

antologie de poezie turcă

1018

antologie de poezie turcă
de la începuturi pînă azi

«Poezia turcă poartă însemnele poeziilor de confluență. Cele două elemente care contribuie la nașterea ei, cel oriental, innăscut și monoton ca esență și cel european, asimilat, se îmbină organic, excluzînd ideea conglomeratului. Fugită de sub aura sublimă, dar puțin prietenoasă a „originilor”, ea își găsește teritoriul propriu...

Arcul voltaic ce-l descrie evoluția modernă a liricii turce în ultimii 150 de ani punctează, în traiectoria sa, atîtea semne, răsuciri și schimbări de direcție cite nu a înregistrat vechea poezie *Divanî* în decurs de aproape șapte secole. Este perioada cea mai dinamică, perioada marilor răsturnări estetice și ideologice, provocate de frământările sociale care au avut loc în Turcia și care au culminat cu momentul Atatürk, făuritorul statului turc modern.

Așezată definitiv în tipare innoitoare prin diversitate, poezia turcă se află și astăzi sub semnul aceluiași spirit mistuitor de căutare perpetuă. Poate tocmai de aceea o alăturăm liricilor autentice și credem că în Turcia se scrie una dintre cele mai interesante poezii».

NICOLAE IOANA

antologie de poezie turcă

Lei 5

editura minerva

Ilustrația copertei : reproducere după tabloul
La Bursa de Oya Katoglu

antologie de poezie turcă

de la începuturi pînă azi

SELECȚIE, NOTE ȘI TRADUCERE DE NICOLAE IOANA
ȘI NEVZAT M. YUSUF

PREFAȚĂ DE NICOLAE IOANA

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1979

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

PREFAȚA

O pătrundere în adîncimea liricii turce în intenția de a oferi panoramă unei poezii care se desfășoară pe parcursul a opt secole este o aventură spirituală dintre cele mai interesante. Surpriza pe care ți-o rezervă cunoașterea ei este, cu atît mai mare, cu cît atenția noastră este distribuită de obicei între marile culturi și nu o dată uităm că dincolo de ele fenomenul poetic se desfășoară cu aceeași legitimă acuitate. Ba am îndrăzni să spunem că zonele mai puțin cunoscute vin adesea cu un plus de vitalitate.

Lirica turcă este unul din cazurile de păstrare „violentă” a valorilor emoționale ale poeziei.

De poezia turcă te apropii cu o firească curiozitate, dar și cu un soi de rezervă, alimentată într-un fel de memoria unui timp istoric pe care cele două popoare l-au trăit. Dar într-un moment de renaștere, în care versul tinde să reconcilieze meridienele și să treacă hotare cîndva de netrecut, interesantă pare a fi frumusețea și tăria rapsodului.

Poezia și cultura turcă poartă însemnele poeziilor și culturilor de confluență. Cele două elemente care contribuie la nașterea ei, cel oriental, înăscut și monoton ca esență, și cel european, asimilat, se îmbină organic, excluzînd pe de-a-ntregul ideea conglomeratului. Este un caz singular de întrepătrundere armonică a acestor două caractere.

Cel mai intens și pe o perioadă lungă, normal, s-a manifestat elementul oriental. Este vorba de vremea în care poezia a stat

sub influențe arabe și persane. Vom întâlni în acest timp poeți de o valoare incontestabilă, păstrători de tradiție, dar lectura lor te duce cu gândul la un Omar Chayyam sau la un Firdousi. Pentru a cunoaște însă lirica turcă în profunzime, această etapă care a durat aproape șapte secole (începînd cu momentul trecerii turcilor la islamism) și care poartă denumirea de Poezia *Divanî*, merită o atenție aparte, deoarece ea a dat uneori valori cu nimic mai prejos decît poezia care a influențat-o și a exprimat spiritul turcic timp îndelungat, în limita unei culturi de elită. Conceptul de poezie *Divanî* vine de la obișnuința poezilor orientali din acea vreme de a scrie „divanuri“, forme care se bazează pe reguli poetice foarte precise, urmărind în primul rînd efectul de formă și muzicalitate. În lirica *Divanî*, distihul (beyt) este nucleul poeziei. Cele două versuri trebuie să exprime o idee unitară, într-o formă cît mai sugestivă. Distihul poate să fie independent de cel care urmează, sau corelat : „*Noaptea să-mi tîrăsc fața pe lumina pragului tău / Dar nimeni să nu ceară de la străini ajutor*“ (Bakî), sau : „*Ey, suflete, tristețea chipul palid ți-a învelit / Vîntul ți-a șoptit cazna și norocul fie* / (Fuzulî), *Nevoiașii nu pot ajunge la șah / Șahul cum ar putea să-ți spună vorbe dulci fie*“ (Fuzulî).

Temele acestei lirici sînt : dragostea, moartea, bărbăția, credința, pesimismul etc. Dragostea, cea mai importantă dintre ele, este întotdeauna aducătoare de suferințe, fără remediu, tristă. Drumul spre iubire este mai important decît dragostea ca atare. Iubita trebuie să aibă neapărat față de lună plină, statură de chiparos, sprîncene arcuite, buzele roșii. Neapărat, poetul trebuie să aibă rivali, pentru ca suferințele lui să fie mai mari. Chiar și poetele care au scris gazeluri au procedat la fel.

Pentru a cînta dragostea, considerată mai ales ca drum spre perfecționare, sau cele spre Allah, poeții *Divanî* folosesc forme poetice consacrate în poezia orientală, precum : *şarkî*, *mesnevi*, dar mai ales *gazel*, în această ultimă formă înregistrînd cele mai mari izbinzi. Au mai cultivat, de asemenea, *Kaside*, *Kit'a*, *Ter-kib-i Bent*, *Rubaiate* etc. În poezia *Divanî* vom întâlni, de ase-

menea, motivele cunoscute ale literaturii orientale, cu precădere trandafirul, care simbolizează nestatornicia, și privighetoarea, simbolul statorniciei îndrăgostitului. Alături de ele, vinul, motiv aproape nelipsit, este și el un simbol care participă deopotrivă la ambele ipostaze ale fericirii sau nefericirii unei iubiri nespărtate. De obicei, poetul este refuzat, el aflându-se veșnic în căutarea unei iubiri intangibile, egală cu perfecțiunea. Cît de importantă este ideea refuzului, ca prerogativ al divinității în literatură în general, ne dovedește mai ales această poezie :

*Priviri de mreje, pînă-n satul ei ne vom duce,
Și, în zori, pînă la primăvară ne vom duce.*

*Cu cărți în mîini și cu inima pe umeri,
Unde se dă zekât-ul vinului ne vom duce.*

*Precum Mansur zguduind vîrfurile cel mai fierbinte
Al bolții, strigînd Tanrî la moarte ne vom duce.*

*O, cerule, la poalele-ți ajunge Nailî
Pînă la judecata lui Allah ne vom duce ?*

(Nailî)

Un rol de seamă îl are natura, fiind locul în care se desfășoară dragostea. Dar cum întreaga recuzită a acestei literaturi este minată de artificialitate, și în această situație avem de-a face cu o natură confectionată, redusă la un atribut necesar idilei. Ea este amintită prin cîteva cuvinte, cum ar fi: copaci, flori, munți, mare, dar numai pentru a desena cadrul pomenit sau pentru a reda idei generale ca, de pildă, primăvara — izvor al vieții etc.

La fel ca în literatura arabă și persană, poezii din această epocă sînt posesorii unei tehnici poetice desăvîrșite, unii dintre ei fiind personalități multilaterale, cum este cazul lui Fuzulî, socotit mare învățat al lumii islamice. După cum se pot întîlni autori a căror circulație și recunoaștere în spațiul persano-arab dovedește pe deplin contribuția însemnată a poeziei *Divanî* în

sub influențe arabe și persane. Vom întâlni în acest timp poeți de o valoare incontestabilă, păstrători de tradiție, dar lectura lor te duce cu gândul la un Omar Chayyam sau la un Firdousi. Pentru a cunoaște însă lirica turcă în profunzime, această etapă care a durat aproape șapte secole (începînd cu momentul trecerii turcilor la islamism) și care poartă denumirea de Poezia *Divanî*, merită o atenție aparte, deoarece ea a dat uneori valori cu nimic mai prejos decît poezia care a influențat-o și a exprimat spiritul turcic timp îndelungat, în limita unei culturi de elită. Conceptul de poezie *Divanî* vine de la obișnuința poezilor orientali din acea vreme de a scrie „divanuri“, forme care se bazează pe reguli poetice foarte precise, urmărind în primul rînd efectul de formă și muzicalitate. În lirica *Divanî*, distihul (beyt) este nucleul poeziei. Cele două versuri trebuie să exprime o idee unitară, într-o formă cît mai sugestivă. Distihul poate să fie independent de cel care urmează, sau corelat : „*Noaptea să-mi tîrăsc fața pe lumina pragului tău / Dar nimeni să nu ceară de la străini ajutor*“ (Bakî), sau : „*Ey, suflete, tristețea chipul palid ți-a învelit / Vîntul ți-a șoptit cazna și norocul fie* / (Fuzulî), *Nevoiașii nu pot ajunge la șah / Șahul cum ar putea să-ți spună vorbe dulci fie*“ (Fuzulî).

Temele acestei lirici sînt : dragostea, moartea, bărbăția, credința, pesimismul etc. Dragostea, cea mai importantă dintre ele, este întotdeauna aducătoare de suferințe, fără remediu, tristă. Drumul spre iubire este mai important decît dragostea ca atare. Iubita trebuie să aibă neapărat față de lună plină, statură de chiparos, sprîncene arcuite, buzele roșii. Neapărat, poetul trebuie să aibă rivali, pentru ca suferințele lui să fie mai mari. Chiar și poetele care au scris gazeluri au procedat la fel.

Pentru a cînta dragostea, considerată mai ales ca drum spre perfecționare, sau cele spre Allah, poeții *Divanî* folosesc forme poetice consacrate în poezia orientală, precum : *şarkî*, *mesnevi*, dar mai ales *gazel*, în această ultimă formă înregistrînd cele mai mari izbinzi. Au mai cultivat, de asemenea, *Kaside*, *Kit'a*, *Ter-kib-i Bent*, *Rubaiate* etc. În poezia *Divanî* vom întâlni, de ase-

menea, motivele cunoscute ale literaturii orientale, cu precădere trandafirul, care simbolizează nestatornicia, și privighetoarea, simbolul statorniciei îndrăgostitului. Alături de ele, vinul, motiv aproape nelipsit, este și el un simbol care participă deopotrivă la ambele ipostaze ale fericirii sau nefericirii unei iubiri nespărtate. De obicei, poetul este refuzat, el aflându-se veșnic în căutarea unei iubiri intangibile, egală cu perfecțiunea. Cît de importantă este ideea refuzului, ca prerogativ al divinității în literatură în general, ne dovedește mai ales această poezie :

*Priviri de mreje, pînă-n satul ei ne vom duce,
Și, în zori, pînă la primăvară ne vom duce.*

*Cu cărți în mîini și cu inima pe umeri,
Unde se dă zekât-ul vinului ne vom duce.*

*Precum Mansur zguduind vîrfurile cel mai fierbinte
Al bolții, strigînd Tanrî la moarte ne vom duce.*

*O, cerule, la poalele-ți ajunge Nailî
Pînă la judecata lui Allah ne vom duce ?*

(Nailî)

Un rol de seamă îl are natura, fiind locul în care se desfășoară dragostea. Dar cum întreaga recuzită a acestei literaturi este minată de artificialitate, și în această situație avem de-a face cu o natură confectionată, redusă la un atribut necesar idilei. Ea este amintită prin cîteva cuvinte, cum ar fi: copaci, flori, munți, mare, dar numai pentru a desena cadrul pomenit sau pentru a reda idei generale ca, de pildă, primăvara — izvor al vieții etc.

La fel ca în literatura arabă și persană, poezii din această epocă sînt posesorii unei tehnici poetice desăvîrșite, unii dintre ei fiind personalități multilaterale, cum este cazul lui Fuzulî, socotit mare învățat al lumii islamice. După cum se pot întîlni autori a căror circulație și recunoaștere în spațiul persano-arab dovedește pe deplin contribuția însemnată a poeziei *Divanî* în

imortalizat curajul, spiritul de abnegație și bărbăția, trebuie consemnat faptul că pînă și cel mai mare poet turc al tuturor timpurilor, Yunus Emre, este considerat ca făcînd parte dintre poeți populari. Este cea mai profundă raportare și înțelegere a propriului spirit, nealterat prin veacuri de peregrinări, într-o manieră lirică dacă nu improprie, cel puțin neaderentă unui popor, posesor al unor izvoare care nu i-au îngăduit mistificarea.

Insuși marele reviriment trăit în timpurile moderne de poezia turcă este tot de sorginte populară, ceea ce face să ne dăm seama de valoarea definitivă a acesteia în cadrul spiritualității turce. Pornind de la Yunus Emre, a cărui viață mai mult decît a oricărui poet turc este pierdută în timp, în miturile și însemnele acestui popor, din perioada lui preislamică pînă la Nâzım Hikmet, avem imaginea completă a drumului parcurs de lirica turcă, înțelegem mai profund fiecare etapă a ei, inclusiv revirimentul spectaculos, produs prin contactul cu unghiul de vedere european. Asimilarea acestuia a declanșat explozia, care a reformulat lirica turcă în întregime. Nesubestimînd cu nimic valoarea originilor, important este să evidențiem contactul cu Europa, ca liant în aflarea deplinei originalități.

Fugită de sub o aură sublimă, dar neprietenoasă, poezia turcă își găsește teritoriul propriu, iar poeții moderni, cei mai importanți dintre ei surprinși și în culegerea de față — Fazıl Hüsni Dağlarca, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday, Attilâ İlhan, Tahsin Saraç și mulți alții — se află printre cei care sărbătoresc, în poemele lor, această frumoasă erezie.

Efortul de desprindere se înregistrează mult mai devreme, și anume, pe la jumătatea secolului trecut. Arcul voltaic ce-l descrie evoluția modernă a liricii turce în ultimii 150 de ani punctează, în traiectoria ei, atîtea semne, răsuciri și schimburi de direcții cîte nu a înregistrat vechea poezie *Divanî* în decurs de aproape șapte secole. Este perioada cea mai dinamică, perioada marilor răsturnări estetice și ideologice, provocată de frământările sociale care au bîntuit Turcia și care au culminat cu momentul Mustafa

Kemal Atatürk, conducătorul războiului de eliberare națională, făuritorul statului turc modern. Ținta urmărită este modernizarea țării, prin renunțarea la mentalitatea medievală și îmbrățișarea unor principii noi, europene.

Întreaga viață socială a Turciei suferă schimbări și înnoiri fundamentale. Este momentul prăbușirilor lăuntrice. Această prăbușire lăuntrică fiind cu atât mai mare, cu cât revelațiile cunoașterii unei noi lumi, a unei noi ipostaze a spiritului uman sînt mai fascinante, mai neașteptate.

În asimilarea și cunoașterea culturii europene, un rol însemnat l-a jucat teatrul străin, cu precădere cel italian (trupele de teatru care veneau în turnee în Turcia jucau piesele în limba italiană și franceză). Împreună cu teatrul, pătrund muzica și dansul. Donizetti formează o orchestră de serai. În ciuda unor restricții impuse de canoanele islamice, la serai pătrund reprezentațiile de operă și operetă. Liszt este invitat de sultanul Abdüme-cid, să dea concerte.

La început timid și greu, se porcede la traducerea unor opere din literatura franceză ; este primul pas de apropiere și acceptare a unei literaturi dintr-o lume neislamică.

Pentru propagarea noilor idei, au apărut ziare în țară și străinătate, care luptau pentru democratizarea vieții și o literatură care să reflecte spiritul nou, turcesc, și nu pe cel islamic, învechit.

În poezie, această tendință apare, firesc, ca o reacție împotriva literaturii *Divani* și este cunoscută sub denumirea de *Tanzimat* (*Innoire*). Poeții *Tanzimat*-ului cer revitalizarea poeziei, prin folosirea cuvintelor din fondul lexical turcic, în locul celor arabe și persane. Ei impun cuvinte noi, necunoscute încă în lumea islamică : dreptate, libertate, lege, corespondența între stat și popor etc. Odată cu cea de-a doua generație de poeți ai *Tanzimat*-ului, își fac loc noi teme, de coloratură metafizică, ce imprimă curentului o și mai mare diversitate. Astfel, la poeții *Recai-Zâde Ekrem* (1847-1914) și *Abdulhak Hâmit Tarhan* (1851-1937) mai întîlnim ca teme moartea, viața, universul, materia, Allah, spiritul, realitatea existenței, infinitul. Tema morții în viziuni metafizice apare frecvent la cel de al doilea autor, de pildă în poemul *Makber*. Moartea este privită ca un șir complex de

chinuri, dar și ca o variantă a vieții. Pentru prima dată, în literatura turcă, *Tanzimat*-ul proclamă și o revoltă împotriva lui Allah, revoltă care, pînă la urmă, se convertește în invocație, în rugă mistică.

Dragostea și iubirea în poezia *Tanzimat*-ului vor constitui o altă arie de investigație. Iubirea este cultivată în poezie ca o treaptă a cunoașterii. În lirica de dragoste, rațiunea este elementul care ridică în sfere noi sentimentul iubirii. Cu cît puterea de opunere a rațiunii este mai mare, cu atît sondarea extatică a tainei zămisliitoare și suferințele cunoașterii de integrare sînt mai mistuitoare. Obsesia iubirii nu este închipuită, confectionată, ci reală. Ea este un îndemn, un catalizator în procesul cunoașterii, ținînd trează conștiința și înnobilînd-o cu fascinația căutării celor mai diferite căi pentru a-și atinge țelul. Impulsurile exterioare tulbură obsesia.

În conflictul cu poezia *Divanî* și în scopul de a aduce un alt suflu în lirica turcă, poetul Abdühâmid Ziya Paşa (1829-1880), unul dintre întemeietorii curentului, traduce din literatura franceză pe Viardot, Cheruel, Molière, Jean-Jacques Rousseau. Pentru a-și face cunoscute opiniile, scrie, în anul 1869, un articol-program intitulat *Poezie și inovație*, în care atacă vehement literatura *Divanî* și pe adepții ei, aducînd laude poeziei populare și considerînd-o adevărata literatură. Fascinat de legile naturii, caută să explice nepotrivirile sociale raportîndu-le la fenomenele universului. Această viziune bipartită — natură și societate — va fi permanent prezentă de-a lungul creației sale.

În disputa dintre adepții *Divanî* și *Tanzimat*, un alt poet, Namik Kemal (1840-1888), adoptă și este partizanul concepției artă pentru societate. În lirica lui, noile idei sînt foarte des înțelnite. Limbajul său poetic se eliberează de artificii lirice *Divanî* și se apropie mult de limba vorbită.

La poezii celei de-a doua generații a *Tanzimat*-ului, problemele sociale ocupă locul secund. De data asta, omul și peregrinările sale spirituale sînt privite sub diferite aspecte și unghiuri. În viziunea lor, singura preocupare majoră a poeziei trebuie să fie oglindirea frumuseții naturii și omului. În estetică, pentru ei, tot ce-i frumos poate să fie subiect de poezie. Sînt influențați de li-

teratura franceză și mai cu seamă de romantismul lui Musset și Lamartine. Totodată, întreaga poezie a celei de-a doua generații a *Tanzimat*-ului este străbătută și ea de un puternic suflu metafizic.

Confruntarea dintre poezia veche și cea nouă proclamă supremația celei noi, însă abia în cursul unei alte etape denumită *Servet-i Fünûn* (*Tezaurul științelor*).

Cei mai de seamă reprezentanți sînt: Tevfik Fikret (1867-1915) și Cenap Sahabettin (1870-1934), a căror preocupare de căpetenie era cunoașterea și propagarea spiritului european în toate ipostazele.

Dacă *Tanzimat*-ul a constituit trecerea de la poezia veche, *Divanî*, la cea nouă, *Servet-i Fünûn* se poate considera, pe bună dreptate, momentul consolidării noii poezii. Acestei tendințe îi datorează literatura turcă adoptarea sonetului, folosirea versului liber, întrebuițarea noilor posibilități de rimă ale limbii turce.

Și din punct de vedere tematic asistăm la extinderea explorării și sondării noilor sfere spirituale. Dacă în prima perioadă *tot ce-i frumos* poate fi subiect și motiv pentru poezie, în a doua etapă *totul* poate să fie subiect și motiv pentru poezie. Prin renunțarea la conceptul de frumos, sfera de investigație a poeziei se extinde considerabil. Dar și acum tema preferată este dragostea și natura, tratate într-o atmosferă romantică și sub influența curentelor literare europene.

După ce gruparea *Servet-i Fünûn* se dizolvă, apare așa-numita orientare *Fecr-i Âti* (*Viitorul zorilor*), care continuă, în parte, idealurile înaintașilor. Temele dominante sînt tot dragostea și natura. În ceea ce privește vocabularul poeziei, adepții acestui curent opinează pentru introducerea și folosirea în continuare a noilor cuvinte din arabă și persană, pentru o mai intensă folosire a versificației și a posibilităților limbii turce. Încearcă să invio-reze și să tonifice lirica turcă prin elemente tradiționale, cît și de împrumut. Poetul cel mai de seamă al acestei grupări este Ahmed Hașim (1844-1933), în concepția căruia impresia trebuie să domnie lirica, iar învelișul ei material, forma, trebuie să conțină cuvinte cu mari virtuți muzicale, să creeze microcontururi,

bijuterii, sintagme poetice, capabile de organizări armonioase. Din această cauză, cuvîntul, mai înainte de valoare intrinsec semantică, trebuie să aibă virtuți muzicale. Poezia este considerată un produs al subconștientului, iar subiectul ei un pretext sau un motiv pentru a etala forma sonoră a cuvîntului. Organizarea geometrică a fluxului sonor devine necesitatea majoră a noii poezii, pe care o cultivă cu atîta convingere exaltatul Ahmed Hașim.

Pe de altă parte, el este pentru o poezie imponderabilă, apropiindu-se astfel de poezia pură. Obsesia poeziei lui Hașim ne permite să relevăm caracterul impresionist-refulat al liricii lui, scăldată într-o atmosferă romantică.

Gruparea *Fecr-i Âti* înscrie o pagină demnă de reținut în evoluția liricii turce. Este perioada cea mai agitată din istoria Turciei, care culminează cu războiul de eliberare națională, moment care a definit potențialul poporului turc, afirmîndu-se printre națiunile cu drept de existență de sine stătătoare. Evident, evenimentele vor influența esențial literatura. Istoricii literari numesc acest moment *Milli Edebiyat (Literatura națională)* și îl plasează, în timp, în același crucial an 1920. Cea mai importantă grupare în sînul ei este *Genç Kalemler (Tinere condeie)* și apare ca o continuare firească a ideilor precedente. De data asta, se solicită în primul rînd revitalizarea limbajului poeziei și se vorbește chiar de o criză a expresiei poetice. Este etapa cea mai eterogenă din lirica turcă: încă mai există cei care scriu în maniera *Divanî*, există poeții apărători ai idealurilor *Tanzimat*-ului, iar personalitatea lui Tevfik Fikret și a lui Cenap Şahabettin, care reprezintă gruparea *Servet-i Fünûn*, exercită o puternică influență asupra tinerilor poeți.

Noua grupare susține că subiectele poetice trebuie căutate în trecutul național și membrii ei doresc o apropiere de Mevlana Celaledin-i Rumi, poet persan din secolul al XIII-lea, și de Yunus Emre, adoptînd o manieră mistică, pe alocuri realist-metafizică.

Paralel cu cei care doreau reînvierea în lirică a trecutului național, o altă tendință încearcă să afirme o literatură care să ia ca model literatura veche greacă.

Punctul cel mai controversat și în acest moment este tot limbajul poeziei. Rezolvarea crizei limbajului o vedeau în promovarea cuvintelor din fondul vechi al limbilor turcice, în folosirea limbii vii. Această nouă orientare se caracterizează printr-o poezie de angajare exaltată, cetățenească. Și încă ceva. Dacă pînă acum s-a tradus numai din literatura franceză, acum încep să apară tălmăcirii din literatura germană, italiană, americană, rusă, engleză, spaniolă, greacă, română, chineză, indiană, japoneză etc.

Marile transformări sociale care au avut loc în societatea turcă sub conducerea lui Mustafa Kemal, supranumit pentru geniul său pus în slujba propășirii țării Atatürk, aduc implicit un nou suflu și în viața spirituală, suflu legat mai ales de apariția lui Nâzım Hikmet (1902-1963), socotit părintele poeziei moderne turce și va provoca în viața literară o efervescență cu totul deosebită. Înzestrat cu puterea și voința de a-și cuceri idealul printr-un gest de Prometeu, Nâzım Hikmet oferă liricii acea forță și măreție pe care o au marii creatori dintotdeauna. N-am exagera cu nimic dacă l-am considera pe acest poet contopit total cu lupta poporului, cu idealurile lui de emancipare și civilizație, cel mai nobil rezultat al acestei lupte. Căci rar se poate întîlni în literatura mondială un spirit atît de agitat, de contradictoriu cum este cel turcic, totodată atît de legat de întreaga zbatere de afirmare a unui popor.

Deși așezată, am putea spune definitiv, în tipare impresionante prin diversitate, poezia turcă se află sub semnul aceuiași spirit mistuitor de căutare perpetuă. Poate tocmai de aceea ne determină s-o alăturăm liricilor autentice și să credem că în Turcia se scrie azi una dintre cele mai interesante poezii. Este vorba de generația actuală, dominată de Fazıl Hüsni Dağlarca, Melih Cevdet Anday, Attilâ İlhan, Tahsin Saraç și alți poeți umaniști cu orientare de stînga. Valențele poeziei lor sînt multiple și ni se pare important să atragem atenția asupra unei note esențiale, de participare plenară la existență, prezentă atît în poezia lor, cît și, în genere, în poezie, pregnantă tot atît cît efortul de regăsire și

legată de felul cum privim poetul și opera. Față de alte lirici, în care specialistul în poezie ia tot mai mult locul poetului, în poemele lor ea își păstrează menirea sa adevărată, așa cum ne-au obișnuit, în timp, marii poeți. Dealtfel, Turcia, ca teren social unde se pot întâlni mari și neîmpăcate contraste, oferă poezilor un plus de luciditate și vigoare. Ei se aliniază, în majoritate, vederilor înaintate și nu o dată au avut de suportat puneri sub interdicție, cum este cazul lui Tahsin Saraç. De aceea, poetul turc, în această viziune, se înfățișează ca un sedus al seismelor existenței, de la cele mai banale întâmplări, pînă la imaginea rece și îndepărtată a stelei.

NICOLAE IOANA

NOTĂ ASUPRA ANTOLOGIEI

Destinul internațional al unei poezii nu depinde numai de valoarea ei, ci și de „norocul“ de a dispune de mijloacele răspîndirii. Poezia turcă se aliniază liricilor interesante, însă nu îndeajuns cunoscute, handicapul necunoașterii făcîndu-se simțit și în cazul ei, cu toate că mai mult decît în alte părți poezii turci se traduc reciproc în limbi de circulație, unii dintre ei reușind să-și cîștige și pe această cale notorietatea, cum este situația unuia dintre cei mai populari poeți în viață, Fazıl Hüsni Dağlarca.

Cunoscută pînă acum cititorului român prin traduceri ocazionale din opera unor poeți — Nâzım Hikmet, Bülent Ecevit —, și printr-o antologie însumînd cîțiva poeți contemporani de primă mînă (*Din lirica turcă contemporană*, colecția „Cele mai frumoase poezii“, 1974, Editura Albatros), poezia turcă solicită o mai largă atenție. Poezie de deosebită vigoare, lirica turcă nu poate fi ilustrată prin cîțiva poeți, fie ei de cea mai bună marcă. Ea se cere cunoscută în întreaga ei dimensiune, ceea ce antologia prezintă își propune, pe de o parte prin selecția cuprinzătoare, cît și prin strădania de a realiza reale echivalențe. Cît de bine au fost transpuse aceste texte se va vedea. Ele s-au pretat deopotrivă la cizelare (cazul poeziei clasice), dar și la păstrarea unei atitudini mai degajate (situația celei moderne), care i-a protejat temperaturile inițiale. O echivalență cît mai apropiată de ceea ce este ea — o poezie de erupție, admițînd chiar și riscul unei rudimentarități pe alocuri — este de preferat aici în locul unei

„lucrături“ perfecte. În acest fel s-a putut conserva forța expresiei cu mare pondere în poemele incluse, grăitoare într-un prezent la care își aduce și ea pe deplin contribuția.

Intenția noastră a fost să păstrăm acest tonus și pe cât e posibil, să nu înfrumusețăm o natură suficientă sieși, adăugînd abuziv ceea ce ar decurge din cunoștințele adunate în acest domeniu.

În constituirea antologiei am folosit criteriile de periodizare existente în literatura turcă, conform viziunii istoricilor literari din această țară. Împărțirea ei în trei mari perioade, care corespund și unor tipuri. (Poezia *Divanî*, poezia populară și poezia modernă) — reflectă însăși ipostazele evoluției acestei poezii, particularitățile ei în raport cu altele. În ciuda faptului că unii specialiști includ pe Yunus Emre în cadrul poeziei populare, datorită structurii poeziei sale, importanței în contextul valoric al acestei lirici și pentru că există chiar în Turcia istorici ai literaturii care îl situează în spațiul altei perioade (*Divanî*), cît și mai cu seamă pentru o mai bună sistematizare și subliniere valorică, ne-am permis să deschidem antologia cu Yunus Emre, primul mare poet al acestei țări.

Textele incluse în antologie au fost selectate din peste 150 de volume și antologii reprezentative. Sîntem convinși că expresia revoluționară a acestei poezii, prin noutate și prin substanță, poate constitui un argument împotriva celor care mai consideră poezia numai un travaliu pur tehnic, o „știință“ a relației dintre cuvinte.

YUNUS EMRE

(m. 1320/21 ?)

Viața poetului se pierde în legendă, poeziile fiind singurul izvor biografic. Din acestea se desprinde faptul că și-a însușit o temeinică instrucție filozofică și religioasă, fiind discipolul unui mare învățat al vremii, Taptuk Emre, căruia i-a slujit mult timp și de la care, din respect, a împrumutat numele. În căutarea adevărului și frumosului, a peleginat prin toată lumea islamică, întâlnindu-se cu mari poeți și învățați ai vremii, printre care și genialul poet persan Gelaeddin Rumi Mevlana (m. 1273). Informații despre ultima perioadă a vieții sale lipsesc cu desăvârșire, poetul încetînd să mai transmită ceva din enigmatica sa existență, sporind și mai mult misterul în jurul său. În 1970, în localitatea Sarıköy, locul presupus al morții poetului, a fost ridicată în semn de adîncă pioșenie o nouă piatră funerară. Numărul total al poeziilor sale se consideră a fi de 360 și au cunoscut mai multe ediții, cea mai completă fiind tipărită cu noul alfabet, în 1933, sub titlul *Yunus Emre și poeziile sale*.

ADEVĂRUL ÎNCRUSTAT ÎN VOCE

Sufletu-mi clocotește ca marea, trupul în mișcările
caicului.
Mă sfîrșesc între două mări și mă frîng.

Chiar de-aș trece peste șapte mări, chiar de-aș seca
șaptezeci de râuri,
Setea-mi nu se potolește, nu se potoleşte.
Adevărul are patru laturi, în mine se zbat șapte,
Asemeni unor martori ; eu în delirul lor alb, rotund.
Și de-ar jindui de opt ori raiul, și de-ar veni o mie de hurii
Ca să-mi abată sufletul, ce preț să cer oare ?
Doar cei ce știu calea slovei în iubiri se usucă.
Sînt, ca *Mansur*¹, eretic, spînzurați-mă devreme,
Căci mă fur dulce, mă fur dulce cu veselie.
Adevărurile, vino, ucide-mă aici, nu mă lăsa dincolo.
Asta-i dorința încrustată în vocea lui Yunus Emre.

PE FAȚĂ-MI STĂRUIE APE TULBURI

Inima gîndului meu e învăluită de iubiri.
Limba-mi grăiește de iubită, pe față-mi stăruie ape tulburi.
De flăcări robitoare tot corpul mi-e cuprins,
Fumul din mine se ridică în ceruri precum gîndul din vis.
Nici înăuntrul zalei de iubire nu poți scăpa.
Acum povețele gîtuie sufletul, oricît de bune ar fi.
Iubirea ta e apa de mare, iar eu un mic pește în ea.
Duhul meu vorbește pe gîndul limbii mele,
Duhul meu îmi spune : Tot sîngele e de vină.
Cei care te iubesc au o fărîmă de minte oare ?
Yunus, tu să te faci pămînt pe drumul neprihăniților,
Căci truda lor e mai înaltă decît vîrfurile cerului.

¹ Răzvrătit împotriva canoanelor religioase.

TU AI SUCIT ȘI GÎNDUL NEPRIHĂNIȚILOR

Te știi prea bine, ești o lume perfidă,
Chiar de ești mîngîiată de sfinți.

Cei ce fug de tine nu pot trăi,
Ești o lume ce smulgi aripile zorilor.

Mi-ai luat iubirea, m-ai făcut să plîng,
Apoi cu alt chip vrei să-mi zîmbești.

Tu ai doborît și tronuri dure,
Tu ai sucit și gîndul neprihăniților.

Te știi prea bine, ești o lume perfidă,
Chiar de ești mîngîiată de sfinți.

Dragostea ta m-a înstrăinat de mine, mi-e dor de chipul
tău.
Nu ard nici pentru azi, nici pentru mîine, mi-e dor de
chipul tău,
Nu mă bucur nici de bogății și nici nu mă mîhnește
sărăcia.
Cu iubirea ta aș vrea să mă hrănesc, mi-e dor de chipul
tău.

Iubirea ta înăbușă alte iubiri și te aruncă în valurile mării
Și fantasmеle se-nmulțesc horind, mi-e dor de chipul tău,
Să bem din vinul iubirii și în delir prin munți să rătăcim,
Doar tu îmi ești neliniștea, mi-e dor de chipul tău.
Sufiților ¹ vorba dulce le trebuie, darnicilor lumea de apoi,
Mecnun tânjește după *Leylâ* ², eu numai după chipul tău.
De voi fi ucis și cenușa-mi se va spulbera în ceruri,
Acolo mă cheamă pământul și chipul tău.
Numele meu e Yunus și pe zi ce trece îmi crește focul,
Între cele două lumi jinduiesc după chipul tău.

*

* *

Nouă ne trebuie iubite și nu lumea,
Nouă ne trebuie rost și nu judecată.
Noaptea asta e pentru noi noaptea de *Kâdir* ³
Și să nu vină zorile să nu apară ziua ?
Dă-ne, paharnice, din șerbetul iubirii !
Nouă nu ne trebuie *Kevser* ⁴-ul din rai,
Cu pocale mari pline să bem, să bem !
Noi nu ne-mbătăm, nu ne trebuie amețeață,
Yunus a-nnebunit și a plecat pe drumuri,
Îl va chema *Taptuk* ⁵ și nu-i va fi rușine.

¹ Adepții curentului religios sufît. Teorie mistico-panteistă apărută în veacul al IX-lea, ca un protest la adresa mohamedanismului. Sufiții negau bogăția și puterea și cereau egalitatea între oameni, susținînd că fiecare om poartă în el scînteia divinității.

² Cuplu celebru de îndrăgostiți din poveștile orientale.

³ Noaptea cînd se spune că a fost coborît *Coranul* din cer.

⁴ Apă curgătoare în rai.

⁵ Șeihul la curtea căruia Yunus Emre a învățat filozofia religiei.

Din nou te-ai revărsat, inimă, nebună, viaiești precum
apele ?
V-ați dus anii mei tineri, oare îmi mai luminați
drumurile ?
Din ce pricină mîna nu ajunge la iubită și nu-i chip
de-ntoarcere ?
Și-n patria mea am pribegit, asta mă-nvinuiește oare ?
Am logodit eu pe tovarășul meu și flacăra inimii nu-și
găsește astîmpăr ?
Lacrimi însîngerate, o să vuiți precum fluviul, oare ?
Eu țărînă să fiu pe drumul tău și tu să aștepti, răbdătoare
Ești precum munții cu rărunchi de piatră ce-mi stau în
față, oare ?
Acești munți înzăpeziți ce-mi țin calea ca un *haramî*¹
Sînt departe de iubita, acum îmi mai luminați drumul,
oare ?
Ciorchini de nori ce stați pe vîrful înzăpezit de munte
Despletindu-vă ca focul, o să plîngeți pentru mine, oare ?
A-nnebunit duhul lui Yunus și a plecat pe drumuri mute ?
Și Yunus te-a visat, ești suferindă sau teafără ești, oare ?

Duhul și ochii mei sînt plini de dragoste
Limba-mi grăiește despre iubită, fața-mi aburită,
Inima arde, parcă-i de fulger trăsniță

¹ Hoț.

Fumul din trup parcă-i pentru ceruri o peruzea
Zaua și scutul cad în fața iubirii
Săgeata străpunge duhul, are arc încordat dur,
Iubirea ta e marea cu un biet peștișor,
Peștii de-ndată ce ies din mare mor.
Îmi citesc gândul cu propria-mi limbă
Și gândul meu spune : Fiecare suflare e un gând.
Oare cei ce te iubesc au un dram de minte ?
Dacă suflarea-i cuminte, atunci ea e nebună ?
Yunus, tu prefă-te-n țărină pe drumul dervișilor
Imnul depărtărilor ești, mai mare decît înaltul cerurilor.

POEZIA *DIVANI*

NESIMÎ

(m. 1404)

Numele adevărat al poetului este Imadeddin. S-a născut în Bagdad. Din pricina vederilor sale, împotriva canoanelor din *Coran*, a fost ucis în orașul sirian Halep, prin jupuire. După acest deznodământ tragic, opera lui Nesimî cunoaște o răspîndire largă. A scris în limbile turcă și persană, gazel, mesnevi, tuyug, rubaiat. Scrierile sale au fost publicate în 1844, sub titlul *Nesimî divanî* (*Divanul lui Nesimî*).

Ah, iubita, frumoasa, prietenul, sufletul meu
Prietenul, tovarășul, clipa, cazna, vinul meu.

Padișahul, luna, tihna, viața muritoare
Moartea, respirația, scopul, îndoiala, gîndul meu.

Cu chip de lună și iele, perla, iasomia
Șoaptă de trandafir, chiparosul lutului meu.

Delicata, frageda, iubita fără seamăn
Privighetoarea Nesimî, ascultă graiul meu.

NECATÎ

(m. 1509)

Născut în Adrianopole. A ocupat funcții înalte administrative și politice. Vine la Istanbul în timpul domniei lui Fatih Sultan Mehmet, cel care a cucerit Constantinopolul, și este numit în secretariatul divanului curții imperiale. Cîștigă repede simpatia noului sultan Baiazid al II-lea și este făcut, în 1481, secretar al provinciei de guvernare Karaman, care era condusă de Șehzade Abdullah, fiul sultanului. După moartea lui Șehzade Abdullah (1483), vine din nou la Istanbul. Peste scurt timp însoțește un alt fiu al lui Baiazid al II-lea, Șehzade Mahmud, care primise spre guvernare provincia Manisa, unde va ocupa funcția de *nişanci* (cel care pune parafa, sau tuga). Dar nici aici nu stă mult. După moartea lui Mahmud, revine la Istanbul, unde își petrece restul vieții. Poeziile sale au cunoscut un succes foarte mare în timpul vieții lui Necatî. În ciuda influenței poeziei persane, Necatî caută să adauge liricii turce specificul și coloritul local. Astfel, în opera lui găsim expresii și proverbe luate direct din folclor, ele conferă creației sale un farmec aparte.

Primăvara-i un anotimp ce tînguie după aur
Și bea în tovărășia unei fete vin de aur.

Dacă într-o singură clipă vreți să trăiți o mie
Atunci rămîneți în iarba verde ca *selvi*¹ de aur.

În artă, oameni, atîta vreme cît puteți să iubiți
Aruncați la gleznele unei fete argint și aur.

De un an întreg paharul e ascuns ca un trandafir.
Necati, e timpul să îndrăgești paharul de aur.

I

Alături de tine, iubito, nu mai ai nici un rob
Acela sînt eu : această alegere mi-e cîntec.

II

Pe mine să mă plîngeți, pe mine, cînd voi muri
În afară de vînt nimeni nu-i să mă îngroape.

¹ Chiparos.

III

Suflete-,n chinuri vreau să-ți cunosc tristețea
Ai devenit singuratic, nu-ți mai cauți prieteni.

Inima din nou iubește în singurătate
Iubirea îi va fi un leac pentru singurătate.

Cînd soarele răsare în roua dimineții
Iertat va fi de lume cel din singurătate.

Sufletul de dorul tău s-a năvălit la vin
Iar vinul parcă-i sînge băut în singurătate.

„Inima în piept s-a înseninat“, dar ea rîzînd
A spus : „Din nou a venit trist în singurătate“.

Naintea chipului tău nu-l întreba de suflet,
Necati, uită-l pe cel aflat în singurătate !

Flacăra dărniceii tale urcă spre ceruri
Atunci s-a ridicat și soarele alb în ceruri.

Celui ce îi va fi dat să-ți atingă părul
Lutul se va roti sub el ca focul în ceruri.

Cînd vei juca oare pletele tale vor fi valuri ?
Cînd trupul tău se va ivi te voi vedea în ceruri ?

Oglinzile agățate din loc în loc își întorc
Fața după altele crezîndu-te în ceruri.

Ey,¹ Necatî, taraful regesc de aur cîntă !
Aceleste gazeli se înalță și ele spre ceruri.

¹ Interjecție (Ei !).

FUZULÎ

(1495 ?-1556)

Pe numele său adevărat Mehmed, este unul dintre cei mai de seamă poeți ai liricii turce *divanî*. A dedicat mesneviuri și beituri¹ sultanilor, șahilor și padișahilor, obținând favorul și protecția lor. Încă în copilărie învață limbile arabă și persană, apoi îmbrățișează toate științele vremii, devenind unul dintre marii învățați ai limbii islamice. Întreaga operă a lui Fuzulî este străbătută de puternicul curent filozofic religios sufist. Până în prezent, sînt cunoscute 16 cărți ale poetului. A scris în limba arabă, persană și turcă. Poetul este cunoscut mai ales pentru *Divanul* scris în limba turcă. Această operă a fost editată de multe ori la Tebriz, Baku, Istanbul. Cu noul alfabet turcesc apare sub titlul *Fuzulî Divanî (Divanul lui Fuzulî)* (1948). Poetul a mai scris încă două divanuri, unul în persană, și altul în arabă. *Leylâ vü Mecnun (Leylâ și Mecnun)* este considerată cea mai importantă operă a sa și, totodată, una din cele mai reușite mesneviuri din literatura orientală.

¹ Forme poetice folosite în poezia orientală.

Vraciul se zbate să mă vindece de iubire
Pentru el numai chinuri, pentru mine iubire.

Dar el nu știe că iubesc mai mult despărțirea
Astfel rivalul nu e potrivnic la iubire.

Ah ! spune cum se scapă de mrejele iubirii
Eu sînt statornic, dar ea nu crede în iubire.

Ey, fluture ! Apropiindu-te de lumînare
Privești scrumul și te lași fulgerat de iubire.

Fuzulî în grădinile satului tău plînge
Omul cînd își vede vatra plînge de iubire.

Pentru durere, mi-am zis, gura iubitei e leac
Ea a aflat de suferință, dar nu mi-a dat leac.

Dacă pricina iubirii ar fi numai iadul
Atunci frumoasele raiului ne-ar rămîne de leac.

Nu pun nimic pe rana făcută de săgeată
Aştept să iasă vârful ei singur şi fără leac.

Lumea s-a îmbătat la cârciumă cu vinul iubirii
Tu ai distrus casa diavolului şi nu ai leac.

Ey, Fuzulî ! mă cufund în norii nebuniei
Cît de mult îndur durerile tale fără leac.

Iubita nu mă lasă picioarele să-i sărut
Fiindcă-n ochii ei nu preţuiesc nici cît un sărut.

Lumea întreagă ştie că sînt cuprins de patimi
Ey, Tanrî ! ¹ Ea oare nici acum nu-mi dă un sărut ?

Sîngele de mi-aş pierde rămînînd fără tine
Precum trandafirul toamnei ucis de un sărut.

Un pictor m-a pictat cu paharul în mînă
Şi sînt lipsit de putere şi, iată, îl sărut.

¹ Allah.

Nicicînd aburul vinului să nu mă părăsească
Ey, Tanrî ! spre ziuă să mă ucizi cu un sărut.

Fuzulî ! Luna nu crede că voi înnebuni
Şi nu-i chip să mor altfel decît pentru-un sărut.

Priveşte culoarea feţei iubite ca soarele
Luna mîncată de nori se ceartă cu soarele.

Lumînării i-a fost dor de pletele iubitei
Într-o singură viaţă dragostea e ca soarele.

Despică-mi pieptul şi vezi cum inima bate, deschide
Fereastra spre marea care spumegă ca soarele.

Ey, Fuzulî, cînd profetul se-mpotriveşte, nu lua
În seamă, uită-te la o fată ca soarele.

Ey, nestatornicie ! Chinul întreg ţi-l dau ţie
Atît de mult îţi place, iubito, vinul ţie.

Cînd ești năzuroasă și gemi noaptea sub lună
Firesc ar fi ca nimeni să nu ți se închine ție.

Decît duh trist mai bine aș fi avut o mie
Cu oricare răsuflare să-ți fiu jertfă ție.

Ey, suflete ! Nu te-ai săturat de pribegie
Mulțumește-te cu toate ce ți-au fost date ție.

Ey, suflete, tristețea chipul palid ți-a-nvelit
Vîntul ți-a șoptit cazna și nenorocul ție.

Fuzulî, nevoiașii nu pot ajunge la Șah
Șahul cum va putea să-ți spună vorbe dulci ție.

Prietene pămîntu-ntreg mi-ar deveni dușman
Dar nu-i nici un păcat pentru că tu nu-mi ești dușman.

Fără să fiu sfătuit de cineva te-am îndrăgit
Darul acesta nu mi-l poate face nici un dușman.

Cît sînt duh și carne nu duc lipsă de tristeți
Nu-mi pasă de voi coborî în pămîntul dușman.

Ey, tu, suflete ! Tu, iubito, sabia-i trasă
Ia seama, moartea de mult ne-a privit ca un dușman.

Ey, Fuzulî ! Chiar de mor nu renunț la iubire
Mormîntul să mi-l săpați în pămîntul dușman.

GAZEL

Nici plăcerea unirii duhului cu trupul n-a rămas
Și nici măcar norocul reînvierii n-a rămas.

Frumoasei cu chip de lună am vrut să-mi deschid sufletul
Dar din tot ce-am dorit să-i spun, nimic nu a rămas.

Întinde mîna ta mică oricărui suflet întristat
*Eyvah*¹, sub junghiul tristeții amare nimic n-a rămas.

În duh e bucuria, în dorinți gîndul lumii de-apoi
Beție în care te-ai pierdut și nimic n-a rămas.

Ey, paharule, *aferim*², șterge oglinda inimii
În duhul meu tîrziu nici măcar plictiseala n-a rămas.

¹ Exclamație pentru redarea sentimentului de durere, de suferință.

² Bravo.

Fuzuli ! Ascultă cîntecul iubirii și privește
În urma ta nici mîngîierea aurului n-a mai rămas.

GAZEL

Prietenul nerușinat, cerul fără milă
Caznă multă, dușmanul puternic fără milă.

Piere umbra speranței în lumina soarelui
Locul nefericirii înalt și fără milă.

Străin de locul acesta dorit se înalță
Grija iubirii venind repede fără milă.

Privirea, boiul tău mlădios e ca un torent
Și sprîncenele sînt arcuite fără milă.

Rățiune nestatornică în calea vîntului
Fericirea e ca dușmanul fără milă.

Taina dorinței e o cale de nestrăbătut
Locul meu e drumul încercării fără milă.

Gîndul meu sîună ca un cîntec înaintea luptei
Paharul meu deșertat e un gol fără milă.

În lacrimi roșii Fuzulî își acoperă fața
Și cerul se ridică deasupra fără milă.

GAZEL

Și vinul ca un frate ți se închină ție
Ey, cârciumarule bătrîn, îți place vinul ție ?

De cînd te-a văzut Îngerul, iubirea nu-i păcat
Mult bine ar trebui să ți se facă ție.

Dorurile nescrise nu-mi răspund întrebării
Dacă răspunsul îl ai de ce-ți mai trebuie ție ?

Greșelile nu atîrnă în ziua judecății
Strigătele mele multe chinuri ți-au dat ție.

Ey, lume împietrită, nu-mi mai ascultî durerea
Aș putea să te mișc cu un „Ah !” strigat ție.

*Ey, gönül !*¹ Lîngă giuvaerul sabiei lui cad
Să nu crezi că iubita îți va da apă ție.

Fuzulî ! Frumusețea tristă ți-a umbrît chipul
Nici soarele nu-ți mai poate fi prieten ție.

¹ Suflet, inimă, dorință, fată.

RUBAIA TE

1

Dacă și-n clipa morții aș sorbi din vinul curat
De-aș rămîne-n cimitir pînă la judecată beat
Pînă la potopul de apoi de-aș visa beat
Nu voi neliniștea celui nejudecat.

2

Spre-a alunga tristețea vinul e folositor
Pentru a ostoi regretul bine-i să fii folositor
Tu să nu părăsești dorul și vinul fiindcă nimic
Pe lume nu ajută, nu este folositor.

3

Nebunul arzînd în focul dorului s-a curățat
Iubitul a murit în lacrimi înecat
*Ferhat*¹ cu bucurie și-a dat sufletul vinului
Ei cu toții au devenit pămîntul pe care Dumnezeu mi l-a
dat.

KASIDA

Hei, ochiule ! nu trezi a inimii zare
La astfel de doruri nu există scăpare.

¹ Personaj mitologic surghiunit în munții Bistüm, pe care îl sculptează și apoi se sinucide.

Culoarea bolții oare o schimbă izvorul
Sau lacrimile au acoperit tot cerul.

Dacă în privirea ta dulce moartea pierе
Nu-i de mirare ; apa curge în unghere.

Inima grăiește de sprîncene săgetată
Îndrăgostitul să bea, dușmanul niciodată.

Grădinarul să trudească să aducă răcoare
Iubita e ca luna răsărită din mare.

Nu-i nimic dacă ochii se vor umezi în petunii
Dacă din trandafiri se vor adăpa și spinii.

Cu ochii tăi albaștri în izvoare mă scufunzi
În zilele triste privirea să nu mi-o ascunzi.

Mi-e dor de gură ta cum doresc sfinții *Kevser*-ul
Tu dă-i treazului apă, bețivului cerul.

Apa curge mereu spre a iubitei grădină
Iar s-a îndrăgostit de mersul ei în lumină.

Trebuie să-i țin calea să mă prefac în pămînt
Fiindcă dușman apei aceleia sînt.

Prîeteni ! De voi muri cu dorul să-i sărut mîna
Eu voi fi un ulcior din care va bea grădina.

Trestia refuză cîntul, privighetorile
Apa, să îngenuncheze și să-i sărute picioarele.

Buza de trandafir ca să-i dea culoare soarbe
Sîngele privighetorii, de la moarte s-o scape.

LEYLĂ ȘI MECNUN
(fragmente)

Moartea oare ce va lua de la mine
Poate tristețea să ia de la mine

*

Fii prieten împreună să pribegim
Niciînd să nu-ți fie silă de mine

*

Atît de mult ne plictisim de oameni
Încît nu mă mai recunoști pe mine

*

Duhul meu nu mai poate duce trupul
Ochiul tău nu mă mai vede pe mine

*

Toate chinurile au fost pentru Leylă
Și n-a mai rămas nimic pentru mine

*

Ochii văzînd durerile vieții
Au plecat departe uitînd de mine

*

Ceea ce se vede în mine ești tu
Eu nu sînt doar tu ești pentru mine

*

Uită singurătatea mormintelor
Fiecare pumn de pămînt e un om.

HAYALÎ

(m. 1557)

Originar din localitatea Vardar Yenicesi, a murit în Adrianopole. Numele său adevărat este Mehmed. Prin imaginația bogată și prin lirismul rafinat, Hayalî intră în galeria poetilor *Divanî* de prim rang. Opera sa reunită în volum a fost publicată sub titlul *Divanî (Divanul)*.

I

Am plecat, dar pe ulița ta a rămas
Un nebun — e sufletul meu. Ai grijă de el, e străin.

II

Ființele ce trăiesc în mare nu știu ce e marea.

III

Trecutul va deveni într-o zi o imagine a lumii.

Să nu rămii cu iubita pînă nu simți suflarea
Mărturisește-ți dragostea fără să te știe suflarea.

În capul tău semeț de te-ar lovi o săgeată
Să nu-ți simți rana și să nu simți singelui suflarea.

Pașărea iubirii chiar dacă ar muri pe capul tău
Nici pletele să nu afle obrazilor suflarea.

Hayalî să-ți fie prieten umbrei tale pe pămînt
Dar boiul tău mlădios să nu-i afle suflarea.

BAKÎ
(1526-1600)

S-a născut și a trăit în Istanbul. A predat la medresele, școli religioase, din orașul natal, apoi a fost cadîu la Adrianopole, Mecca și Medina. În ciuda influenței puternice a unor curente religioase cele mai importante scrieri ale lui Bakî au un caracter laic. Încă în timpul vieții, poeziile sale au trecut dincolo de granițele Imperiului Otoman, fiind citite la seraiurile din Tebriz și India, autorul lor fiind supranumit *Sultan uş şuara* (*Sultanul poezilor*).

Opera sa poetică a fost tipărită în anul 1935 sub titlul *Bakî Divanı* (*Divanul lui Bakî*).

Inima se stinge ca focul între cazne
Statura-i harfă, marea, sîngele în cazne.

Trupul în frămîntatul drum, ochiul răstignit
Sufletul e în amintire și în cazne.

Oare îmi va fi scris să-ți cuprind mijlocul gol
Aproape vor fi ale despărțirii cazne.

Nu-l opri, lasă-l să respire ca o umbră
Padișahul meu, robul Bakî plin de cazne.

Vino în grădină, privește apa ce curge
Și vezi cu cită repeziciune viața curge.

Știi tu dorința pînă la urmă în ce se preface ?
Vezi ultima petală în vîntul ce curge.

Dacă lumea nu-i un loc plin de ispite
Atunci ce-i cu lacrimile norilor cu fulgerul ce curge ?

Bakî ! gonește gîndurile acestei lumi
Acest loc într-un loc al morții curge.

Pentru cel lovit de boală buzele-ți rostiră ajutor
Iată eu, prieteni, am murit, am nevoie de un ajutor.

Giuvaerul paharului l-am pierdut, tristeți m-au năpădit
Ey, tu, paharnic, vinul să curgă peste tot și dă-ne ajutor,

Din rana pieptului nu-mi lua frînturile săgeții
Să mai rămînă acolo dacă îl iei pe Allah, ajutor !

Noapte, să-mi tîrăsc fața pe lumina pragului tău
Dar nimeni să nu ceară de la străini ajutor.

Ey, tu sărmane Bakî ! Nu ți-a rămas nici putere să strigi
Ție de unde, de unde oare îți va veni ajutor ?

Buzele-ți roșii sînt însetate de apa vieții
Buzele-ți din pahar căci e însetată chiar apa vieții.

Sufletul vrea lumina pură a buzelor de lâl¹
Doamne, ce viață e și arta, iubirea-mi cere lumina vieții.

Nu numai sufletul jinduiește după fericire
Și marea cu buzele crăpate cere apa vieții.

Paharnice-,n gloata ta tristă și sufletul a căzut
Dă-mi paharul, prietenii vor să bea izvorul vieții.

¹ Culoarea roșie.

Iubito, chiar și străinii jinduiesc o întâlnire
Norii cucernici păgînii și credincioșii vieții.

Frumoasă ca Leylâ îl face să plîngă și pe Bakî
Lacrimile lui Mecnun așteaptă lumina vieții.

În toate cîrciumile e un aer atît de plăcut
Zău, Doamne, zidite au fost într-un loc plăcut.

Frumoasei ce bine îi vine rochia cea subțire
Să-i fac brațele cîngătoare ar fi plăcut.

Iubita ne-o strecurăm prin priviri fără teamă
Bustul ei și aerul din preajmă e atît de plăcut.

Acest pămînt frumos strălucitor ca fața lunii
Ca el nici măcar Yusuf ¹ nu este atît de plăcut.

De cînd Bakî este cîntărețul ochilor ei de gazelă
Poeților osmanlii gazelul și mai mult le-a plăcut.

¹ Simbol al frumuseții și demnității bărbătești.

NEF'Î
(1572-1635)

Este originar din localitatea Hasan Kale și a murit în Istanbul. Numele adevărat este Ömer. A fost protejat de sultanul Murad al IV-lea și tot din porunca lui este spînzurat, deoarece cîtezase să scrie o lucrare cu caracter satiric la adresa vizirului Bayram Pașa.

Scrie divanuri — *Nef'i divanî* (Divanul lui Nef'i), *Farsca Divan* (Divanul), în persană.

Îndurarea acelui șah pentru sufletele noastre de am vedea
Dărnicia cerului pentru cei chinuiți de am vedea.

Acel despot a devastat brutal orașul cochet al vieții
Revenind iar la înțelegere înflorirea lui de am vedea.

O selvie ¹ dreaptă și înaltă legănându-se pe toți i-a robît
Eliberînd un rob bunătatea ei ce-ar fi de am vedea.

De ce acest cer a dat pustiului mii de case
Murind în suferință, o dragoste de am vedea.

De am admira vorbele meșteșugite, căile lui Nef'î
Și iară noile lui versuri de le-am vedea.

Vinul și femeia veselă și un paharnic stăpîn
Fiind al îndrăgostiților pe veșnicie stăpîn.

Ce s-ar întîmpla oare dacă m-aș jertfi pentru chipul ei ?
El peste *gönül* este de multă vreme stăpîn.

Lasă-mi inima și sufletul și pe pămîntul pe care treci
Chiar de aș muri sufletu-mi este sieși stăpîn.

Inima mea e slabă ca un fir de praf doar sub zodia
Iubirii unde soarele este de-a pururi stăpîn.

Nef'î, ce-ar fi dacă numai cu inima ta ai petrece
Și ai vedea doar vinul, femeia veselă și-un paharnic stăpîn.

¹ De la *selvi*, chiparos.

De-ar veni primăvara, plimbîndu-te prin grădină de te-aş
vedea
Împlinirea visului îndrăgostiţilor de-aş vedea.

De s-ar oglindi toate frumuseţile cerului pe pămînt
Şi în Caiv¹ alţi zarafi blînzi de-aş vedea.

De-aş asculta fecioara vinului şi de m-aş duce
La malul apei şi tristeţea sufletului ascuns de-aş vedea.

Fetele frumoase de s-ar înfierbînta cu focul vinului
Obrazul iubitei ca pana flăcării de-aş putea vedea.

Cînd la pieptul iubitei, cînd la paharul plin cu vin
Uitîndu-mă dîliu pe de-a-ntregul de m-aş vedea.

Ey, Nef'î, ai să mori înainte de a vedea ziua aceea
Şi eu cu moartea-mi cerul unit cu pămîntul de-aş vedea.

Curioasă fiind nu are nevoie de poveţe dragostea
E o boală pentru om, dar nu are încotro dragostea.

¹ Personaj din mitologia islamică.

Nu trebuie să ne mire dacă iubirea e nebună
Căci cel mai bine cunoaște gustul jertfei dragostea.

Dacă ai renunța la plete nu ai mai devasta sufletele
Și că pletele sînt răscolite de vîntul zorilor știe dragostea.

Nef'î, ce-ar fi de nu ai mai spera la pletele frumoase
Sufletul ei de femeie veselă nu iubește dragostea.

Fără tine și trupul și mintea sînt pline de tristeți
Și nici inima nu mai rezistă la atîtea tristeți.

Oare fără tine e chip să mai gust odihna
Nici soarta nu mă ajută să te găsesc printre atîtea tristeți.

Inima stă cu obrazul lipit de iubire
Și atunci dă povețe, atunci e cuprinsă de tristeți.

Aceasta e boala, căci inima s-a învățat cu tine
Chiar și acum face bucurii din tristeți.

În noaptea cînd nu voi mai vedea satul tău voi muri
Iar ziua cînd nu te-oi mai vedea umbră-i de tristeți.

Nef'î, cunoşti tu oare soarta celui îndrăgostit ?
De-ar iubi orice femeie învins e de tristeţi.

Ai plecat dar mi-ai lăsat sufletul arzînd în foc
Acum nu pot sta nici la petrecerile de foc.

Fără tine în grădină trandafirul s-a stins
Iar chiparosul ce înfloreşte îmi pare de foc.

Din piept ar trebui să scot un astfel de suspin
Încît să pălească în ceruri şi aştrii de foc.

Fără tine petrecerile mele sînt funii
Ca o tristeţe e paharul cu vinul de foc.

Ce gol, ce singur e totul pentru tristul Nef'î
Sfîşiat fiind de ai suferinţei ghimpi de foc.

NEV' Î
(1572 ?-1635)

Numele adevărat al poetului este Yahya. A fost unul din cei mai de seamă învățați ai Imperiului Otoman. Compunea cu ușurință versuri în turcă, arabă și persană. Mult timp a fost învățătorul lui Mustafa, fiul sultanului Murād al III-lea. Deși nu a ajuns la faima prietenului și rivalului său Bakî, poetul de mare circulație în vremea sa, Nev'î se poate număra printre maestrii poeziei *Divanî*.

Scrierile sale sînt publicate sub titlul *Nev'î divanı* (*Divanul lui Nev'î*).

Nu-i bine să iei paharul din mîna lumii de jos
Djighitului ¹ nu-i șade bine să ia vinul celui de jos.

Mările trec cu chinul dragostei spumegînd
Însă munții au statornicia și răbdarea celor de jos.

¹ *Cigit* : flăcău, luptător, erou.

Nu te întrista, timpul întinde tuturor paharul morții
Și Cem a băut paharul cu otravă din mîna lumii de jos.

Lui Ferhat potrivnic îi era chiar trupul lui ca munții
Însă el nu putea în voie să spargă muntele *Bistüm* de jos.

Nev'î a grăit un vers pe limba celor curați la suflet
Cînd de dragoste mulțumită, cînd de reproș e lumea de jos.

Decît să fiu vesel mai bine să fiu tristețea ta
Decît să rîd cu lumea mai bine sînt lacrima ta.

Locul și rangul lumii eu așa le-am înțeles
Decît sultanul lumii mai bine sclav la casa ta.

În această lume trecătoare de-a binelea beat
Decît stăpînitorul acestei lumi care nu e a ta.

Mai bine veșnic îmbătat de vinul dragostei
Decît să iubești această lume care nu e a ta.

NAILÎ
(m. 1666)

Numele adevărat al poetului a fost Mustafa Çelebi. Prin gazeturile sale este considerat unul dintre cei mai de seamă poeți ai perioadei *Divanî*. Acordă o mare importanță vocabularului poetic, căutînd să imprime noi sensuri și valențe cuvintelor. Poezia sa a constituit un model pentru mulți poeți din literatura turcă.

Opera sa poetică este reunită în volum sub titlul : *Nailî Divanî* (*Divanul lui Nailî*).

Poștașul nu va fi ars de scrisoarea către iubita
Atunci cum va ajunge tristețea la iubita.

Ne-o fi uitat. Ne ajung cu greutate
Precum dorul de pămînt veștile de la iubita.

La ce bun primăvara, gura ca un boboc
Obraji de trandafir are iubita.

Ah, Nailî ! Ne vor destrăma aşteptările
Lungi paşi de şoaptă are iubita ?

★
★ ★

Priviri de mreje, pînă-n satul ei ne vom duce
Şi în zori pînă la primăvară ne vom duce.

Cu cărţi în mîini şi cu inima pe umeri
Unde se dă zekatul ¹ vinului ne vom duce.

Precum Mansur zguduind virful cel mai fierbinte
Al bolţii, strigînd „Tanrı“ la moarte ne vom duce.

O, cerule, la poalele-ţi ajunge Nailî
Pînă la judecata lui Allah ne vom duce ?

★
★ ★

La boiul şi obrazii iubitei gîndeşti, *gönül*
Ai uitat de trandafirul din grădină, *gönül*

¹ *Zekât* : a patruzecăta parte din avuţia proprie pe care bogaţii o dau ca ajutor săracilor.

De dor plîngi și lacrimile ți-au curs precum rîul
Întristat că nu-i poți cuprinde mijlocul, *gönül*

Nici mirosul în rotocoale al zambilelor
Nici pletele frumoaselor nu te atrag, *gönül*

Încerci să uiți, ca Naili, înecîndu-te-n vin
Trăiești în lumea tristeții, sfîșierii, *gönül*.

NABÎ

(1642-1712)

Este originar din Urfa, localitate situată în Anatolia. Mulți ani a trăit în orașul sirian Halep. Protejat de sultanul Baltaci-Mehmet, în 1720 se mută la Istanbul. În timpul vieții lui Nabî, se perindă la tronul Imperiului nu mai puțin de șase sultani.

În ciuda faptului că poeziile sale au iz didactic, Nabî este considerat, pe drept cuvânt, unul dintre reprezentanții de seamă ai liricii *Divanî*. A compus gazeluri, în care a scos în relief apropiata prăbușire a Imperiului Otoman și totodată a dat glas celor mai largi năzuințe populare.

Scrierile sale sînt reunite sub titlul : *Divanî (Divanul)*.

Mereu cerșind în locul acesta am obosit
Tot căutînd privirea mirilor am obosit.

Îndurînd despărțirea uit vinul revederii
Și tot bînd în neștire paharul am obosit.

De mult de tot gîndim la o mare fericire
Dar de acest zbucium fără de capăt am obosit.

Sufletul nu se îndoaie în luptă cu tristeţea
Dar noi tot luptînd pentru o iubire am obosit.

Povesteşte-ne, Nabî, despre marile iubiri
De chinul lui Leylâ şi Mecnun am obosit.

Venind primăvara paharul nu-l putem uita ?
Din pahar, în acest timp, dorul nu-l putem uita ?

Cazna ce ne-a dat-o nouă va rămîne veşnic ?
Cum vom trăi dacă şi iubita ne va uita ?

Oare ne vom aminti strigătul privighetorii ?
Nimic din gingăşia florilor nu vom uita ?

Dacă frumuseţea e o piedică pentru noi
Şi dacă ne pierdem pe căi tainice vom uita ?

— Nabî ! „E ruşinos să hoinăreşti noaptea prin sat“.
Oare cea-cu chip de lună plină ne va uita ?

NEDIM

(m. 1730)

S-a născut în Istanbul. Numele adevărat este Ahmed. A predat la cele mai importante mendresele — școli religioase — din orașul său natal. A murit în timpul răscoalei lui Patrona Halil.

Nedim este unul dintre cei mai mari poeți ai literaturii *Divanî* și ai perioadei *Lale Devri* (Perioada lalelelor, denumire căpătată în urma cultivării, pentru prima dată în Turcia, a acestor flori, din ordinul sultanului Ahmed al III-lea). A devenit cunoscut mai ales prin gazelurile și cîntecele sale de petrecere.

Nedim Divanî (*Divanul lui Nedim*) reunește scrierile poetului.

GAZEL

Privește copilul, cu timpul mai plăcut devine,
Mersul rupe în om oricare zăgaz și devine.

Lăsați-l să cînte pînă se cunună cu vinul,
Va veni ziua cînd inima o cupă devine.

Strivit pe drumul îndrăgostiților de vreo iubire,
Inima va fi o urmă iar urma drum devine.

Această lacrimă va fi imaginea chiparosului,
Inima cea îndurerată un fluviu devine.

Nedim urmărește cu luare aminte cuvîntul,
Numai atunci versul tău ritm al naturii devine.

GAZEL

De ești privighetoare îți trebuie grădină de trandafir ție
De ți-am închinat versuri un altul o să-ți placă ție.

Să aduci lângă tine lumina fragedă a lumii
Înainte de a îmbătrîni un tînăr îți trebuie ție.

De ești rapsod lumea de la tine așteaptă imagini
Un suflet cu mijloc subțire îți trebuie ție.

Iubește un tînăr neprihănit și fără păcate
Să fie tăcut și să ți se dea în taină ție.

De ți-au vindecat sorții inima sîngerîndă
Acum o frumoasă de aur îți trebuie ție.

Să prinzi în vers noi tilcuri și proaspete imagini
O iubită cu ochii auriți îți trebuie ție.

Ey, suflute, de te-a rănit săgeata despărțirii
O femeie cu pletele moi îți trebuie ție.

Tu pana lui Allah ești în statornicia buzelor
Ca să-ți fie tilmaci un grai dulce îți trebuie ție.

Ey, tu, inspiratule Nedim, fă din versuri ospete
Sau poate o prăvălie în bazar îți trebuie ție.

GAZEL

Pentru nimeni nu m-aș ridica, poalele tale de-aș fi
Cine oare să-mi vadă sinul, cămașa ta de aș fi.

Lumina mea ! Lumea rea de te-ar goni la mine
Un boboc de trandafir în grădina ta de aș fi.

Ey, tu giuvaer transparent, nu mă sting cu ulciorul
Și nici cu paharul eu gingășia ta de aș fi.

*Efendi*¹, sint gata injurii și cazne să îndur
Numai al tău dincolo de viață și moarte de-aș fi.

¹ Domn.

Privirea păgînă a ochilor tăi de-aş deprinde
Nedim prieten de pahar al privirilor tale de-ar fi.

GAZEL

Ey, suflele, cînd vîntul dimineţii bate în vin
Te arăţi ca un rob la fereastra iubitei cerînd vin.

Ey, soartă, eşti răvăşită pentru că în anotimpul
Trandafirilor ai făcut jurămînt să nu mai bei vin.

De unde atîtea flăcări în lacrima ce curge
Focul iubirii nu se poate stinge decît în vin.

De ce fugi de mine tu suflele tîrît în pustiu
De cîte ori ţi-am spus să fugi de iubire şi vin.

Ey, soartă, îţi rătăceşti pe culmi cenuşile-nflorite
De parcă-ai fi musafirul de azi-noapte îmi ceri din nou
vin.

Ey, soartă, de i-ai trecut lui Nedim paharul iubirii
Nu fi haină şi nu-i lua din mînă paharul cu vin.

ESRAR DEDE

(m. 1796)

S-a născut și a murit în Istanbul. A scris gazeluri, sub influența lui Seyh Galip, poet *Divanî* de la care a învățat tainele și tehnica poeziei. Scrierile sale au fost tipărite sub titlul *Semahane-i Edeb* (*Operă literară*).

Ai plecat la drum, de sărmana inimă nu uita
Ai plecat, dar ai rănit inima, nu uita.

Cînd te mai trezești în lumina petrecerii
De clipa cînd eram împreună nu uita.

Pe cînd te întristezi în culcușul tău moale
De tot ce vede ochiul meu treaz nu uita.

Sorbind vinul de culoarea trandafirului
De bețivul ce bea otravă nu uita.

Ey, doctore, cînd privești ochii aceia stinși
Fii bun, dă-le un leac și nu mă uita.

Eu să rabd amarul nevederii, tristeții
Dar tu, frumoasă, cuvîntul dulce nu-l uita.

Nu pot să mai îndur iar chinul despărțirii
Fii bună cu dragostea lui Esrar, nu uita.

POEZIA POPULARĂ

KÖRÖĞLU

(sec. XVI)

A trăit în timpul sultanului Murad al III-lea, care domnește între 1574-1595; sub comanda lui a participat, cu armatele otomane, la expediția din Iran și a preamărit faptele de arme ale ostașilor turci. Poeziile sale au circulat mai ales în Anatolia, păstrându-se, cu unele mici schimbări, până în zilele noastre.

Înainte ca zorii să treacă prin vămi
Să nu aruncăm și să ne încununăm cu lutul
Djighitul e acoperit de răni
Dar ține totuși sabia și scutul.

Djighitul are prieteni și sclavi
I-am cunoscut cîmpia și munții
Hei, voi, agale să ațîțați caii
De sub noi uzi de sîngele frunții.

Köröğlu, vine Mîrza, vine Han ?
Eu vreau să vină zilnic o sută de uragane
Din văi să curgă în valuri sîngele bărăgan
Trupul căzînd în sel ¹ să se destrame...

Cînd djighiții se avîntă pe cai
Lupi cenușii urlă ca vîntul
Soldatul se bate tot timpul
Fricoșii fug de rup pămîntul.

Djighitul cu chiotul luptei se bate
Săbii dușmane se afundă într-insul
Un laș fuge de pe cîmpul de luptă
Nu fugi, lașule, că te-ajunge plînsul.

Un djighit pleacă și nu-l ajung
S-a dus pe drumul dărniceiei
Scutul se sparge, zalele se frîng
Calul sub el e plin de sînge.

Köröğlu bocește, bocește, acum
Ecoul biruinței ne dă tîrcoale
Djighiții tot timpul în zale
Eroi divini cîntînd în toiul luptei.

¹ Torrent de apă.

Alergați, caii să crape pământul sub picioare
Nu-i zi de petrecere nu e zi mare
La luptă brațul ți-e în zale
În numele cerului, sus săbiile.

Djighitul să vină în lupta cea mare
Calul roib să necheze, cel alb în picioare
Sîngele să fiarbă pe zare
Nu-i timp pentru prizonieri, sub sabia !

KARACAOĞLAN

(sec. XVII)

Este unul dintre cei mai de seamă poeți populari. Mult timp și-a petrecut viața în zona munților Toros, printre nomazi. Din poeziile sale reiese că a colindat foarte multe ținuturi din Turcia. În general, lirica lui redă frumusețile naturii, obiceiurile populare.

A fost influențat de poezii populari Kâtibi, Kôröğlü etc. Poeziile sale s-au răspândit în întreg Imperiul Otoman.

Cea mai importantă sursă pentru scrierile poetului este volumul : *Karacaoğlan, Hayatı ve Siirleri* (*Karacaoğlan, viața și poeziile sale*).

Mărețule Mevla ¹, eu cer să mă așezi
Doar lângă ea în grădina cu flori mov
Și-apoi, de-i vrea, alungă-ne-mpreună
Pe drumuri și prin pîcla din livezi.

¹ O altă denumire pentru Allah.

Amîndoi să scriem și să buchisim
Povara ta liniștii s-o azvîrlim
Niciodată nu vom ști cum o să sfîrșim
Printre case și poticneli strecurați.

Cel ce are cal cu bucurie-nșeuează
Cel ce are un neam în stepă s-așază
Cel ce are iubită stă de pază
Poate iubirea se va întoarce.

Ești muritor, Karacaoğlan, ești muritor !
Nu ești nici spirit, nici înger, poate duh.
Ești o grădină plină de taine și culori
Care curînd se va usca în văzduh.

Ninge zăpadă subțire
Vîntul strigă *Elif, Elif*¹
Sufletul diliu a devenit
Și colindă *Elif, Elif*.

Drumul lui suie sub astre
Puiul are priviri albastre
Un iz de floare de stepă
Mirositor *Elif, Elif*.

¹ Prima literă din alfabetul arab. În poezie se folosește, în sens metaforic, pentru a reda statura dreaptă și înaltă a iubitei.

Își încruntă sprincenele
Vîntul mi-apasă genele
Mîini albe apucă penele
Și scrie iar *Elif, Elif*.

În fața casei, cerdacuri
În mînă un pahar cu leacuri
Parcă-i o rață pe lacuri
Mereu cîntînd *Elif, Elif*.

Karacaoğlu poet sărac
Bunghii tăi inimii nu-i plac
Bunghii tăi s-au încurcat
Desfă-i *Elif, Elif* zicînd.

KÂTIBI

(sec. XVII)

Este pomenit de memorialistul Evliya Celebi în celebra sa lucrare *Seyhatname (Călătorii)*, ca unul dintre cei mai de seamă poeți populari ai secolului al XVIII-lea. A participat la asediul Bagdadului cu oastea lui Murad al IV-lea (1638). Kâtibi a scris mai ales poezii de dragoste. A influențat generațiile următoare cu lirismul său profund și cu marea sa măiestrie.

Pui de căprioară cu mers legănat
Nu fugi de mine, nu sînt vînător
Să te îndrăgesc soarta mi te-a dat
Nu fugi de mine, nu sînt vînător.

Nu am ca Mecnun ajutor în munte
Nici ca bîlbîl ¹ grădină cuminte

¹ Privighetoare.

Nu am capcană, ci numai cuvinte
Nu fugi de mine, nu sînt vînător.

Te apleci spre mîna străinilor zei
Din palmele albe lumină să bei
- Frumoasa mea blîndă cu ochii de-argint
Nu fugi de mine, vînător nu sînt.

Sclavul Kâtibi din cîte va scrie
Cu pană de aur pe alba hîrtie
Pe chipul tău pune lumină tîrzie
Nu te pierde în ceața argintie.

GEVHERİ

(sec. XVII)

Se presupune că ar fi originar din Crimeea. A scris versuri influențat atât de poezia *Divanî*, cât și de marii poeți populari de dinaintea lui. Noutatea și originalitatea sa se relevă tocmai din îmbinarea fericită a elementelor de poezie cultă cu cele de sorigintă populară.

Suflete, de ce zaci, a venit primăvara
E timpul să cînți fără să te temi
Salcia a-nverzit, florile-au inundat scara
E timpul ca duhurile să le chemi.

Iubito, ai fața roșie ca mierea
Mîinile albe de trandafir
Cel îndurerat se-nalță după cum i-e vrerea
A venit timpul să ne amăgim durerea.

Plîngînd la despărţire şi cu patimă rîzi
Ştergîndu-ţi lacrimile şiroaie, rîzi
Să luăm de mîină frumoasa
E timpul să ieşim în cîmp,

Aşik Gevherî se duce la prieteni
Furia duşmanilor ne-a rămas nouă
A sosit timpul să ne întindem pe rouă
În iarba ceairului.

MECNUNI (sec. XVIII)

Este de origine armeană. Se numără printre cei mai importanți poeți populari.

Acei ce rămîn înstrăinați de dor
Mulțimea în *bairam*¹ și eu în lacrimi
Risipindu-se pe gîtul alb
Pașalele-n *bairam*, iar eu în lacrimi.

De-ar crește în grădina ta trandafir
Și-ar cînta privighetoarea-n fiecare fir
Plecînd spre via pe care o aduni
Drumurile în *bairam*, eu în lacrimi.

Mecnunî, spune ce dor e în gînd
Și unde-i iubită, eu unde sînt
Cînd o să vină vara pe pămînt
Sel-urile în *bairam*, iar eu în lacrimi.

¹ Sărbătoare religioasă la musulmani. În limba română cuvîntul a pătruns cu sensul de petrecere.

TOKATLI NURI

(sec. XIX)

S-a născut în Tokat, localitate situată în centrul podișului anatolian.

*
* *

*Ey, Felek*¹, m-ai dus la nenorocire
Toată strădania mea de-a fi ești tu
Mi-ai luat cu tine inima și mintea
Soarta mea printre mîinile tale căzu.

Strigătul privighetorilor să vină
Cu nimic nu are cazna asemănare
Ca o nebună în focul iubirii
Eu sînt scrum, iar zodia ta pe zare.

¹ Soarta, cerul, Allah.

Ca zambilele înflorite-n grădini
Eu m-am ofilit înainte de a înflori
Ca privighetoarea care și-a pierdut puiul
Chinul mă arde în fiecare zi.

Zi și noapte, dragostea varsă lacrimi
Nimeni pe Nuri nu-l compătimea
Și nu ai găsit potrivit, o, frumoaso
Acum lumea întreagă să fie a ta.

DADALOĞLU

(sec. XVIII)

S-a născut în reguinea munților Toros din Anatolia, într-un trib turkmen nomad. A respins și nu s-a lăsat influențat de poezia *Divanî*. În lirica lui se opune cu vehemență rînduieșilor Imperiului Otoman și poeziei de dragoste.

S-au sculat și au pornit cei din Avșar
Sînt ai noștri cei ce calcă greu și rar
Cai arabi pur-sînge scurtează drumul
Munții tremură-n soare ca un pahar.

Sabia din brîu e pentru cetate
Virful sulitelor străpunge piatra
Firmanul morții nu ni-l va da vatra
Și munții, padișahii sînt ai noștri.

Dadaloğlu mîine în luptă pier
Se-aude flinta și toba-n tăcere
Cei ce mor pleacă, cei vii ne apără
Flăcării se fac rudă cu pămîntul.

KOŞMA

Vino, frumoaso, să-ți spun un cîntec
Gura ta zahăr, buzele-ți miere
Puțină la ani, dar potrivită
Te legeni ca floarea care pier.

Am luat creion să-ți scriu sprîncenele
M-ai rugat să te întreb numele
Tatăl tău vrînd să-ți vîndă zilele
La prețul de o mie de lire.

Dadaloğlu cade la bairamuri
Reînvie-mi rana cu sulimanuri
La așa fată, așa seraiuri
Zece ani rob la ea aş trudi.

DELI BORAN

(sec. XVIII)

Scrierile acestuia au fost influențate de cunoscutul poet popular Karacaoğlu.

Mărețul Allah, măreț
Pe cât îi este cu putință,
Deși eu sufăr și îndur
Nu dă la nimeni suferință.

Numai cel ce-a suferit
Știe și privește departe,
Și nu mă prăbuși și nici
Sel-urilor nu le da moarte.

Inimă ascunsă în flori
Durerea ne vine din vânturi,

Întreptați-le oriunde
Să se înalțe din pământuri.

Deli Boran arde și-a ars
Și se face cenușă în vînt,
Se îndreaptă spre *Şam*¹,
Nu da suferință pe pămînt.

¹ Denumirea, în limba turcă, a oraşului Damasc.

MINHACI

(1862-1901)

Este fiul poetului popular Ruhsati. Adevăratul nume al lui Minhaci este Ali. S-a născut și a trăit toată viața în localitatea Dliktaş, din Sivas, regiune aflată în Anatolia.

Vîntul în zori, voalul la tine-a rămas
Semn de la un pui aștept pe înserat
A venit vara și sufletul piere
Sub pasul celei cu sîn înflorat.

E sănătoasă sau e suferindă
Zuluful e răvășit în oglindă
Oare aceleași tristeți o s-o cuprindă
Aștept un semn de la cea încruntată.

Vîrsta mea bate la anii douăzeci
A văzut iubita și s-a înfiorat

Zorii de-un dulce zvon s-au cutremurat
Aştept o veste de la un trandafir.

Speranţe am iubind să o cuceresc
O, dulce capcană e-această floare
Nu pune preţ pe vorbele lui Minhaci
Ci doar pe şoapta ta nemuritoare.

VEYSEL

(1894-1976)

S-a născut în Sivas, regiune din Anatolia. Din cauza unei boli la vârsta de 7 ani, își pierde vedera. De atunci pînă la moarte a colindat țara cu saz-ul. Este ultimul mare poet popular. Recent, poeziile sale au fost adunate într-un volum, intitulat *Cîntece*.

PĂMÎNTUL NEGRU

Zicînd prieten, pe cine am jignit
Prietenul meu bun e pămîntul negru
În zadar am colindat obosit
Prietenul meu bun e pămîntul negru.

Ne-a dat oi, miei, lapte ne-a dat
Ne-a dat mîncare, pîine, carne ne-a dat
Ne-a dat lipsuri cînd nu l-am săpat
Prietenul meu bun e pămîntul negru.

Păcatele mele pămîntul le-ngroapă
Dînd cu sulimanuri îmi vindec rănile

Și-a deschis aripile, mă înconjoară cu apă
Prietenul meu bun e pământul negru.

Oricine poate să ajungă la taină
Lasă lumii un lucru nemuritor
Va veni o zi cînd îl va îmbrățișa pe poet,
Prietenul meu bun e pământul negru.

POEZIA MODERNĂ

NAMIK KEMAL

(1840-1888)

Era de baștină din Tekirdag, localitate situată în Anatolia, și a murit în insula Sakiz. Datorită aderării la *Genç Osmanlılar Cemiyeti* (Societatea tinerilor osmanlii), organizație care milita pentru înnoirea Turciei, este urmărit de autorități și fuge, împreună cu poetul Ziya Paşa, la Paris, și de aici la Londra, unde scot ziarul *Hürriyet (Libertatea)*, care în curând devine o tribună a ideilor înaintate. Se întoarce la Istanbul unde este întemnițat în închisoarea Mogosa din Cipru, din pricina piesei sale de teatru *Vatan Yahut Silistre*, al cărei erou — numele său dă titlul presei — se ridică împotriva rânduielilor Imperiului Otoman. Și-a încercat puterile în toate genurile literare, reușind să realizeze opere de valoare. Din punct de vedere al formei, a fost influențat de literatura *Divanî*, căreia i-a adăugat un conținut nou legat de patrie, națiune, libertate.

Opera sa poetică a fost adunată și tipărită în 1933 în volumul *Namik Kemal, Hayatı ve Şiirleri (Viața și poeziile lui Namık Kemal)*.

ODĂ PATRIEI

Văzînd schimbarea secolului ce a uitat de dreptate
Ne-am despărțit cu fericire și onoare din ușa împărăției.

Cei ce se cred oameni nu obosesc nicicînd aducînd jertfe
Cei darnici nu se dau în lături din calea dărniceiei.

Dacă poprul e neștiutor nu-l disprețui
Giuvaerul chiar în noroi și-n mîzgă strălucește.

Acidul plămădei corpului tău e în țărîna patriei
O, ce fericire dacă trupul în luptă cade vitejește.

În lume mai josnicii urăsc iubirea și truda
Cei care ajută pe vînătorul fără inimă sînt cîini.

Ah, libertate cu fața senină, ce grea poți fi
Am scăpat de robie, dar ne-am îndrăgostit de-ale tale
mîini.

Ey, tu leule, rănit trezește-te din somn
În cîmpiile verzi unde te plimbi dorm cîinii bătrîni.

ABDULHAK HÂMIT TARHAN

(1852-1937)

Este socotit cel mai mare poet al orientării Tanzimat, de numele său fiind legate lărgirea orizontului tematic al poeziei turce într-o vreme cînd ea ducea lupta hotărîtoare cu vechea poezie *Divanî*. Poetul propune, pentru prima dată, viața cotidiană ca temă majoră în lirică și pune la loc de cinste dragostea pentru patrie și națiune. Paralel cu literatura, poetul duce și o vie activitate diplomatică, fiind ani de-a rîndul ambasador și consul al Turciei în mari centre ale lumii — Paris, Londra, Bombay și altele.

Opera poetică : *Makber*, 1884 ; *Divaneliklerim veya Belde* (*Nebuniile mele sau Belde*); *Ölüm* (*Moartea*), *Hacle* (*Hacle*) 1885.

TRECĂTOARELE

Au trecut anii. Acum parcă-i ieri
Nu știu adevărul, ziua-i cernită
Să scriu acum cînd mai am în minte
Lumea ca pe o imagine învechită.

Au trecut anii — al zilei mănunchi
Atunci cînd mă întorceam de la Hisar

La Kayalar am văzut o cadină,
O cadină frumoasă cu pasul rar.

Stătea departe de lume, de mine
Își pusese fără culoare o feregea
Într-un cap bătrîn, o viață veche
În mîna stîngă un toiag — toiagu-i ca o stea.

— Acesta îi era tovarășul — la cherem
Și în mîna stîngă aceeași umbrelă, o lume
— Se poate spune că și-a făcut un ceadîr negru —
A deschis-o. Cine știe ce spune ?

Cetind sufla către munți !
Ce să spună unui hotar de duh,
Unei tăceri fără capăt,
Poate era o rugăciune în văzduh.

Era foarte sigură de umbrelă
— O deschisese poate ca să nu vadă
— Chipul reproșului îl aveam
— Pentru că eram certați. Fără preget
— Dușmănia ei va crește severă
— Acesta era un viciu străvechi.

Niște pietre ne erau rude
Parcă ne priveau cu nepăsare
La îndoielile pămîntului și la
Cimitirul cel ce-și schimba locul
S-au declarat cunoscutele mele parcă.
Și această mulțime și singurătate

Sînt bine-venite pentru noi,
Așezîndu-ne în acest sicriu înaripat
Nu am putut zbura în cerul lui Allah ?
Era un efort adevărat de desprindere
Nu puteam să spun că era doar o schimbare de loc.

Creșteau furiile mării
Și femeia atunci a grăit odată :
„Ce-i cu această febră la tine, mare ?“
„Din nou ești de strajă ? Sau ești bolnavă ?“
Apoi pășind cu milă iar a grăit :
„Ajunge, nu te înfură, fiule !“
Vezi de cite ori a strigat, a tăcut,
Parcă-i o lumină imperială,
Ce nu se dezlipește de stînci
Nu-ți știi forțele, nici duritatea.
Veșnic după mine, se pare, era ea.
Nu-i țipenie. Soarele a adormit.
Femeia parcă devenise o statuie,
Și statuia era încremenită !
Apropiîndu-mă cu frică am salutat-o :
O, și ce reproșuri în priviri, Yarab !¹
Și ce toiag puternic avea. Yarab !

Răspunzînd la salut fugisem...
Au trecut anii, deși femeia
Tot astfel mă privea !
Poate mi-e teamă dacă o visez
Ea îmi era o logodnă cu lumea !

¹ Allah.

Singur, șoptesc, singur : Acea nenorocire,
Acel toiag era un fulger
Era o armă pentru atac. Și umbrela
Era un paravan de apărare.

Ascunsă de fierbințeala clipei
În adâncul nopții, potrivit cu propria-i persoană
Sătulă de devorări angelice
Privirea ei e sub o comandă
Sub o boltă mică a cerului o stea !

TEVFIK FIKRET.

(1867-1915)

Fikret, unul dintre inițiatorii poeziei moderne turce, s-a născut în Istanbul, unde a făcut studii temeinice la cele mai renumite școli ale vremii. Din 1895 preia conducerea revistei *Servet-i Fünûn* (*Tezaurul științelor*) care a jucat un mare rol în promovarea noii literaturi. A debutat cu versuri romantice, ca pînă la urmă să scrie poezii protestatare cu un puternic accent critic la adresa societății turce din vremea respectivă. Datorită contribuției sale la climatul necesar formării unui spirit nou în literatura turcă și datorită existenței sale sociale tumultuoase, Fikret a rămas o figură legendară în conștiința noilor generații, care i-au închinat peste 30 de cărți.

Din opera poetică : *Rûbab-i Sikeste* (*Vioara cu corzile rupte*) 1900 ; *Halûk'un Defteri* (*Caietul lui Halûk*) 1915.

OSPĂȚUL PRADEI

Poftiți la masă, masa vă așteaptă, domnilor,
În fața voastră tremură viața oricărui muritor,
Țara e în chin, leșul din prag e acest popor,
Dar nu luați în seamă, înfulecați de zor.

Mîncăți, domnilor, e a voastră masa unsuroasă,
Vă săturați, vă înecați, înfulecați pînă crăpați !

Fetele voastre, domnilor, v-arată a fi tare flămînzi,
Mîncăți acum, nu se știe ce va mai rămîne mîine,
În ceruri, această masă îmbelșugată vă ridică
Răsplata luptei sfinte, chilipir rar nu abdică.

Mîncăți, domnilor, e a voastră masa unsuroasă,
Vă săturați, vă înecați, înfulecați pînă crăpați !

Fă socoteala, tot ce au năzuroșii domni veșnic în rai,
Blazon, obîrșie, chip, munți, conacuri, serai,
Toate-s ale voastre, domnilor, conac, serai, mireasă, alai
Toate-s ale voastre, prăzi ușoare vă așteaptă în rai.

Mîncăți, domnilor, e a voastră masa unsuroasă,
Vă săturați, vă înecați, înfulecați pînă crăpați !

Mai grea e siesta unui trup așa de mare, dar nu-i nimic
Trufașă măreție, jubilează răzbunarea în dric
Cap, creier, plămîni — aceste dumicate sîngerate
Vă aparțin, mîncăți domnilor — pe nerăsuflete !

Biata țară își dă tot ce are, toată avuția,
Își dă trupul, viața speranța, visul, măreția,
Își dă liniștea din inimă, dorul nebun își dă,
Nu stați pe gînduri, înghițiți repede fără tăgadă.

Mîncăți, domnilor, e a voastră masa unsuroasă,
Vă săturați, vă înecați, înfulecați pînă crăpați !

Și se va termina cîndva și ăst îmbelșugat *harman* ¹,
Poate mîine se va stinge vatra și rămîneți la *aman*,
Azi stomacul e sănătos și ciorbele sînt fierbinți,
Ghiftuiți-vă din străchini, peste străchini, ca la *tufan* ² !

Mîncăți, domnilor, e a voastră masa unsuroasă,
Vă săturați, vă înecați, înfulecați pînă crăpați !

DE LA NIMENI

Eu de la nimeni aripi nu cer, nici îndurare
Slobod mă vreau în lume și-n cerurile toate
Decît plecată frunte, mai bine-nstrăinare
În suflet, iar în gînduri deplină libertate.

APA MĂRII

Acum e limpede și calmă. Dar unde-i zbuciumul
de-aseară ?
Și l-a pierdut precum copilul gîndurile-și pierde

¹ Arie.

² Potop.

și precum gândurile lui, albastre, doarme
în adîncul negru marea verde.

Eu cu puterea toată, de-o noapte a tristeții mare
nu am pe chip amurguri, nici pace, nici tăcere
încremenita-ți undă nu pot să ți-o privesc
și te hulesc, de-aceea, fără vrere.

Căci apele întuneric nu luară de la mine
din ochii mei ; dar unda-ți — fluidă legănare —
de ochii mei îndurerăți scrutată-i în nemărginirea
ta limpede cătîndu-și alinare.
Și simt pe suflet lacrimi, sunîndu-și unduirea.

SABIA

Oțelul fără milă de ciocan lovit
devine maiestuoasă sabie și-apoi
întreaga viață-și duce lîncezînd în somn.
Ce tristă caznă fără de dreptate.

Va fi însă o clipă cînd va reînvia
și devenind mîndria unui neam
onoarea și averea și tihna sfîntă-a muncii
de el vor fi, în veci, legate.

CENAP ŞAHABETTIN

(1870-1934)

S-a născut în localitatea Manastır. A urmat studiile de medicină militară. Prima poezie a lui Cenap Şahabettin apare în revista *Servet-i Fünûn* (*Tezaurul științelor*). În general, scrie poezie de dragoste și este unul dintre inițiatorii simbolismului turc.

Poeziile sale sînt editate la scurt timp după moarte, petrecută la Istanbul ; volumul este intitulat : *Cenap Şahabettin* (1934).

INSOMNIILE NOPTILOR

Vino, iubito, în seara asta noi doi
Să ascultăm tremurul nopții înalte.

Iată, în depărtări un pian cîntă,
Cu un dor de toamnă plînge
La atingerea degetelor fragede.

Ascultă, iubito, cel ce plînge e el,
În adîncul nopții coboară liniște
Și-n bezna fără de grai tot liniște.

Cînd un tremur încet pornit de jos,
Speriat și trist, se răspîndește
În hăuri cîntul privighetorii.

Cînd cu tremurul lui înalt, transparent,
Suflul singurătății rare a venit,
Colindă în lume cîntul adormit.

BĂTRÎNUL PLATAN

Cîndva acoperea pămîntul cu fală și măreț,
Acum în taină-și amintește de trecutul semeț.

Se înălțase peste bolta geamiei din sat,
Cu un ram atinsese-n creier cerul înalt.

Rădăcinile se înfipseseră neînvînse,
Nici chiar cutremurul temut nu-l clintise.

Frunzele-i mari răcoreau iubirile orelor,
Și din frunziș se revărsa lumina stelelor.

Frunzele împodobite precum un evantai,
Umbra cuib pentru îndrăgostiți în mai.

Acum doar își amintește de trecutul semeț,
Cînd acoperea pămîntul cu fală și măreț.

Păsările atunci cu dor se chemau veşnic,
Au zburat toate ca luminile dintr-un sfeşnic.

S-au risipit de-atunci şi cuiburile de iele
Grămezi de mărăcini şi spini i se par inele.

Acum în taină îşi caută trecutul semeţ,
Cînd acoperea iubirea cu fală şi măreţ.

Atunci rădăcina suga din pămînt moartea-ger,
Virful crengilor visa şi spera numai cer.

A pierit şi satul acela devenind cimitir,
Mîine amintirea îi va fi o groapă de martir.

Nu fuge, dar nu vrea nicicum să se aplece,
Cînd vîntul bate, trupul în pămînt îi petrece.

MEHMET AKIF ERSOY

(1873-1936)

Mehmet Akif Ersoy a scris imnul de stat al Turciei. S-a născut la Istanbul, unde a primit o serioasă instrucție, învățând limbile arabă, persană și franceză, care îl vor ajuta mai târziu să-și însușească cultura orientală și europeană de la sursă. A participat la războiul național de eliberare a Turciei de invazia puterilor intervenționiste (1920). Evenimentele istorice și sociale își găsesc un profund ecou în conștiința și scrisul său.

Opera poetică : *Süleymaniye Kürsüsünde* (Din amvonul Süleymaniye) 1912 ; *Hakkın Sesleri* (Vocea dreptății) 1913 ; *Hatıralar* (Amintirile) 1917 ; *Gölgeler* (Umbrele) 1933.

EPITAF

(PENTRU MONUMENTUL EROILOR)

Doarme sub bolta cerului scăldat în sînge,
Bărbatul ce pentru acest pămînt s-a jertfit.
Nimeni de această piatră nu se atinge.
Cînd treci pe aici ia seama, eroii n-au murit.

(PARTEA DIN TRECUT)

Se spune că omul primește partea sa din trecut.
Întîmplările de cinci mii de ani ce au dat oare ?
Și se zice că istoria se repetă cu toată tăria,
Dacă ar fi învățat din trecutul său s-ar fi repetat oare ?

YAHYA KEMAL BEYATLI

(1884-1958)

S-a născut în orașul Skopje din Iugoslavia (Macedonia). Are studii de științe sociale și lucrează în diplomatie, fiind ambasador al Turciei la Varșovia, Madrid și Paris. A cunoscut bine literatura modernă europeană. Scrie într-o limbă accesibilă și legată de vechea cultură turcă. Nu s-a preocupat de tipărirea versurilor sale, ele vor fi editate numai după moartea poetului.

Opera poetică : *Kendi Gök Kubbemiz* (*Propria noastră boltă cerească*) 1961 ; *Eski Şiirin Rüzgârile* (*Vînturile poeziei vechi*) 1962 ; *Rubailer ve Hayyam Rubaileri Türkce Söyleyis* (*Rubaiatele lui Hayyam în limba turcă — traducere*) 1963.

NOAPTEA

Atunci cînd felinarul era aproape,
Am tîrît luna în ape.

Era un drum ce strălucea în vînt,
Am plecat ca să ajungem pe pămînt.

Pomi de gânduri, piscuri imaginam,
În ape limpezi se odihneau avan.

Sfârșitul vremii e un altfel de nimb,
Parcă-i o muzică de anotimp.

A plecat și s-a pierdut în depărtări,
Visul neatins de luminări.

VERSURI PENTRU UN PRIETEN

Acel om a îmbătrânit și trăiește cu amintiri,
Nu mai așteaptă alte daruri ce pier.
În fiecare clipă își umple ochii cu primăveri și iubiri,
Crede că a luat destul de la viață și cer.

Dacă odată iubit a ascultat cu pricepere,
Atunci să se cufunde în visul vieții să-adoarmă
Făcînd din timpul nostru o petrecere,
Nûh ¹ în zadar a obosit trăind în iarnă.

CARNAVALUL ȘI AMINTIREA

Nis petrece la carnaval
Peste tot zgomote și rîsete

¹ Noe.

O săptămână

În visul meu se rotesc poalele valsului...

A bea, a rîde, plăcerile vremuite, trecute.

Acest carnaval

Poate-i o amintire de la spartul viilor

E un soi de petrecere în lumea din apus

O atmosferă, ce face pe greci, latini și pe germani

Să se unească.

Nis a apărut la acest mal albastru ca o muzică

Orice zaiafet este împodobit cu bucurii.

Ce ținută delicată a timpurilor

O parte sînt mascați,

O parte fără măști,

Frumoasele slave,

Frumoasele nemțoaice,

Dar dintre toate, cele mai delicate sînt anglo-saxonele.

Pe piept trandafiri, în pahare culori

Sudoarea trandafirilor ce au rămas pe buzele iubirii.

Azi eu sînt drumeț

Nis să rămînă la carnaval să petreacă,

Azi eu plec la drum. La orizontul drumului Çamlica.

Încă nu se vede ;

Zicînd că încă nu se vede sînt nerăbdător,

Insulele ce de atîția ani le-am iubit, marea mea

Numai de s-ar ivi...

De m-aș întoarce odată sub cerul patriei

De-aș vedea bahceaua¹ de liliac din Erenköy,

Locul sufletului unde am trăit cu timpul

¹ De la *bahçe*, grădină.

AHMET HAŞIM

(1885-1933)

Ahmet Haşim, născut la Bagdad, este socotit unul dintre cei mai de seamă poeți simbolști ai Turciei. În poeziile sale, acordă o mare importanță muzicalității și armoniei versului, care are ca sursă de inspirație dragostea și natura. Este unul din promotorii grupării novatoare în literatura turcă Fecr-i Âti (*Viitorul zorilor*).

Opera poetică : *Göl Saatleri (Orele lacului)* 1921 ; *Piyale (Olinzile)* 1926.

PĂSĂRI ALBE ÎN ÎNTUNERIC

În umbra rece a păsărilor de mireasmă
Se vede târziul miezului nopții de iarnă
Parcă în lumea morții și a umbrelor să știe
Că fără lumini a căzut mîna argintie
Ale sultanului albe tipsii de porțelan
Pe malul mării a ars luna-n fiecare an.

PĂSĂRI NEGRE

Apune soarele și păsările beau sînge
Pe trestii roșii sau pe ușoare ape rănite
Ucis e soarele care în orizonturi
A fost tăiat și sînt sătule și liniștite.

AMIAZA

În ape verzi din perle oblice, florile răsar
Gîze de-argint cîntă apei în somn, mîortîi tresar
Fata morgana, razele înmiite
Pe malurile crepusculului stau tolănite

DUPĂ-AMIAZĂ

Sub stele de argint beau apă antilopele și sar
Și strigătul lor răscolește al liniștii tunet
Din riuri limpezi departe și fără sunet
Alte antilope izbind malul răsar.

DRUMURILE

Cu tristețea unui felinar
A îngenucheat soarele în orizonturi tîrzii

La căderea liniştii în noapte
Au pălit undele lacului auri.

Drumuri.
Merg singure, unde ?
Drumuri
Veşnice
În pîntecele sărat al serii.
Ele
Sînt pline de tăceri şi linii
Sînt liniştite precum crinii
Oare din care imperiu al morţii
Se clatină sub palmele lunii !

Un suflu plicticos din nou adie...
Lumina spiritului nu ne mai aude
Face să geamă ierburile
Şi apoi moare pe orizonturi ude.
Drumuri,
Ah, voi drumuri ce mergeţi în depărtare,
Fără om, fără întrebare
Înainte de a coborî în noaptea de caznă
Înainte de a apune raza să speri
Înainte de moartea zilei de ieri
Ah, voi drumuri părăsite,
Ah, drumuri fără zgomote
Tocmai din depărtări,
Tocmai din depărtări care cheamă la nebunii sufletul.
Chemări la nebunii şi la ispită
Şi uşa timpului din loc în loc este umbrită.

FARUK NAFIZ ÇAMLIBEL

(1898-1975)

S-a născut la Istanbul, unde și-a făcut și studiile ; a urmat un timp cursurile Facultății de medicină după care se dedică gazetăriei. Faruk Nafiz este un poet romantic, el a reușit să îmbine armonios realitatea socială cu trăirea interioară.

Opera poetică : *Gönülden Gönüle (De la inimă la inimă)* 1918 ; *Suda Halkalar (Cercuri pe ape)* 1926 ; *Bir Ömur Böyle Geçti (Așa a trecut o viață)* 1933 ; *Akarsu (Apa curgătoare)* 1937 ; *Zindan Duvarları (Zidurile temniței)* 1967.

PLETE ROȘII

Mai întâi s-a auzit un geamăt amețitor în seară
Apoi s-a rupt o stea din drumul de unde nici o pasăre nu
zboară.

Înaintînd din inima Asiei prin pămînt
Din depărtări am văzut un car greu spre noi venind.
E pămîntul meu, e pămîntul meu plînsul din roți
Ce se tîrăște cu acest vaier vechi în bolți

Un chip treaz s-a apropiat de mine cu iubire
Drumețul cărui drum ? Cine e ? Și de unde această ivire ?
Era precum pasărea fără grai cel ce venea
Am cunoscut-o după glas, era o fată cel ce venea
Și pe ea o învăluisе o mare dragoste oarbă
Singură la drum cu muntele ca-ntr-o cunună albă
Culoarea pletei de aramă, pielea de aramă
Era aprinsă ca un jar și m-a înfiorat
Pletele desfăcîndu-se, sîngele roșu m-a cuprins
Am înțeles că fiecare duh e singur, nu poate fi învins
Cum nici o pasăre nu ascultă în întuneric cîntecul pletelor.

Am înțeles, mîna lumii nu poate să te atingă,
Chiar de-ar lua foc în inima mea o mie și una de frumoase.
Acest cap al tău cuprins de flăcări m-a luat și m-a dus,
Mai departe nu pot vedea soarele căzut de sus...

Carul s-a pierdut acolo unde dispar soare și cucuvea
Fata s-a îndepărtat dar înspre mine o amețeală nebună
veneа.

AHMET HAMDI TANPINAR

(1901-1962)

S-a născut în Istanbul, unde și-a făcut și studiile ; a absolvit cursurile Facultății de litere. După ce predă literatura în diferite licee și la Institutul de arte frumoase, este numit profesor universitar la Facultatea de litere. Paralel cu munca didactică, Tanpinar publică versuri în cele mai renumite reviste ale timpului, care îl recomandă ca pe un virtuos imagist. Își adună poeziile în volumul *Şiirler (Poezii)* 1961.

AMINTIRE

Ești ca nopțile, caldă și moale,
Frumoasă ca visul și pură.
Unul lângă altul îți datorez ziua toată
În grădina primăverii crudă — iată ;
Noaptea vieții era molcomă și înaltă,
Ca un torent ce din palmă se varsă
Și-am împărțit atâtea vise
Din vârful frînt de creangă, de lună în transă.

PLOAIA

Dormi. Pe ochi cu un văl fără culoare
Fugi tăcut pe ruinele moarte
Parcă un suflet mă cheamă de departe
Prin orele lumii cînd răsare.

Vîntul să cuprindă grădini în brațe
Și ploaia în lut să se reverse
Parcă ești venită din altă lume
Cu ochi cufundați în ferestre.

OGLINDA

I

În ape oglînda în orice clipă e
Ea va lumina ceva din amintirea ei
Un umăr gol cădea fără temei
Din pana unei păsări, din creasta ei verzuie.

II

De porțelan un zîmbet aprins în zori înalte
Cu visul ei parcă-i o roșie stea,
Acum și pletele ei vor înota
Sub greutatea lunii ieșind ușor din plante.

TOATA VARA

Ce frumos a trecut vara toată
Noaptele, în mica grădină...
Tu ești albă ca un zvon de zambile
Tăcută în spuma unui gând...
Parcă într-o noapte cu lună
Pragul visului nu se deschide.
Iar tu erai ca într-o poveste.
Iar eu eram tăcut
Ca într-o ghicitoare ce nu se dezleagă.
Ce frumos a trecut vara toată,
Noaptele, în mica grădină.

AHMET KUTSI TECER

(1901-1967)

S-a născut în localitatea Kudüs și a decedat la Istanbul. A studiat filozofia. A fost profesor, inspector școlar, guvernator. S-a inspirat din poezia populară turcă și a practicat o poezie intimistă. Nu s-a alăturat nici unei grupări literare. A publicat un singur volum, intitulat *Şiirler (Poezii)* 1932.

GÎNDURI DE IARNĂ

A trecut frumusețea zilelor de vară
Ferestre deschise, acoperișuri, bahcele...
Ce fierbinți erau lucrurile și lumea ce ușoară
Chiar și noaptea ce întuneric... fără stele.

Unde sînt plimbările din cîmpii, pe mare ?
Unde sînt sazurile, ghidușiile din iulie
Luna din august pe creștetul nostru răsare,
Ce plăceri pe acele întinse nisipuri ?

A trăi, zic, a trăi, oh, ce plăcut lucru !
De n-ar veni zăpada-n univers !
Unde sînt acele hohote, aplauze, vers,
Acum în locul lor pun gînduri.

NĂZIM HIKMET

(1902-1963)

Părintele poeziei moderne turce, Hikmet era de baștină din Salonic. Destinul l-a dăruit cu harul marilor poeți, dar nu și cu o existență lejeră, viața sa adesea plină de un dramatism neprevăzut realizând o simbioză perfectă cu lupta pentru eliberare socială a poporului turc. Din douăzeci și opt de ani cît a fost condamnat pentru activitate revoluționară, Hikmet trăiește mai mult de un deceniu în temniță. Ultimii ani de viață și-i petrece la Moscova, unde în tinerețe audiase cursurile de sociologie și cunoscuse elita poeziei ruse, printre alții pe Maiakovski și Esenin. Moare departe de patrie, în 1963.

Hikmet realizează o sinteză a folclorului, trecut prin experiențele poeziei moderne, scoțînd definitiv lirica turcă de sub tirania literaturii culte, tributară lexicului arab și persan. În majoritate, poemele sale sînt cîntece de temniță, strigăte de durere care seamănă cu o confesiune colectivă, a unei umanități purificată prin tărie și dragoste.

Din opera poetică : *385 satır (385 de rînduri)* 1929, *Sesini Kaybeden Şehir (Oraşul care şi-a pierdut glasul)* 1931 ; *Yokond ile Si-ya-u (Gioconda şi Si-ya-u)* 1929 ; *Taranta Babuya mektup (Scrisoare către Taranta Babu)* 1935 ; *Gece gelen telgraf (Telegrama sosită noaptea)* 1932 ; *Portneler (Portrete)* 1935 ; *Simavna kadisi oğlu Şeyh Bedreddin destani (Epopoea lui Şeyh Bedreddin fiul cadiului din Simavna)* 1936 ; *Memleketimden insan manzarları (Chipuri de oameni din ţara mea)* 1966.

ALTOIUL

Cîmpia era pregătită
Cu carnea brună și goală.
Deschisese pe jumătate buzele grele și ude.
Nu a durat mult așteptarea.
În lumina dimineții a curs
Răspîndindu-se de sus, ca niște viermi, sămînța.
Cu bucurie a tresărit pămîntul.

Deschizîndu-se și închizîndu-se,
Deschizîndu-se și închizîndu-se
A frămîntat în ea sămînța scursă
Apoi, adormită,

s-a făcut și mai frumoasă cîmpia,
înrouată și întinsă
sub focul soarelui

Putea să spună :
Sînt mai puternică decît moartea.
Rămăsese grea.

Albinele s-au avîntat spre soare
Înaintea grupului cea virgină, dimineața
Zumzăie, cu fața, cu aripile transparente, ca o membrană,
Mijlocul gata să se frîngă.
Și în abdomenul ei se strecuraseră trei cingători

Cu fire de aur.

Și ajungînd-o din urmă, i-a tăiat calea masculul cel mai
frumos

Și acolo sus în imensitatea cerului, aproape de aștri
Și-au încrucișat piciorușele țepoase și subțiri.
O clipă a durat altoiul,
Scuturîndu-se a scăpat femela
Și a căzut masculul
Cu carnea-i ce s-a rupt de pe el,
Din înălțimi pe întinsul cîmpiei.

Ferestrele mele sînt deschise spre codrii
Împăienjeniți sub norii grei de vară
E cald și umed dens ca un ciubăr
Pe fața bărbatului răzbate lumina femeii.

Ca din senin a bătut ploaia munții
Femeia și-a coborît ochii albaștri
Dinții umezi și strălucitori în gura-i pe jumătate închisă.

Și stropii s-au oprit la rădăcina inimii calzi și moi,
Pomul doarme cu fructe amare și ramuri țepoase,
S-a oprit pămîntul sterp și sălbatic,
Ca un cîntec a strălucit în soare toporul
Lovind trunchiul copacului tocmai la mijloc.

Era bătrînă, neagră, umedă tăietura
Era aproape o rușine...
Spărtura s-a deschis cu cuțitul de altoi
S-a băgat virful penei
În acest trup frînt
În acest trup sălbatic era o veste
Vestea crengilor fără țepi,
A fructelor de miere cu ramuri subțiri
Și a frunzelor late, mirositoare,
Murmurul altei lumi !...

TOAMNA

Zilele scad, nopțile dorm
Ploile gata să înceapă
Ușa mai larg deschisă te-a așteptat,
De ce ai întîrziat atîta ?

Tu ești în cer,
Între crengi cu poame bogate.
Ochii îți sînt plini de soare,
Buzele de miere.
Eu sînt la rădăcina pomului,
Cu un picior în adînc.
Eu am să plec mult mai înaintea ta,
Bătrîn sînt și voi adormi, suflet al meu.

RUBAIATE

Chipul iubitei în oglindă poate fi,
„Ea nu există“, „eu sînt“ — mi-am zis într-o zi,
Am spart oglinda și chipul se risipi,
Dar din nou iubita mea se ivi.

*

Această grădină, acest pămînt umed, acest univers de
iasomie, această noapte
Va continua să strălucească și după ce eu voi fi pînă,
Fiindcă ea a fost înaintea și după plecarea mea, va exista
și fără mine
Și prin mine numai chipul adevărului s-a ivit.

*

De la cîntețul de leagăn al mamelor, pînă la știrile
spicherilor,
În cărți, pe stradă, în inimi minciuna de-a putea învinge,
Să-l înțelegi pe cel ce pleacă și pe cel ce vine,
Să înțelegi, iubita mea, cu lumina propriului tău sînge.

Despărțirea se apropie zilnic cu durere
 Inima mea frumoasă, la revedere.
 Și bună ziua,
 Univers...

UNIVERS

Faguri cu miere plini
 Sînt ochii umpluți cu soare,
 Ochii tăi, iubito, ochii tăi nu-i voi mai vedea,
 Iar mierea va continua mai departe să curgă în alți
faguri, străini.

ADIO

Rămîneți cu bine,
 Prietenii mei,
 Rămîneți cu bine !

În suflet,
 În piatra sufletului vă port.
 Ideea mea o duc în chiliile singelui meu.
 Rămîneți cu bine,
 Prietenii mei,
 Rămîneți cu bine !

Înșiruiți deasupra plăjii,
Ca păsările din portrete,
Nu fluturați din batiste.
Nu e nevoie,
Eu mă recunosc în ochii prietenilor mei,
Mă văd în întreaga-mi făptură.

Ey, prieteni,
Prietenii de luptă,
Frați de muncă,
Ey, prieteni, ei !!!

Adio este cuvânt scurt...
Noptile îți vor zăvorî ușa,
Anii îți vor împleti pînza de păianjen la fereastră
Și eu voi striga ca un cîntec de luptă
Cîntecul închisorii.

Din nou ne vom întîlni,
Prietenii mei,
Din nou ne vom întîlni.

Împreună vom rîde la soare,
Împreună ne vom bate.
Ey, prieteni,
Prietenii de luptă,
Frați de muncă,
Ey, prieteni !
Adio !!!

BINE AI VENIT

Bine ai venit, femeia mea, bine ai venit !
Poate ești tristă.
Cum să fac să-ți spăl picioarele
Nu am nici apă de trandafir, nu am nici lighean de argint.
Poate ți-e sete,
Nu am șerbetul la gheață, să-ți dăruiesc,
Poate ți-e foame.
Nu pot să-ți pun masa acoperită în alb

Ca și tava, e prizonieră și săracă odaia mea.

Bine ai venit, soția mea, bine ai venit !
Acum cînd ai călcat odaia mea,
Cimentul de patruzeci de ani e o pajiște înverzită.
Ai ris.
Atunci au înflorit trandafiri în zăbrele.
Ai plîns.
Mîna mi s-a umplut de perle.
Sînt bogat ca și sufletul meu,
Ca și libertatea, odaia mi s-a luminat,
Bine ai venit, femeia mea, bine ai venit !

TU

Tu ești libertatea și moartea.
Tu ești carnea care arde într-o noapte umedă de vară.
Tu ești patria.
Tu, linii verzi în ochi albaștri.

Tu, mare și frumoasă izbîndă.
Tu ești raza de care cu cît mă apropii
Cu atît se îndepărtează.

De-aș putea să mă închid într-o cămașă întunecată,
Zvîrlindu-mi capul de pe umeri
Și în locul lui de aș planta un platan
Și de-aș dormi o săptămînă în umbra lui.

Călătorii în nava astrală care merg spre Marte
Vor citi versuri scrise pe pămînt.
Și vor descifra culorile, muzica fiecărui cuvînt.
Și vor ajunge la sămînța cu cea mai lungă moarte.

Muntele e străfulgerat de norul discret
La poalele lui case albe pachet.

Voi, din case ! Nu vreți să mirosiți
Iarba adusă de pe creasta muntelui !

FÎNTÎNA

Fîntîna cu apă rece,
Fîntîna cu apă lină,
Ți-a pus pe piept
Dorul buzele lui de gheață.
De ce nu te-ai încălzit ?
De ce nu ai murit ?

EPOPEEA ȘEYHULUI BEDREDDIN

(fragment)

IX

Era foarte cald.
Caniculă.
Căldura era un satîr cu coada-nsîngerată, cu tăișul orb.
Era foarte cald.
Norii pluteau cu ugerele pline,
Norii gata să se reverse.

El a privit fără să clintească
De pe stînci.
Doi ochi au coborît precum
Doi vulturi în stepă.

Acolo era cea mai blîndă, cea mai dură,
Cea mai reţinută, mai darnică,
Cea mai iubitoare,
Cea mai mare, mai frumoasă femeie :
PĂMÎNTUL.

Oricum, trebuia să nască,
Să nască.

Era foarte cald.
A privit din munţii Karaburun,
A privit ultimul orizont din acest pămînt încruntat.

Rupînd gîtul copiilor din stepă
Precum macii însîngerăţi,
Tirînd după el strigăte nude
Venea învăluind din zarea din faţă un foc cu cinci tuiuri.

Era Şehzadeaua Murat.
Venea.
Dorinţa lui devenise de neclintit în numele lui Murat.
Venind cu inima lui din Aydin
Halifeaua Bedreddin a coborît pe capul lui Mustafa
Fără credinţă.

Era cald.
Mustafa, cel fără credinţă, a privit,
A privit ţărnul Muştafi,
A privit fără teamă,
Fără furie,
Fără zîmbet.

A privit drept,
Cu capul sus.

El a privit,
Acolo, pe cea mai moale, cea mai dură
Cea mai reținută, mai darnică,
Cea mai iubitoare
Cea mai mare, mai frumoasă femeie :
PĂMÎNTUL

Oricum, trebuia să nască,
Să nască.

A privit.
Djighiții lui Bedreddin de pe stînci la orizonturi
Din ce în ce se apropia sfîrșitul acestui pămînt
Cu aripile de moarte ale unei păsări firman.

Însă ei deschiseseră acest pămînt,
Cei ce priveau de pe stînci.
Cu struguri, smochine, rodii
Ce sînt mai dulci ca mierea.
Cu vite ce au laptele mai gros ca mierea.
Caii cu mijlocul supt, coama de leu.
Pe acest pămînt fără zid și margine
Deschiseseră o masă ca între frați.
Caniculă.
A privit.
Djighiții lui Bedreddin au privit zările...

Acolo, cea mai blîndă, cea mai dură
Cea mai reținută, mai dornică

Cea mai iubitoare
Cea mai mare, mai frumoasă femeie :
PĂMÎNTUL.

Oricum, trebuie să nască,
Să nască.

Era caniculă.
Norii pluteau cu ugere pline.
Și trebuia să cadă, ca un cuvînt dulce prima picătură.
Deodată
Se va revărsa din stînci,
Va ploua din ceruri,
Ca și cum ar crește din pămînt,
Precum ultimul rod al pămîntului.
Djighiții lui Bedreddin au ieșit în fața oștirii șahzadea.

Cu straie albe,
Capete neacoperite,
Cu picioarele goale, în inimi sabia
Fără teacă.

A fost o luptă uriașă.
Țăranii turci din Aydin,
Corăbierii rum ¹ din Sakızkale,
Comercianții evrei.

Cu zece mii de tovarăși — fără *credință*, Börklüce Mustafa
S-au aruncat în pădurea dușmanului, ca zece mii de
topoare.

¹ Denumire dată grecilor care locuiau în țările islamice.

Stindardele erau roșii, verzi.

Rînduri strînse, scuturi bătute, coifuri de aramă.

S-au risipit, dar

În ploaie, pe cînd soarele săruta zarea,

Din cei zece mii au rămas două.

Și acum toți deodată același cîntec să cînte,

Toți laolaltă trăgînd năvodul din ape

Și împreună lucrînd fierul cu migală,

• Împreună să are pămîntul,

Laolaltă să mănînce smochinele dulci,

Să se bucure de chipul iubitei din toate,

Oriunde,

Laolaltă

Să cînte !

Cei zece mii au dat pe cei opt mii,

Au fost învinși,

Învîgătorii și-au șters sîngele sabiei cu îmbrăcămințea

Albă a celor învinși.

Precum un cîntec spus laolaltă,

Pămîntul lucrat împreună ca între frați

A fost arat cu potcoavele cailor de sînge,

Crescuți în seraiurile din Edirne.

XIV

Ploaia cade mărunt,

Cu frică,

Precum șoapta haină,
Ploaia cade mărunț,
Precum vorba în șoaptă a picioarelor
Fricoase pe pământul umed și întunecat.
Plouă mărunț.
În piața comercială din Șerez,
În fața unei prăvălii de aramă
Bedreddin a fost spânzurat de copac.
Plouă mărunț.
E miezul nopții, fără stele.
În ploaie, se udă.
Pe un copac desfrunzit,
Gol, carnea lui Șeyh.
Plouă mărunț.
Piața din Șerez e mută,
E oarbă.
În aer, tristețea nevederii, nerostirii,
Și piața din Șerez și-a acoperit ochii cu mâinile.
Plouă mărunț.

DESPRE MOARTE

Poftiți, ședeți, prieteni,
Bine ați venit.
Știu, ați intrat prin fereastra celulei
Când eu dormeam.
Și nu ați răsturnat nici sticla cu medicamente,
Cu gîtul lung, și nici
Cutia roșie.
Pe fețele voastre, lumina stelelor.
V-ați prins de mâini și mă așteptați,
Poftiți, ședeți, prieteni.
Bine ați venit.

De ce oare mă priviți așa de straniu ?
Tu, Haşin, fiul lui Osman.
Oh, ce curios,
Voi nu muriserăți, frații mei,
În portul Istanbul,
Atunci cînd încărcăți cărbune pe un şlep englez
În fundul calei, laolaltă,
Coşul de cărbune...

Cu vinciul şlepului v-au scos cadavrele
Şi v-am spălat de sîngele roşu,
Capetele voastre negre, înainte de pauză.
Cine ştie cum au ars duhurile voastre...

De ce stați în picioare ? Sedeți.
Eu vă credeam morți.
Ați intrat în celula mea prin fereastră.
Pe fețele voastre lumina stelelor.
V-ați prins de mîini și mă vegheați,
Țăranul Yakup și satul Yayalar
Lumina ochilor mei,
Bună ziua.

Tu nu muriseși,
Lăsînd moştenire copiilor foamea și malaria,
Într-o zi foarte caldă de vară.
Cum, n-ați fost îngropați în cimitirul fără copac ?
Muriserăți, nu ?

Dar tu ?
Publicistul Ahmet Cemil ?

Am văzut cu ochii mei
Cînd sicriul tău a fost coborît
În groapă ?

Chiar şi
Sicriul era mai scurt decît statura ta.
Lasă, lasă sticla aceea, Ahmet Cemil.
Sînt medicamente,
Nu-i sticlă cu rachiu.
Tot nu te-ai lăsat de vechiul nărav.

Ca să poţi să păstrezi cincizeci de *kuruşi* ¹,
De unul singur,
Ca să poţi uita lumea,
Şi ce mult ai băut...

Eu vă ştiam morţi,
La căpătul meu v-aţi prins de mîini,
Prietenii, luaţi loc...

Un vechi poet persan spune :
„Moartea e comună”.
„Şi cu aceeaşi fală loveşte şi pe şah, şi pe sărac.”

Haşim,
De ce te miri aşa ?
De moartea vreunui şah în magazia
• De cărbune a corăbiei ai auzit ?

¹ Unitate monetară egală cu a suta parte dintr-o liră turcească.

Un poet vechi persan :
„Moartea e comună“, zice.
Yakup,
Ce frumos ai zîmbit acum,
Cînd trăiai nu ai zîmbit niciodată... așa...
Așteptați, prieteni, să-mi termin vorba.
Un poet vechi persan :
„Moartea e comună“.
Lasă sticla, Ahmet Cemil.
În zadar vă-nfuriați.
Știu,
Ca moartea să fie comună,
Și viața trebuie să fie comună, așa ziceți...

Un poet vechi persan...
Prieteni, unde plecați acum
Lăsîndu-mă aici, bătut de mînie ?

TREI CHIPAROȘI

Trei chiparoși erau în fața ușii mele,
Trei chiparoși.

Cu rădăcinile-n pămînt cu crengile-n stele,
Trei chiparoși.

În vînt chiparoșii se legăneau duși,
Trei chiparoși.

Într-o noapte au năvălit dușmanii în
Casa cu trei chiparoși.

În culcuș am fost sugrumat,
Trei chiparoși.

Chiparoșii au fost tăiați din rădăcini,
Trei chiparoși.

Acum nici rădăcina-n pământ, nici creanga-n stele,
Trei chiparoși.

Chiparoșii nu se mai leagănă-n vânturi,
Trei chiparoși.

Zac astăzi într-o vatră de marmoră,
Trei chiparoși.

Și luminează un topor însîngerat,
Trei chiparoși.

DIN NOU DESPRE ȚARA MEA

Țara mea, țara mea, țara mea,
De la tine nu mi-a rămas nici șapca.
Nici încălțărilor ce m-au dus pe drumurile tale.

Și ultimul *mintan*¹ s-a ponosit pe umeri demult,
Era făcut din pînă de Șile.

Mai ești acuma doar în albul părului,
În infarctul inimii,
În cutele frunții, țara mea,
Țara mea,
Țara mea...

CANIBALII

Masa, coala, mașina mea de scris —
Din cap pînă-n picioare sînt însîngerat.
Caldarîmurile orașelor prin care am trecut, în sînge.
Urmele palmelor de pe ziduri, în sînge.
Mi-am spintecat pieptul.
Și mi-am sfîrtecat inima cu un singur canin.

Scrie scrisoare, trimite telegramă, telefonează.
Și spune că venim, venim, venim.
Moarte, potolește-mă cu venin.

*
* *

Cîntecele oamenilor sînt mai frumoase decît ei
și mai dornice decît ei

¹ Cămașă țărănească.

și mai triste decît ei
și mai vîrstnice decît ei.
Am iubit mai mult cîntecele oamenilor.
Fără ei am putut să trăiesc,
Dar fără cîntece nu, niciodată.

Uneori am trădat și trandafirul ;
Cîntecul nu, niciodată.
Și niciodată cîntecul nu m-a mîhnit,
În orice limbă s-a cîntat am înțeles cîntecul.

Și nimic în astă lume,
nici straiiele de pe mine,
nici cele văzute și auzite,
nici cele-nțelese și atinse
de mine, nimic, nimic

nu m-a bucurat mai mult decît cîntecul.

Îmi vine și mie rîndul
Să sar pe neașteptate în hăuri,
Nu voi ști nici cînd mi-o putrezi carnea,
Nici ce paianjeni se vor cuibări în golul ochiului ?

Astfel, fără-ncetare, gîndesc moartea.
Înseamnă că-mi vine rîndul.

SCRISOARE SOȚIEI

Unica mea !
Asta e ultima mea scrisoare :
„Capul îmi vuiește,
inima e năîngă,
îmi zici.

Dar dacă te vor spînzura
și dacă te pierd,
îmi zici,
nu pot trăi !“
Ai să trăiești, iubita mea soție.
Amintirea mea se va destrăma în furtuni,
precum fumul gros.
Ai să trăiești — împărăteasa inimii cu plete roșii.

Acum, în secolul douăzeci,
amintirea morții
cel mult un an durează.

Moartea.
Un trup ce se mișcă atîrnat de funie,
Cu astfel de moarte, oricum,
inima mea nu-i împăcată.

Însă
Fii sigură, iubita mea ;
Dacă într-o zi un biet țigan
cu mîna lui păroasă, neagră precum
un cuib de paianjen
îmi va petrece funia
pe gît.

Ai să cauți în zadar
Să vezi frica în ochii lui
Nâzım.

Eu,
În întunericul pestriț al ultimei dimineți,
Te voi vedea în fața ochilor numai pe tine
și pe prietenii mei.

Voi duce cu mine pământului numai durerea
cîntecului frînt...

Femeia mea,
Cea cu inima bună,
Cea cu aurul,
Albina mea cu ochi mai dulci ca mierea.

De ce ți-am scris toate acestea,
în condamnarea mea ?
Judecata e încă la primul pas.
Nu pot să-mi răsucescă gîtul așa de ușor.

Hai să uităm totul.
Mai există o fereastră deschisă.
Dacă mai ai bani,
Trimite-mi un pulovăr și izmene.
Iar m-a cuprins durerea de șale.
Și vezi, nu uita,
Femeia întemnițatului trebuie
Să gîndească numai la lucruri bune.

SCRISOAREA UNUI OM IZOLAT ÎNTR-O ÎNCHISOARE

Azi, duminică,
Pentru prima oară m-au scos la soare.
Și pentru întâia oară am văzut cerul atît de departe
de mine și atît de albastru,
atît de mare ; de uimire,
nemișcat am stat ca un astru.

Apoi cu pioșenie m-am așezat în țărînă.
Mi-am sprijinit spatele de zid.
În această clipă nu doream
Nici lupta, nici libertatea, nici femeia.
Numai pămîntul, soarele și eu...
Eram fericit.

Tu ești beția mea fără margini,
Nu m-am trezit,
nu pot să mă trezesc,
nici nu vreau.

Capul îmi e greu,
genunchii zdreliți,
din creștet pînă la tălpi
în noroi,

aşa căzînd, sculîndu-mă spre lumina ta
mă-ndrept.

DOR

De atîția ani nu i-am văzut chipul,
nu i-am încolăcit mijlocul,
nu m-am oprit înăuntrul ochilor,
nu i-am pus întrebări la lumina minții.
De o sută de ani nu i-am mai atins căldura coapsei.
De o sută de ani mă așteaptă
o femeie într-un oraș.

Eram pe același ram,
de acolo am căzut departe unul de altul.
Între noi, timp de o sută de ani...

De o sută de ani alerg în întunericul
pestriț, după ea alerg.

POATE EU

Poate eu,
mult înainte
de ziua aceea,
legănîndu-mă lîngă pod,
într-o clipă a dimineții, îmi voi lăsa umbra pe asfalt...

Poate eu,
mult după ziua aceea,
voi rămîne teafăr, doar ca umbra bărbiei rase
pe fața-mi dură...

Și Eu,
mult după ziua aceea,
de voi rămîne-n viață.

Sprijinindu-mă
de zidurile marginase ale orașului,
bătrînilor,
ce vor supraviețui ultimei mele lupte,
le voi cînta din vioară,
în serile de *bairam*...

În jur, caldarîmurile luminoase,
nopti adevărate,
se aud pașii noilor oameni
ce spun cîntece
neauzite.

SALCIA PLÎNGĂTOARE

Curgeau apele
Oglindind în luciul lor salcia.
Își răcorea pletele în apă,
Lovind cu săbiile lor de foc în salcie.

Galopau călăreții roșii la locul unde apune
Soarele ! Deodată,
precum pasărea
lovită
de aripă.

Un călăreț roșu s-a rostogolit.
N-a strigat,
N-a chemat pe cei ce plecau în goană,
Numai cu ochii înlăcrimați
a privit la potcoavele ce străluceau
în galop.

Ce păcat.

Și ce păcat.

N-o să se mai plece pe gîtul spumat al

calului, ce păcat !

Gonind după oștirile albe sabia nu va mai scînteia.

Se stinge larma potcoavelor, valuri-valuri.
Călăreții se pierd în zare unde soarele dispăre.
Călăreții, călăreții, călăreții roșii,
Caii cu aripi de vînturi,
Caii... aripi... vînturi,
Caii-vînturi,
Caii,
Cal,
Ca...
Viața s-a scurs precum caii înaripați cu vînturi.
S-a stins și murmurul apei,
Umbrele s-au umbrit,
culorile s-au șters.

Pe giulgiul negru,
în ochii albaştri,
s-a aplecat salcia plîngătoare
pe părul bălai !

Nu mai plînge, salcie, nu mai plînge,
În oglinda apei negre nu-ți încrucișa mîinile,
Nu mai plînge, salcie,
nu-ți încrucișa mîinile.
Nu mai plînge.

ERCUMENT BEHZAT LÂV

(n. 1903)

S-a născut la Istanbul, unde-și termină cursurile liceale, după care pleacă la Berlin, pentru a studia arta dramatică. Întorcându-se în țară, devine crainic la Radio Ankara, apoi actor și regizor. Se numără printre primii poeți care se ridică împotriva formelor fixe, cultivând suprarealismul, futurismul, cubismul etc. și sfârșind prin a scrie, la fel ca majoritatea poezilor de talent, care au adoptat aceste practici, o poezie umanistă.

Opera poetică : *S.O.S.*, 1931 ; *Açıl Kilidim Açıl* (*Deschide-te, lacăt, deschide-te*) 1940 ; *Uç Anadolu* (*Trei anatolieni*) 1964.

TOIAGUL FERMECAT

De-aș ține în mână un fermecat fir,
În locul lovit de-ar înflori un trandafir,
Trandafir zburător...

De-aș avea un toiag fermecat,
Cu el într-un copac să bat.
Și rodiile în hohote de-ar plesni.
Și fetele de și-ar înșira

Chipurile lor printre pomi,
Toate ramurile ar rodi.

De mi-aş umple buzunarele cu ele
Aş duce o viaţă ca în poveşti,
În seraiul meu de cristal.

SCAMATORUL

Unde este punguţa mea de fire
Cu *akcele* ¹
Din care am risipit stele pestriţe ?

Unde-i biciul meu de argint
Cu care făceam să zboare către nori vetre înfierbîntate ?

Unde sînt porumbeii mei ca nişte iele,
Serile, — fete de magnolii,
Şi dimineţile păsări în fereastra mea ?

Unde sînt kirkharâmii ² mei
Să scoată din apă comorile scufundate
Şi sufletul meu ce a înghiţit midii de perle ?

¹ Denumire generică pentru moneda veche turcă.

² Patruzeci de hoţi.

ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI

(1904-1946)

Născut în Uşak, mort la Istanbul. A absolvit Academia de ştiinţe economice. A fost caimacam, inspector şi guvernator. A colindat multe regiuni din Anatolia. În poezia sa prind grai frumuseţile telurice ale naturii Turciei.

Opera poetică : *Deniz Sarhoşları (Îmbătaţii mării)* 1926 ; *Yayla Dumanı (Ceaţa de stepă)* 1934 ; *Şarikız Mermerleri (Marmoră de Şarikız)* 1940 ; *Yayla Dumanı (Ceaţa de stepă)* — o selecţie din toate volumele anterioare) 1945.

İMBĂTAȚII MĂRILOR

Unul de altul se sprijină umerii de spumă,
Capul înalt şi mîndru s-a aprins de lună,
Priviţi spre ţarm, aleargă îmbătaţii mărilor.

Umeri atingînd vrana ruptă a unei lăzi.
Uneori gustînd vinul unei minunate prăzi
Se înfricoşează, iată, îmbătaţii mărilor.

Șuierul vînturilor mi-e prietenul cel mai bun.
Înăuntru, stîncile sînt bătute de un simun,
Într-o clipă făcînd bucăți totul se vor sătura mările.

În duhuri involburate e-al dragostei chin,
Ochii verzi de mușchi ai stîncilor precum
Nebunii dragostei vor străpunge pe-acești îmbătați.

DOR DE MARE

O picătură de apă precum marea în revărsări.
Ard ca și cum în stepă aș fi rămas,
Duc cu mine al corăbiilor glas,
Și cerurile deasupra-mi cred că sînt mări.

Cum aș putea trăi departe de negurosul tău taur.
Pînă se aprind și se sting în ochii mei felinare,
Oare dorm pe țarm legănîndu-se în fiecare
Zi corăbiile tale bătute în cuie de aur.

Nu-mi plac vînturile care nu vin din apele rătăcitoare.
Cei ce sînt potrivnici nu mai au loc în mine,
Nu mă bucură raza lunii fără tine.
Ey, mare, te voi privi vreodată din grădini,
Din livezile de meri și de alune ?

SELAHATTIN BATU

(n. 1905)

După ce termină studiile Școlii superioare veterinare din Istanbul, Selahattin Batu, de obârșie din Ecebahat, pleacă în Germania, unde urmează cursurile Facultății Hannover, de medicină veterinară. A fost mulți ani profesor la Universitatea din Ankara. Este primul poet turc care se ridică la nivelul poeziei mondiale, avînd ca sursă de inspirație tragediile antichității grecești.

Opera poetică : *Bursa'da Yeşiller* (Verdeața din Bursa) 1949 ; *Ruzgârlı Su* (Vîrtejuri de ape) 1962.

VÎRSTA UNUI VIS

Noaptea cu marea de iasomie,
Adio unui țarm verde,
Unii sînt încă lîngă apă,
Alții sînt în maluri tîrzii.
Sînt delirante întunecimile din mări,
Munții și pietrele în depărtări.
E o viață de demult, o epocă verde,
Nu se știe niciodată vîrsta unei zări.

NECIP FAZIL KISAKÜREK

(n. 1905)

Născut la Istanbul. A urmat Colegiul american și francez, Școala de marină și cursurile Facultății de filozofie din capitală. Între 1939—1943, a predat la Facultatea de limbă, geografie și istorie și la Institutul de arte frumoase din Istanbul. Începînd din 1943, devine gazetar. Preocupat fiind de unele probleme de filozofie a spiritului, în poezia sa se simte influența unor curente de coloratură islamică.

Opera poetică : *Örümcek Ağı* (*Plasă de păianjen*) 1925, *Kaldırımlar* (*Caldarîmurile*) 1928, *Ben ve Otesi* (*Eu și restul*) 1932, *Sonsuzluk Kervanı* (*Caravana infinitului*) 1955, *Cile* (selecție) 1962, *Şiirlerim* (*Poeziile mele*) 1969.

ACEASTĂ PLOAIE

Această ploaie... această ploaie e mai subțire decît firul.
Această ploaie e mai moale decît sărutul.
Această ploaie întrerupîndu-și într-o zi delirul,
Oglinzile n-o să-mi mai recunoască chipul.

Această ploaie e un ghem care mă înăbușă frumos,
E ca un iatagan șălășluind al meu pământ.
Această ploaie pe lume piatră, în mine os,
Cu cît voi rezista, cu atît va ploua, mărunt, mărunt.

Această ploaie, această ploaie e mai presus de punți.
Întunericul nu-l putem alunga din grădini.
Ce fac în gînduri diavolii mulți,
Sărind din noapte, din zgomote, din lumini ?

CALDARÎMURILE

(fragment)

Eram pe stradă, în mijlocul unui oraș fără o stea,
Mergeam, pluteam în lumina tîrzie,
Parcă vedeam pe drumul meu ce se înroșea
Cu fructele întunericului, o statuie.

Umbre negre acoperite cu nori argintii,
Fulgerile pîndesc coșurile caselor scunde,
La miezul nopții, doi oameni treji, tîrzii —
Unul sînt eu, celălalt e caldarîmul cu pietrele ude.

În mine picătură cu picătură frica s-a stîrnit,
Cred că fiecare casă e un zmeu cu capul înroșit,
Casele își ațintesc asupra-mi geamurile de granit —
Casele cu ochii închiși au orbit...

Caldarîmul, muma celor care îndură,
Caldarîmul, un zvon de gureşe albine.
Caldarîmului i se aude vocea cînd lumea se acoperă de ură.
Caldarîmul e un grai ce se trezeşte în mine.

Nu mi-e sortit să sfîrşesc în braţe moi.
Eu sînt copilul cerut de acest caldarîm,
Sortit să-l prindă zorii cu răpăit de ploi
În strada asta neagră ca un alt tărîm.

SAIT FAIK-ABASIYANIK

(1906-1954)

Originar din Adapazarı, localitate din apropierea Istanbulului. După absolvirea liceului din Bursa, pleacă în Franța, unde rămîne trei ani, fără însă să se hotărască ce anume să urmeze. Întors în țară, își încearcă norocul în literatură, unde înregistrează un succes rapid, devenind unul dintre cei mai interesați scriitori turci. Sait Faik este cunoscut mai ales ca prozator. A publicat un singur volum de versuri : *Şimdi Savişmek Vakti (Acum e timpul pentru dragoste)* 1953.

SCRISOAREA ÎNTÎI

Am fluierat ce-am fluierat de la cîrma vaporului,
Cîntecul meu din coavta ploioasă
Este un pretext să mă apropii de tine
Şi ca să te uit pe tine nu-i.
Numai cu tine se pot înţelege
Vicleniile ce sînt date omului,
Numai de la tine pot pricepe
Goliciunea tuturor lucrurilor.

Cu tine sînt paharele pline,
Vinul numai cu tine devine prieten,
Țigările numai cu tine le fumez,
Bunătățile numai cu tine se mănîncă.

SCRISOAREA A DOUA

Dacă nu se aduce vorba de tine atunci vreau să tac,
Ca să aduc vorba de tine e o pricină,
La Kınale, vapoare, marea, delfinii,
Pînă acum de ce nu s-a limpezit fața cerului ?
De ce s-a întîmplat așa ?
De ce îmi plăceau cărțile ?

În acest oraș amîndoi respirăm deodată,
Dar atunci pentru ce-i bun acest oraș ?
Eu știu că aici te-ai născut.
Ce-aș fi iubit atunci, oare, minaretele,
Süleymania ¹,
Cu toate că tu erai ghiaur ?

¹ Renumita geamie Süleymaniye din Istanbul.

BEHCET KEMAL ÇAĞLAR

(1908-1969)

Născut în Erzincan, și-a făcut studiile medii în diferite localități din Anatolia. Anul 1929 a însemnat pentru el absolvirea Școlii înalte de ingineri, specialitatea mine, meserie pe care ulterior o abandonează. Va fi profesor, apoi redactor la Radioteleviziunea Turcă. Poezia sa reflectă procesul de modernizare a Turciei, sub conducerea lui Atatürk, transformându-se într-un generos mesaj al acestei cauze.

Opera poetică : *Erciyas'tan Kopan Çiğ* (Avalanșa de zăpadă de la Erciyas) 1832 ; *Kur'an Kerim'den İlhamlar* (Inspirații de la Kur'an Kerim) 1966 ; *Battal Gazi Destanı* (Epopoea Battal Gazi) 1968.

LA CĂPĂȚIIUL MORMINTULUI

Pentru tine ține doliu și cerul, cu norii săi,
Și clădirile, cu steagurile dur coborâte,
Oamenii plâng în tăcere, cu lacrimi grele,
Și crengile smulgându-și frunzele una câte una.
Veghează lângă tine orașele cu ritmul lor,
Ogoarele cu spice, sătenii cu secera.
Tot țărnul e ca un ochi în lacrimi.

De dorul tău arde și stepa sărată.
Azi au subțiat pământul cu sărutul lor
Pînă și perechile îndrăgostiților.
Copiii și-au sfișiat îmbrăcămintea de bairam,
Miresele își șterg lacrimile cu voalul,
Chipul lucrurilor împietrește,
Marmura e o mare speriată de propria-i umbră,
Zilele trec spre nenuntitele nopți,
Ca niște țărani cu picioarele goale.

VREAU

Vreau o floare care se va ofili înainte de a o privi eu
Vreau un zbor care să mă ridice din pământ
Vreau un soare care să înnopteze în mine.

Vreau o marmură pentru a ciopli după dorința-mi
Vreau o femeie pentru a-mi despuia sufletul
Vreau un genunchi pentru a-mi pune tîmpla.

Vreau un lanț să-mi lege furia
Vreau un foc să-mi cicatrizeze sufletul
Vreau o mamă să jelească la capul meu.

De unul singur să cuceresc o cetate neștiută
Apoi să cad lovit deodată pe ultima piatră a zilei
Vreau o pereche de buze ce se vor întînde spre lacrimile
mele.

Vreau o ișpită care să ajungă la diavol
Vreau o pereche de ochi să-mi împletească odaia duhului
Vreau o iubire care să treacă dincolo de moarte

Vreau un altar să-ngenunchez în fața lui
Vreau o bucată de pământ să sădesc copaci
Vreau o sămînță pentru a cultiva ogorul meu sterp.

Vreau un zid căruia în temelie eu să-i fiu piatră
O iubită — orice caznă, truda mea să-i fie ei
Vreau o stea ce-mi va potrivi pașii.

ADIO

Adio, salcie, din ale cărei crengi făceam stele,
Adio, pana mea de vis de adolescent,
Adio, risetele mele pentru orice lucru absent,
Adio, sfaturi, ce nu-ncap în propria lor piele.

Adio, tată, ce zaci în pămîntul ce-l ar,
Tu, care creșteai trandafir cu sudoarea frunții curate.
Adio, mamă, cu degetele crăpate,
Care în fiecare dimineață îmi spălai al meu pieptar.

Adio, truda mea, ce n-ai mai privi-o,
Care se umple și se revarsă cu orice vers al meu.
Adio, tu cel ce stai după cortina albă mereu
Și te lupți cu furia și cu visul, adio.

Mă duc spre glasul acela mare și uituc,
Chiar de ați spune : „Stai, ești nebun, unde...”
Duhul meu ca o frunză, uscată se plimbă pe unde
Chiar de te-ai ridica și ai spune părinte „Nu” mă duc.

Da-ți spune : mori sau trăiește printre cei duși,
Pleacă spre un glas, duhul timpului de ți-ar spune
De ani de zile singele îmi fierbe în vine
Granița pentru pază e cel mai bun culcuș.

YAŞAR NABI NAYIR

(n. 1908)

Poet, prozator, critic literar, eseist, editor și traducător, Yaşar Nabi s-a născut în Iugoslavia la Skopje (Macedonia). A lucrat la diferite ziare și reviste și în cadrul Societății de lingvistică turcă. Din 1946, a înființat Casa de editură Varlık, una dintre cele mai importante din Turcia. Este unul dintre promotorii curentului literar *Yedi Meşale* (*Șapte Făclii*). A făcut cunoscută cititorilor din Turcia, prin intermediul traducerilor sale, opera lui Panait Istrati, fiind un vechi și statornic prieten al literaturii române și al României.

Din opera poetică : *Kahramanlar* (*Eroii*) 1929 ; *Onar Mısra* (*Cîte zece versuri*) 1932.

CÎTE ZECE VERSURI

I

Acuma insula doarme în tihnă sub brazii verzi,
Totu-i cremene, nu clipește timpu-n livezi,
Ochiul deschis somnul cel mai adînc atinge,
Iar soarele prin pupilă-n şuvoaie se stinge.

De-i ști ce-ncet îți bate inima și vine
Atît de măreț și din adîncuri senine.
Din sudoarea ce-ți acoperă fața precum norii
Și-n clipa cînd sorbim soarele din pămînturi,
Duhul nostru se scaldă-n focul aurorii
Din pricina zilelor înnegrite de vînturi.

II

Cînd brazii verzi se preling spre colțuri în noapte
Lasă-ți mîinile-ncet în apă ca într-o moarte.
Și ție în flăcări ți se înroșește nimbul,
Prin palmele noastre nu curge apa, ci timpul.
În mare nici urmă de spumă, nici o undă,
Chipul tău ca marea liniștită asudă.
În nòaptea asta lumea-ntreagă e amintire
Și vei auzi doar cuvintele din cimitire,
Și tu iar te-ai cufundat în apa fără chip,
În noaptea asta marea te ascultă pe nisip.

AHMET MUHIP DRANAS

(n. 1909)

S-a născut în localitatea Sinop. Asemeni lui Cahit Sıtkı Tarancı, Dranas acordă o importanță deosebită frumuseții formale și muzicalității versului. Influențat de simbolismul francez, mai ales de Baudelaire, reușește să creeze un nou limbaj poetic. Datorită exigențelor formale ce și-a impus, a scris foarte puțin. Întreaga sa poezie a fost adunată de curînd, într-un volum intitulat *Şiirler (Poezii)*.

PAȘII

A murit, pașii, în fața giulgiului,
Au rămas la marginea pămîntului.

A murit ca toți muritorii,
Doar pașii i-au mai rămas pe coastele orii.

În urma corpului, au rămas doi frați
Căzuți în moarte, uitîndu-se mirați.

Cel ce-a văzut acești pași spunea :
„Oare nu era capul cel ce gîndea
Pașii... ? s-au dus ce s-au dus
Pașii... ? pierduți în apus...”

Aici cu morții veșnici au tăcut
Și au lăsat oile cu capetele goale în lut.
Călătorul a murit, iată pași îi cresc,
Călătorul a murit, pași-i gîndesc.

Atunci cînd ei aruncă un trandafir din fereastra ta,
Se va umple inima-mi de lumină.
Trec prin ușa ta ca un anotimp întrezărit abia,
În ochii mei nori, în plete culori aprinse.

SERENADĂ

Din fereastra ta verde aruncă-mi un trandafir,
Sufletul să mi se umple de lumini bete,
Iată am venit la ușa ta ca un satir,
În ochii mei nori, culori aprinse-n plete.

Tu ești un trandafir deschis, petală cu petală,
Eu, cu dragostea, primăvară ți-am adus.

Este mult de-atunci, foșnea lumea egală,
Ți-am adus cîntece ție din apus.

Grîul ce tremură în picături transparente,
Sub coroană s-a încovoiat tulpina,
Printre genele ploii aparente,
Pentru tine iasomia, garoafa și lumina.

Din buzele tale se aude o pasăre în depărtări,
Ochii înfloresc pădureți,
Cad din obrazul alb sărutări,
Zorii tremură în salcîmi violeți.

ZIYA OSMAN SĀBĀ

(1910-1957)

Este originar din Istanbul, unde își desăvârșește instrucția, urmînd cursurile Facultății de drept. Cunoscut ca unul dintre fondatorii curentului literar *Yedi Meşale* (*Șapte Făclii*) poetul a avut un rol însemnat în constituirea universului de idei al liricii turce actuale. Poezia sa cîntă anii fericiți ai copilăriei, atmosfera împăcată a vieții de familie. Evocă totodată sărăcia și privațiunile sociale. Dispare prematur din viață, la vîrsta de 46 de ani.

Opera poetică : *Sebil ve Güvercinler* (*Sebil și porumbeii*) 1943 ; *Geçen Zaman* (*Timpul care trece*) 1947 ; *Nefes Almak* (*A respira*) 1957 ; acest ultim volum a apărut la o lună de la moartea poetului.

DESPRE MOARTE

Acum sau peste trei-patru zile

Plecarea va fi ca și venirea.

Acolo unde s-au dus și mama, și tata,

După tine fratele îți va păstra amintirea.

Se scutură frunzele în patru vînturi,

Un prieten cu care ai împărțit tot,

Într-o dimineață deschizi ziarul

Și afli că e mort.

Parcă ieri a fost, parcă ieri,
Fotografia făcută în ziua nunții.
Erai fericit, uite, aici copiii.
Oare cîte anotimpuri au albit munții ?

Fraged, puternic... Toate astea atunci,
De unde acum junghi și oftat.
Oare ne va prinde în așternut
Sau pe stradă deodat.

Cîteva ierni și tot atîtea primăveri,
Viața, frunza ce s-a scuturat.
Oricum vom vedea sfîrșitul
Cît ne este-dat.

În ce an, în ce lună, în ce zi
Sunînd ceasul îți vine rîndul,
Fără să știi cum au trăit alții
Și cum va înverzi pămîntul. /

TABLOUL FERMECAT

M-am adîncit în pajiștile verzi ale unui tablou,
Țmbra copacilor, marginea drumului, apa care nu
încetează,
Nu știu unde sînt aceste cîmpii verzi, munții se
îndepărtează.

Ce an ? Ce lume ? Toate ca un ecou...

În cerul albastru, norii și-au întins ramuri,
Duce saluturi lumilor surori.
Zic : numai poate aici viața-i fără nori
Și s-au adunat oameni să facă bairamuri.

Sărmanul tablou fermecat ! În rama ta eu nu sînt.
Eu mă uit la tine ca la timpul bătrîn.
Femeia mea, cea care pleci veșnic tînără și frumoasă :

Copilul de lîngă sîn.

ODAIA ȘI UN MERS DE CÊAS

Odaia, înăuntru, un mers de ceas
Și ghearele vieții pe zid au rămas.
O mîină de mă duce spre trecut,
Zilele mele frumoase aud,
Am găsit locul zilnic al tuturor,
Iată suportul, oglinda, mindirul sonor,
Covorul pentru rugăciune, mătăniile, acoperămînt de
namaz,
Nimic nu s-a schimbat pînă azi.
Din nou fereastra-i solitară,
Afară e liniște, noapte de vară,
Grădina e-aceeași, umedă-i ograda,
Ușa se deschide, va veni tata...

CAHIT SITKI TARANCI

(1910-1956)

S-a născut în orașul Diyarbakır. A urmat liceul Galatasaray din Istanbul și Facultatea de științe sociale din Paris, pe care a întrerupt-o din cauza izbucnirii celui de al doilea război mondial. A acordat în lirica sa o mare importanță tehnicii poetice, preamărind frumusețile vieții și dragostei. Moare prematur, ca și Orhan Veli, într-un sanatoriu din Viena.

Opera poetică : *Omrümde Sükût (Tăcerea vieții mele)* 1933 ; *Otuz Beş Yaş (Vîrsta de 35 de ani)* 1946 ; *Düşten Güzel (Mai frumos decît visul)* 1952 ; *Sonrası (După aceea)* 1957.

ÎN CĂUTAREA LUI ALLAH

.Știu, totul e o greșeală
A pașilor întunecoși.
Mîinile-mi sînt de sfială,
Adam și Eva-mi sînt strămoși.

Este știut, păcate vîi
Mă-nvăluie ca apele.
Prietene, numai tu mă știi,
Numai tu-mi ești aproapele.

Eu nu sînt nici stea de noapte,
Nici fluturile tău de sus,
Chipul tău lîngă al meu e moarte,
Prieten tu mereu nesupus.

Nu este simplă ruga mea.
Unii nu mai ştiu de alte zări,
Prietenul duşman se vrea.
Chipurile-s ogindite-n mări.

Nu sfîrşeşte speranţa mea.
Vaporul străbate marea.
Ah, aceşti munţi vegheaţi de o stea,
Şi-a rătăcit drumul floarea.

Nu este zi fără să speri
Kerbala ¹ nopţii pline,
Cred că oricare stea din zări
E-un strigăt rupt din înălţime.

Nu se mai vindecă rana,
Mi s-au tăiat aripele,
Vremii tocită-i e pana,
De ce n-am ştiut clipele.

Îţi duc dorul, priveşte-ne.
Nu mai vreau lacrimi, moarte
Ajutor dă-i tu, prietene,
Robului cuprins de noapte.

¹ Loc sfînt, în apropierea Bagdadului.

DUPĂ SFÎRȘIT

Sperînd ceva de la moarte, am murit.
Într-un imens pustiu, vraja a tăcut
Cîntecul amintit să nu-l mai aud.
Pajiștea de cer, snopi de lacrimi din sud,
Viața era un lucru prea obișnuit.

PRIETENIE IMPOSIBILĂ

Prietene, cerul nu-i albastru, creanga nu e verde,
Dacă ai ști eu în ce lume sînt, tu în ce loc ești,
Poate, oare, prin minte-mi trec lucruri pe care le îngîn,
Nu cred. Nu numai lacrima, nu numai vîntul ne pierde
Eu cu noaptea mea, tu din întunericul tău privești,
Tu pe drumul tău pleci, eu pe corabia mea rămîn.

LA TREIZECI ȘI CINCI DE ANI

Treizeci și cinci de ani, jumătate de drum.
Ca și Dante sînt la mijlocul vieții.
Zile blînde de aur făcute scrum,
Să nu pălești tu stea a tinereții,
Și nu ține seama de lacrimi acum.

Oare a căzut zăpada pe tîmple ?
Doamne, fața aceasta ridată e a mea !
Acele cercuri ochii ar vrea să-mi schimbe.

Care de ce vă arătați, fără a spera,
Oglinzi, eu care vă știu prietene blinde.

Cu timpul cît de mult se schimbă omul !
În fotografii parcă nu sînt eu.
Ah, crude sînt zilele. Unde e zvonul
Cristalin și dulce, rîsul meu ?
Este o minciună că mi-a fost lin tonul.

Imaginînd din orice prime-iubiri.
Și amintirea lor mi-este străină.
S-au despărțit drumurile de amintiri
Cu care am apărut în lumină.
Zi de zi adorm printre rătăcirii.

Cerul avea și o altă culoare,
Tîrziu am aflat ale stîncilor lumini.
Apa mă-ntunecă, focul mă doare.
Atingînd cu fruntea zenitul puțini,
Lumina sîngerează în fiecare.

Toamna galbenă, purpurie.
În fiecare an cu înflăcărare
Păsările se rotesc lin prin aer,
Ascult în ele înalta înmormîntare.
Acolo e grădina răvășită.

Moartea la căpătîiul fiecărui
Nu va trezi fața ta adormită.
Cine știe unde, cum te năruie,
Și noaptea deasupra ta va crește
Piatra funerară ca un tron dintr-o poveste.

ROBINSON

Robinson, Robinson al meu înțelept,
De-ai ști cât aș vrea să fiu asemeni ție !
De mi-ai arăta drumul spre insula ta,
Să-mi odihnesc capu-n iarba purpurie.

Voi fi lemnul din care vei face corabia,
Într-o zi toate pînzele vom deschide
În soare și umbra noastră va fi marea,
Întinzînd spre insulă brațe lichide.

Eu vreau ca tu să-mi fii însoțitorul,
De pe punte să vorbesc peștilor năuc,
Păsărilor sălbatice și florilor,
Uitînd de unde-am venit și unde mă duc.

Știu să mă urc în pomi,
Cunosc fructul cel bun de mîncare,
Știu să sfărîm pietrele
Și să aprind ochiul stelei în mare.

Robinson, Robinson, tu cel care știi
Dacă insula încă nu s-a scufundat,
Ia-mă cu tine, du-mă acolo, mîine
Voi auzi cîntecul ei întunecat.

RIFAT ILGAZ

(n. 1911)

S-a născut în localitatea Cide. A absolvit secția de literatură a Institutului pedagogic din Ankara. A predat limba turcă la diferite școli din țară. Lucrează o vreme și ca gazetar. Este unul dintre poeții de stînga, pentru ideile sale fiind pus sub urmărire de oficialități. Pe lîngă poezie, al cărei caracter revoluționar i-a asigurat o rapidă consacrare, poetul mai scrie, bazîndu-se pe aceeași tematică, proză satirică, eseu și piese de teatru.

Opera poetică : *Yarenlik (Prietenie)* 1943 ; *Sınıf (Clasă)* 1944 ; *Yaşadıkça (Cît trăiești)* 1947 ; *Devam (Continuare)* 1953 ; *Üskü-darda Sabah Oldu (S-a făcut dimineată la Skutar)* 1954 ; *Uzak Degil (Nu-i departe)* 1971.

DACĂ AM ȘTI

Aceste picioare într-o bună zi o să-mi ceară socoteală,
După un gînd am tot umblat
Stradă după stradă.

Acest cap, care nu știe să se aplece,
Cîteodată beat, uneori obosit,
Tot timpul duce dorul iubirii.

Acești plămîni o să-mi ceară socoteală
De aerul soarelui dorit.
Această gură, acești dinți
Oașe ce le-am putut oferi din buzunarul meu ?
Și aceste mîini o să-mi ceară socoteală,
Am închis ochii la suferința îndurată.

Și de-aș ști că nimeni nu are nici un deget
În această asuprire ce dăinuie,
Într-o dimineață, fără să mi se clintească un fir de` păr,
Mă trăgeam singur spre spînzurătoare
Fără să știu ce vină aveam.

NU-I DEPARTE

S-a gîndit în noaptea nesfîrșită,
Privind dintr-o fereastră oarbă,
La dorul unui chip cunoscut și prieten.
Mai presus de o înghițitură de apă și un pumn de aer,
Să-ți iei lumea în cap și să pleci, fără cai și căruță,
Să-ți iei capul cu visele-i fără margini,
Să te faci una cu pămîntul. Drum...

Într-o dimineață... Pe malul Egeii cu verdele măslin,
Cu privirile-cețoase ale cîinilor de ciobani,
Cu lumina spicelor grele,
Cu abundența treieratului.

Ce se vîntură nu-i sudoarea frunții,
Mă face pe mine dornic de viață,
Mai puternic, mai înțelept.

Fericit am mărșăluit
Într-o dimineață de ceață pe drumul Havran.
Pe copita roșie a catîrului
Freamătul pămîntului pentru apă,
Pe virful crengilor viața.
Brazii uriași țin piept abisului.
Să zici că trăiești din toată inima
Înseamnă să fii firul de iarbă al pămîntului,
Nu violete, ci tăria ienupărului
Dorință de a fi în propria casă
Nici slugă omului, nici sclav.

Dar nu în muțenia plantelor,
În cazna primei lumini omenești,
În libertatea luminii să răspunzi
Precum natura fără grai,
Ca o ființă dornică de a afla,
Astfel să fii liber.

Verdele cîmp al Anatoliei e sub picioare
Și deschis tuturor vînturilor, larg,
E acoperit ca un coșciug.
Într-o zi, fără să fii prizonier,
Satul e al nostru, drumul la fel, țăranul e cu noi,
În căldura inimii, prietene,
Nu-i departe !

A IEȘIT DIN PEȘTERA NAȘTERII

Rukiye are pletele răvășite,
Obrajii fără fard,
Pe buze sînge,
Se zvîrcolește pe mușamaua mesei.
Acest junghi e alt junghi,
Acest strigăt e alt strigăt,
Rukiye a dat al patrulea rod.
În Beşiktaş, un muncitor în plus,
În Beyoğlu, o ființă frumoasă.

„Cine nu-și iubește pruncul
Vede păsările și lupul.“
Rukiye cum să nu-l iubească,
La Haseki, odăile sînt calde.
Afară ninge.
Cîte două stau în paturi,
Dar ce,
Se dă numai spanac
Și ce e asta
Și cel mai greu e cînd îți dă
Pruncul în brațe.
Ești în afara pericolului.
Ninge valuri, valuri.
Trei copii pîndesc drumul.
Mama a leșinat și s-a trezit
Bărbatul... Nu vorbi de cel fără căpătii !
Drumurile Hesekiului — caldarîmul Arnavut.
Cei ce merg cu mașini să se gîndească,
Pînă la Kumkape se merge pe jos.

Frigul ți-e dușman acuma.
Se spune că timp de patruzeci de zile
Mormîntul lehuzei e deschis.
Tingirea trebuie să fiarbă, alăptezi.

Cum mai suporti, Rukiye !
Nici piatra nu îndură atîtea.
Iată și acest noroc orb
Dat e să-ți fie umbrît de copii.
Ce să facem cu acest nedorit,
Să-l dăm la o femeie stearpă,
Bogată;
Ești așteptată la muncă, la tutun.

Drumurile mahalalei șerpuiesc
Prin locurile incendiului,
Se spulberă inima mamelor.
Apele devin pietre în toiul iernii,
Păsările cad din zbor,
Îngheață sîngele și duhul.

Din cauza foamei ori de frig,
Rukiye, nu-l lăsa pe cel din brațe.
Cu asta nu se spulberă greșeala.
Cîinii urlă prelung în locul focului.

BEDRI RAHMI EYÜBOĞLU

(n. 1913)

Poet, pictor, eseist, Bedri Rahmi Eyüboğlu s-a născut în mica localitate anatoliană Görele. După ce a urmat cursurile Academiei de arte frumoase din Istanbul, pleacă la Paris pentru specializare. La întoarcere, i se oferă un post la Academia de arte frumoase, unde împreună cu încă cinci prieteni formează gruparea *d*, care va juca un rol important în viața artistică a Istanbulului.

Lirica sa are ca izvor de inspirație poezia populară.

Din opera poetică : *Yaradana Mektuplar* (*Scrisoare către Creatorul*) 1941 ; *Karadut*, 1948 ; *Tuz (Sare)* 1952 ; *Üçü Birden* (*Trei laolaltă*) 1956.

SCRISOARE CĂTRE CREATORUL

(Scrisoarea întâi)

Acolo unde ai bătut stelele
Să nu lipsească norii nicicînd,
Tot același drum pleacă de la tine venind...

Soarele tău ne împarte ziua
Ca o portocală tăiată în două,
Jumătate o mănincă robii tăi, iar cealaltă nopțile.

Mările tale se leagănă, în vasele lucrate de tine
Nu a crescut nici un strop, nu a lipsit nici un strop.
Munții tăi s-au prăvălit muți la picioarele noastre.

Nimeni nu se îmbracă în ei,
Doar mai ȕeri au ieșit din mȕinile tale nou-nouȕi.
Dacă e ceva care scade în noapte aceasta este viaȕa noastră.

Ne întrebăm :
De ce oare la rădăcina popoarelor sȕnt în fiecare zi noi
Și în cărȕi eroi noi ?
nume

Cioplind copaci morȕi
Facem catarge pentru corăbii.
Cel ce ne ia viaȕa oare ce face pentru copaci ?

De ce oare ne naștem o singură dată ?
În vase, Doamne, tot aceleași garoafe.

CEEA CE MĂ DUCE

În imensa voastră corabie daȕi-mi și mie
Un loc cȕt o palmă.

Împletindu-mi lăuntru meu ca firele de in
Să vi-l dau vouă. Să mă-ntindeți pe
Mesele voastre,
Dar luați-mă și pe mine.

Duceți-mă și pe mine, stimați călători,
Să-mi răcoresc buzele ce-mi crapă
Precum pământul nostru.
Duceți-mă și pe mine, iubiți călători,
Să vă arunc în față inima
Ce-nverzește.
Duceți-mă și pe mine, iubiți călători,
Dinții să-mi vînd în China, părul în Buhara.
Pot să vă fiu slugă, duceți-mă cu voi,
Stelele din depărtări știu să spună povești
La cei douăzeci de ani.
Mi s-a spus și mie că lumea este foarte frumoasă,
Am să vă spun vouă povestea stelelor,
Numai duceți-mă, luați-mă cu voi.

Pe mare a căzut un trandafir alb,
Am să vă spun de ce a căzut trandafirul,
Am să vă dau vouă acel trandafir,
Numai luați-mă cu voi.

În fața geamului tău s-a oprit o corabie imensă
Cu ferestrele luminate.

Oh ! Cerule, dacă și-n mine ar fi atîtea lumini
Cu singuranță lumea ar fi a mea.
În cerul tău cel mai întunecat cu ciorchini de stele,
Iar în mine întunericul total.

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

(n. 1914)

F. H. Dağlarca este cel mai prolific poet din istoria literaturii turce. A tipărit peste 45 volume de poezii și este, după Nâzım Hikmet, poetul turc cel mai cunoscut în lume.

Avînd un registru poetic ieșit din comun, Fazıl Hüsni Dağlarca a dat la iveală opere cu care poate sta alături de cei mai mari poeți ai lumii. Cu luciditate și realism, poetul privește cele mai variate teme ale universului. De la omul preistoric, pînă la perioada cuceririi cosmosului, de la drama sau bucuria ciobanului pierdut în munții Anatoliei, pînă la soarta pescarului japonez sau a luptătorului pentru libertate.

Timp de patru decenii — din momentul debutului său editorial cu volumul *Havaya Çizilen Dünya (Lumea creionată în aer)* — F. H. Dağlarca este veșnic în căutare de noi forme lexicale pentru lirica sa, reușind adesea să creeze structuri sintagmatice de înaltă ținută artistică.

Din opera poetică : *Çocuk ne Allah (Pruncul și Allah)* 1940 ; *Daha (Încă)* 1943 ; *Taş Devri (Epoca de piatră)* 1945 ; *Toprak Ana (Pămîntul mamă)* 1950 ; *Sivaslı Karunca (Furnica din Sivas)* 1951 ; *Özgürlük Alanı (Domeniul libertății)* 1960 ; *Cezair Türküsü (Cîntecul Algerian)* 1961 ; *Açıl, Susam, Açıl (Sesam, deschide-te)* 1967 ; *19 Mayıs Destanı (Epopoea din 19 mai)* 1969.

MORTUL

În cartierul în care nu există popă,
Eu acolo voi muri,
Să nu vadă nimeni cît de frumoase sînt
Picioarele mele, părul în care moartea se odihni !

Pe numele morților, liber și curat,
Peste mări fără nime,
Oare nu sînt musulman, Doamne ferește,
Dar nu vreau mulțime.

Să nu mă îmbrace în cearceaf alb,
Să nu doară bezna mea arare,
Să nu mă leagăn cînd sînt purtat pe umeri,
Cînd toate organele îmi sînt în visare.

Nici o rugăciune nu poate să recheme
Depărtarea mea de-a dura,
Să nu-mi spele trupul, să nu-mi spele,
Ca un smintit îmi iubesc căldura.

PADIȘAHUL FIARELOR

Padișahul fiarelor este noaptea,
Noaptea în care aștrii se răcesc,
Asemni femelei fiarelor mă cheamă
Ori de cîte ori la iubita mă gîndesc.

E un prilej pentru legende impozante.
În timpul somnului zbor.
Amintirile sălbatice
Despuiate din mințile lor.

Am ascultat fiarele și păsările,
Mlaștina clătinată sub stele.
De dragoste și dor strălucește
Albul mîinilor mele.

MURIBUNDUL

Nu mă descînta, mamă, mi-e frică.
Noaptea rugăciuni tot citînd
Sînt bolnav, dar cît de plăcut
Pleacă ceva din trupul meu parcă plutînd.

De ce m-am învelit atît
De zdravăn, de mă întristează
Cînd se albește orașul asemeni jucăriilor
Și vînturi mă îndepărtează ?

Ochii îmi sînt acoperiți, dar îți văd chipul,
Sîngele scîrțîie poarta,
Cad pe noi încet și în tihnă
Pozele de pe perete și soarta.

Maică, iată că eu cresc acuma,
Și trestii în lacuri au crescut,

Dar unde-mi este calul meu de noia,
Fratele meu să-i dea apă din scut ?

SATUL FĂRĂ PLOAIE

Sînt flămînd, țărîină neagră. Înțelege-mă, sînt flămînd.
Sînt flămînd împreună cu boul negru în noaptea asta.
El se gîndește, cu cît se gîndește se satură.

Eu mă gîndesc, cu cît mă gîndesc flămînzesc mai tare.

Sînt flămînd, țărîină neagră. Sînt flămînd.

Foamea nu se ascunde sub pămînt.

În munții cu guri deschise crivățul doarme.

Sub somnul fiarelor și păsărilor

Alunecă pe văi stele unsuroase,

Se rostogolește întunericul.

În munții mari, crivățul doarme,

Foamea cine s-o destrame ?

Foamea își lasă pe fața noastră măștile vii.

Le e foame cîmpiilor și dealurilor.

De mult nu mai cade, holdele s-au uscat.

Cerurile s-au albit, dar ce-am făcut ?

E foame, nu se mai poate trăi,

Foamea își lasă pe chipuri măștile vii.

A CHELTUI

Eu îmi cheltuiesc visteria

Foarte repede, asemeni trecerii întunericului pe pămînt,

E tristă, dar frumoasă

Călătoria cu muritorii de rînd.

Nu e atît de întuneric, sînt eu obosit.
Timpul și visul meu cît de repede pier !
N-am putere să privesc stelele,
Să mă ascund în cer.

Primesc saluturi din oraș prin iubita,
De dragul iubitei mai respir pe cîmpie.
Glasul lucrurilor adoarme
Între înțelepciune și nebunie.

Nu iau și plec ca un vagabond,
S-au umplut ulcioarele și în aer lovesc.
Cum de-aș putea pleca sufletul meu gol
De îndată ce timpul și apa nu se unesc !

Am dat tot și acum mă îndrept spre
Sărmani, bogați, păsări și fiare,
Ceea ce am cheltuit din vînturi în lume
Că m-am risipit mi se pare.

Ajută-mă, Doamne, găsește-mi o salvare,
Se rupe din mine piatra, plîng printre ruine,
Se rupe cu dragoste, cu înțelepciune
Fructul crengii din mine, petala de trandafir din mine.

OSPĂȚ MURDAR

Frații mei din apus,
ajunge cît ați furat
din munții, din pietrele,
din mormintele
globului.

Mumiile noastre sînt în muzeele voastre,
țărîna noastră e mătasea de pe trupul vostru,
o foamete prelungă, o nesfîrșită sclavie
de secole
e licărul amintirilor.

Noi, cei dăruiți
de Domnul cîmpiilor,
noi, cei dăruiți
de cîmpii
corăbiilor.

De cum se împlinește spicul
bobul îi cade la rădăcină.
Dar e zadarnică strădania negrilor pe culmi.
Nu cade
în fața colibelor de trestie un pumn de lumină.
Darul vostru, măritele voastre ținuturi,
este a lua fără a da nimic.

Ele sînt pline de gărgărițe, murdare foind,
întunericul lor este
a lua fără a da nimic.
Frații mei din apus,
opriți-vă.
E clipa contemplării,
voi sînteți puternici, dar
noi sîntem sarea pămîntului.

JUDECĂTORUL

Judecătorule, te-ai gîndit
Ce anume acuză munții ?
Ei nu tac, zi și noapte vuiesc din înălțimi,
A sosit din munți gol la ușa ta un ziler
Care te înfioară.

Judecătorule, te-ai gîndit ce rază
Pe cuțite licărește ?
Un vechi drept a fost alungat, un rîu de sînge a licărit ;

Sudoarea frunții altora,
Coroană pentru alte frunți.

Judecătorule, te-ai gîndit ce anume
Acuză poezii ?
Prin gînd și suflet s-a ridicat lumina deasupra nopților.

Dar ce anume glasuri
Mă fac mai trist decît mine ?

FURNICA DIN SIVAS

Măreț, Kızılîrmakul spumegînd
curgea.
La rădăcina unui stîlp de telegraf,
trudită cît secolele
mergea
furnica din Sivas.

Alb din malul celălalt
nechezau caii
roibi, roibi.
Ruptă din cîntecele cailor
mergea o furnică,
neînțelegînd drumul lor.

În șoapta pașilor ei fericire și mîndrie
se simțea,
demnă,
cu dărnicia piciorului înfometat
mergea o furnică
pe fața pămîntului.

Din mersul ei se vedea
că știe prea
bine gustul munților, apelor, ierburilor.

Rătăcită de ai săi,
mergea grăbită
la alte furnici.

Cu truda, sudoarea, neoboseala ei,
semăna
cu cele din Africa, China, Paris.
Pe fruntea neagră a pămîntului
mergea, fără vise,
spre bobul de grîu,
mergea
și furnica din Sivas.

ÎNTREBAREA-PIATRA

S-a înălțat muntele odată cu apusul soarelui
Și a risipit
Liniștea toată
Pământului.
Că mortului îi e frig cum poți să spui,
Tu ai dormit vreodată somnul morții ?

Silabă cu silabă
Ți s-a dăruit mărețul întuneric din pădure
Și trupul tău s-a oprit la tainele frumuseții.
Tu ai dormit vreodată somnul morții ?

Vînturile, umbrele minunat s-au întins,
Apele,
Păsările prin ținutul tău au trecut în zbor prins.
Acum și drumul satului e pustiu,
De ce iubirile tale sînt în depărtări ?
Tu ai dormit vreodată somnul morții ?

MORTUL VREĂ SĂ SE ÎMBRACE

Mortul vrea să se îmbrace
Cu noaptea
În goliciunea pietrelor
Munților.

În lupi și în păsări coboară somnul.
În ecouri, singurătatea se rostogolește,

Să se îmbrace vrea mortul
Că poate îi e frig.

Poate de frumusețea lui se rușinează,
Mortul vrea să se îmbrace
Și simte dur
Chemarea întunericului.

Fetele
Se dezbracă furioase.
Înainte de a stinge lumina
Vrea să se îmbrace și mortul.

ÎNCERCAREA DISPARIȚIEI

Într-o noapte, în culcuș eram fără grai,
Mîinile, picioarele mi se lungiseră,
Apoi am încercat moartea
Cu cîte legende, cu cîte legende...

Simțeam în genunchi un junghi crud,
Umblasem dîrz către o seară
Cu oameni, unora zîmbete, altora
Un vis frumos risipisem din dărnicie.

Ochiul meu de curînd deschis
Strălucea fierbinte ritmic
La întunericul din odaie,
Dar nu vroia să mă privească.

A nu vedea zidul, acoperișul, fereastra,
Totul e nimic și trist
Cînd nu înțelege
Nebunia din înlăuntrul verbului a ști.

Apoi cînd bărbia mea se lungește către tăcere,
Cu tulbent moale și alb
M-am legat, acum cînd ard
Ca o lumîinare de la răsărit la apus.

Pe vremuri nu credeam, acum iată a zburat
Și porumbelul meu din acea cușcă unică,
Nu-mi simțeam pieptul de nicovală
Darnic umbra-mi săruta steiul.

Pletele-mi ca întunericul tainic
Pe negîndite s-au albit.
Fără vise
Deodată au rămas în vînt.

Ca oseminte de mamut din preistoria timpului
Visele-mi se întind printre munți,
Scobite-n pietre mari de la naștere,
Precum gîndurile-mi, amintirile-mi.

Ați simțit poate cum se răcește
Și cîntecul mamei,
Și-n murmurul ciobanului dispărut
E un fior rece, subpămîntean.

Zorile se aprind din clipă-n clipă,
Se deschide pe negîndite în van
Virful
Unghiului nebun.

Verdele
Din nou e în bolovan,
Munții, pietrele
Cum amintesc de mine !

Lent mă desparte
Fără ruperi
De pămînt, de aer, de flăcări
Pe mine apa.

Încă o dată scrie
Verdele cu somnul florilor,
Toate iubirile mele
Pe mine într-o eternă frunte.

Albastru era într-o noapte cerul
Cu stele somnoroase,
Păsări fără tihnă,
Copacii într-un cerc cu rațiune.

Oh, și ce frumos am tăcut,
Și lumea ce tainică era,
Și s-a mărit întunericul,
Apoi în nici o noapte nu mai m-am trezit.

MUNCITOR DEPARTE

Sînt muncitor departe, departe de patrie,
Să nu treci, norule, să stea avionul, să stea.
Oriunde m-aş duce şi orice-aş face nu pot,
Curge un fluviu din inimă, o apă zi şi năapte,
Singur am rămas în lumea străină, imensă.

Cireşele din ramuri se coc în perechi,
Plopul singuratic a căzut sub joagăr.

Nu-i pentru sat, ci numai pentru bani ;
Iată mîna-mi, picioarele tot un ciocan,
Am lovit, am lovit, am lovit, am lovit,
În fier, în fier, în fier, în fier,
În zadar toată strălucirea, în zadar.

Cireşele din ramuri se coc perechi,
Plopul singuratic a căzut sub joagăr.

Furnica din Sivas e flămîndă, la fel animalul din Bayburt,
Stea verde, cerul galben,
Cum poate fi omul fericit muncind pentru alţii,
Cum poţi să bei, să joci,
Cînd acolo pămîntul nu bea, nu joacă.

Plopul singuratic a căzut sub joagăr,
Cireşele din ramuri se coc perechi.

SOMNUL PLOPILOR

E aproape ora unu,
Sîntem pe bulevardul Niksar din Sivas,
Întunericul măreț s-a înălțat pînă la clădirile în ruină,
Frumusețea nopții s-a întins pînă în istorie ;
În cerul albastru, ramură cu ramură, somnul plopilor :
Domnule, sîntem flămînzi, flămînzi !

În depărtare plesnește ca un pepene
Timpul din pricina căldurii,
Vezi, în fundul unui bec ce moțăie e ziua de apoi,
Opt apărători cu ardoare au albit,
Trei bătrîni țărani cu mîinile negre se roagă :
Domnule, sîntem flămînzi, flămînzi !

Erau prunci cît degetul în cămăși și izmene,
Precum animalul, fără sens,
Fricos, precum animalul, murdar și fricos.
Lumina zilei repede curgea peste capetele noastre,
Era imposibil să iubești de-a-ntregul.
Domnule, sîntem flămînzi, flămînzi !

Au tăiat șaptesprezece care cu lemne din pădure lui
Allah,
Sîntem fără pădure, domnule, fără pădure.
Graiul era departe, dar răsufarea aproape,
Cu mic, cu mare se adresau întunericului,
Se adresau din timpul frăției :
Domnule, sîntem flămînzi, flămînzi !

DUREROS DE VECHI

De cum strălucesc crestele munților
Fața-mi se luminează,
Din ținuturi îndepărtate păsări mari se așază
Pe masa, pe florile, pe scrisul meu.
Cu alt sens lumina,
Noaptea — apa.

Îngină noaptea cîntecul frînt al ciobanului orb,
Iarba, vlăstarul, sămînța
Se retrag în cel mai îndepărtat loc al vieții.
Sub pămînt se întinde frigul din giulgiul morții,
Și amintirile în gol cad frînte rostogol
Noaptea — eu.

Celor plecați împreună cu noaptea
În bazar și burg,
Somnul dureros de vechi,
Iubirile mari, singurătățile grele curg
În sens, în mamă, în copil, noaptea
Strălucește cu întunericul,
Noaptea eu am anii stelelor.

BUCURIA TRUDEI

Nu numai pentru pîinea noastră cea de toate zilele,
Truda are și o altă frumusețe.
În acest pămînt imens, împotriva cerului imens
Oare truda nu-i un joc imens ?

INTREBĂRI FĂRĂ RASPUNS

elefantu-i foarte mare,
în casa lui încape oare ?

șarepele-i subțire, subțire,
nu știu dacă fără să se dilate poate să respire ?

pisica-i fără somn,
are un ochi cu totul altfel decât celălalt ?

leul, lupul, pantera
oare cum își sărută copilul ?

ALLAH ȘI EU

el
al trudei poet e
iar eu Allah-ul
trudei MELE

PASĂREA CU PATRU ARIPI

patru ochi își deschide
întunericul

visul celor patru aripi
tînjind să-mi vadă

PLÎMBARE

a înțelege
e o cale atît de lungă
în imperiul
ALTUIA

ORHAN VELI KANIK

(1914-1957)

Este originar din Istanbul. Spirit boem, datorită vieții sale tumultuoase, pasiunii cu care s-a dăruit activității sale, își încheie prematur existența. Pe parcursul scurtei și zbuciumatei sale vieți, plină de privațiuni și de neprevăzut, a dat literaturii turce scrieri de o deosebită valoare, el fiind, alături de Melih Cevdet Anday și Oktay Rifat, unul dintre inițiatorii grupării *Garip*. Crezul lor social și estetic a fost exprimat într-o carte de versuri semnată împreună, intitulată *Garip (Insolit)*, titlu ce va da și denumirea grupării literare respective. Gruparea avea drept țință să reflecte în profunzime faptul cotidian și a imprimat o amprentă hotărâtoare asupra destinului liricii turce actuale.

Opera poetică : *Garip*, 1941 ; *Vazgeçemedim (Nu am putut să renunț)* 1945 ; *Destan Gibi (Precum epopeea)* 1946 ; *Yenisi (Noul)* 1947 ; *Karşı (Impotrivă)* 1949.

POVESTE

Inima mea de copil e liberă, ah,
Pe chipuri lumina și rodii de-argint,
Călare pe cai fiul de padișah
E o țară pe care-am început s-o uit.

La tîmple mîna măicuței o simțeam,
La urechi cuvîntul ghicitoarei-noptat,
Lîngă lac cele trei fiice de sultan,
Cu toții plecăm spre muntele-ndepărtat.

SĂRBĂTOARE

Ciorilor, să nu cumva să-i spuneți mamei mele,
Azi, cînd vor trage salve de tunuri
Am să fug, am să plec la Harbiye Nezant,
Dacă nu mă divulgăți am să vă cumpăr...
Am să vă iau simit, dulceață și acadele,
Ciorilor, am să vă legăn pe o barcă,
O să vă dau vouă toate jucăriile,
Ce-ar fi, ciorilor, să nu mă spuneți mamei.

BARBA

Care din noi știe, ca mine,
Să facă felinare din pepeni,
Cu hangerul sidefiu,
Să scrijeleze trandafiri,
Să scrie povestiri,
Să scrie scrisori,
Să bolească,
Să trezească
*Halima*¹ atîtor nori.

¹ Poveste.'

Care din voi știe, cît mine,
Să-i mulțumească pe toți —
Nu în petreceri mi s-a albit barba.

NU POT SĂ SPUN

Dacă plîng oare o să mă auziți
În versurile mele.
Cu ochii voștri
Oare puteți să-mi atingeți lacrimile.

Mai înainte de această patimă
Nu știam cît de frumoase îți sînt cîntecele,
Iar cuvintele îți sînt atît de diforme.

Nu știu că există un loc
Unde poți orice să spui,
Mult m-am apropiat, îl simt,
Dar nu mai mă auziți.

ASCULT ISTANBULUL

Ascult Istanbulul cu ochii închiși ;
La început o boare de vînt.
Încet, încet tremură
Frunzele din copaci.

Departe, foarte departe
Clopotele sacagiilor ce nu conţenesc,
Ascult Istanbulul cu ochii închişi.

Ascult Istanbulul cu ochii închişi
Şi păsările trec în zbor aprins,
La mari înălţimi stoluri, stoluri cu ţipete.
Se trag năvoadele din taliane,
Piciorul femeii atinge apa,
Cu ochii închişi ascult Istanbulul.

Cu ochii închişi ascult Istanbulul.
Răcoarea e-n Marele Bazar,
Viermuiala în Mahmut Paşa,
Curţi cu porumbei.
Se aud zgomote de ciocan de la docuri,
În vîntul dulce de primăvară miros de sudoare.
Ascult Istanbulul cu ochii închişi.

Cu ochii închişi ascult Istanbulul,
În cap ameţeala lumii vechi
Şi-un ţărm cu caiachaneuri întunecate.
A încetat şi vuietul vîntului în ele.
Ascult Istanbulul cu ochii închişi.

Ascult Istanbulul cu ochii închişi.
Pe caldarîm trece o cochetă.
Sudălmi, cîntece, fluierături, vorbe,
Scapă ceva din mîini,
Poate un trandafir.
Ascult Istanbulul cu ochii închişi.

Cu ochii închiși ascult Istanbulul.
O pasăre se zbate-n poalele cetății.
Nu știu de-i rece sau caldă fruntea ta
Și buzele umezite sau uscate, nu știu,
Simt din bătăile inimii.
Din spatele alunilor răsare o lună albă.
Cu ochii închiși ascult Istanbulul.

PENTRU VOI

Pentru voi, frații mei oameni,
Totul e pentru voi,
Și noaptea, și ziua e pentru voi,
Ziua lumina soarelui, noaptea lumina lunii,
Frunzele de sub lună,
Curiozitatea din frunze,
O mie și una de nuanțe de verde,
Culoarea roză, galbenă, pentru voi
Atingerea palmei de trup,
Căldura,
Frăgezimea,
Tihna din perne,
Pentru voi și catargele ce se clatină la mal.
Numele zilelor,
Numele lunilor.
E pentru voi culoarea caiacurilor,
E pentru voi piciorul poștaşului,
Mîna olarului,
Sudoarea frunții,
Gloanțele trase în războaie,
Pentru voi țintirimul, piatra funerară,
Închisorile, cătușele, execuțiile.
Pentru voi
Totul, totul e pentru voi.

SPRE LIBERTATE

Înainte de-a răsări soarele,
Cînd marea e albă, trebuie să pleci la drum ;
În palme dorința să apuci vîsle
Și-n tine fericirea trudei,
Să mergi,
Să mergi în balansul valurilor,
O să te-ntîmpine peștii,
Te vei bucura
Tot scuturînd năvodul,
Va veni marea în mîinile tale cu solzi
Și în mormintele de la stînci,
Cînd duhurile pescărușilor amuțesc,
Deodată
În zare se va dezlănțui un vuiet.
Oare sînt sirene sau păsări,
Oare sînt bairamuri, veselii, cîntece ?
Alaiuri de mirese, strune și tobe, pavilioane ?

Eeeey !

Ce mai stai, aruncă-te-n mare.
Nu lua seama dacă te așteaptă cineva,
Nu vezi peste tot libertate,
Fă-te velă, vîslă, cîrmă, fă-te pește, ori apă.
Du-te pînă unde poți, du-te !

OKTAY RIFAT

(n. 1914)

Poetul, născut în Trabzon, port la Marea Neagră, a studiat sociologia la Paris, după care se întoarce în țară și se stabilește în Istanbul, unde practică avocatura. Personalitate de primă mână a literaturii turce, pe care a îmbogățit-o atât prin opere de înaltă ținută artistică și ideatică, cât și prin întemeierea curnetului literar amintit, împreună cu ceilalți doi mari poeți contemporani ai Turciei, Melih Cevdet Anday și Orhan Veli.

Opera poetică : *Garip*, 1941 ; *Güzelleme (Infrumusețare)* 1945 ; *Yaşayıp Ölmek ve Avarelik Üstüne Şiirler (A trăi și a muri și versuri despre pribegie)* 1945 ; *Asağı Yukarı (Aproximativ)* 1952 ; *Karga ile Tilki (Corbul și vulpea, premiul pentru poezie al Editurii Yeditepe, în anul 1955)* 1954 ; *Perçemli Sokak (Strada cu moș)* 1956 ; *Aşık Merdiveni (Scara dragostei)* 1958 ; *Elleri Var Özgürlüğün (Libertatea are brațe)* 1966 ; *Şiirler (Poezii, premiul pentru poezie al Societății de lingvistică turcă, în anul 1970)* 1969.

CHEIA

Oare așa o să-mi treacă zilele, fără știre ?
Scoate-mă la soare, m-am săturat de negură.
Orice vis, fruct pe care îl mușc mă cutremură,
Orice floare, semănând cu trupul subțire.

O, rece împrejmuire, grădina nu-mi arată
Conacul unde am bătut în uși nituite.
Lasă-mi în palme cheile tale tănuite,
Cazi, verigă, deschide-te tu, lacăt, odată.

A RĂSĂRIT SOARELE

Cînd răsare soarele casele noastre se
Așază din nou pe pămînt. Plopi
*Iȳde*¹ se-nșiruie de-a lungul rîului
Și fructe culese *pekmez*², dude uscate.
Unul cite unul se ridică chepengurile prăvăliilor
Ticsite cu pînze și basmale.
Carnea rece la casapuri : tăuraș și țapi.
La *manav*³, gutui, pere, struguri și rodii,
Apoi excremente, resturi, apa murdară,
Surgerea noastră zilnică : puroi și canale.
Am vopsit și am împodobit ca o colivie
Orașul. Pereții i-am stropit cu verde și albastru.
Pașale, fete de sultani, corăbii cu vînturi
I-am așezat pe sub scrisuri rotunde.
Ne-așteaptă ceaiurile în pahare zvelte.
Am jucat, domino, *piști*⁴, pentru *lokum*⁵.
Anul acesta livezile n-au rodit. Și ce ?
Anul acesta pruncii au murit de pojar.
Cum se spune ? Anul acesta ne-a ars mucegaiul albastru.
În tăcere am așteptat să vină ziua treierîșului.

¹ Specie de plop.

² Gem.

³ Vînzător de fructe.

⁴ Joc de cărți.

⁵ Rahat.

S-au topit străzile oraşului, s-au topit
Acoperişurile, s-au năruit cu vopsele cu tot
Şi ne-am căţărat spre ziua de azi,
Timpul pe creastă era ca un han măreţ.
Ne-am oprit înapoia timpului. Cu toporul,
Cu *yabale*¹, cu pluguri, cu căciulile.
Timpul creşte cu fumul, cu tizic, cu praf.
Dacă ochiul e prins de întunerici
Ne-a prins mucegaiul, ne-a strivit precum pepenele galben.
Ne retragem de bărbăţie, din cap pînă-n picioare
Între noi o ruşine colindă. Feţele noastre,
Ruşine ! Sprîncenele, ochii noştri sînt negri.
Sfîrcul ţîţelor, braţele subţiri, ruşine !
Ruşine gleznei groase ce calcă pămîntul.
Ne-am ruşinat de gura ce sta sub nas.
Oare n-am măcinat noi mălaiul ? N-am frămîntat
Aluatul în copae ? Oare e ruşinos să mănînci ?
Aici e aşa, iată : livezi de gutui şi rodii,
Săracii aşteaptă la uşă, văduve şi orfani,
Animale rămase din poveşti : bivoli şi vaci.
La cafenele geambaşi de cai şi traficanţi de oi.
În piaţă meşteri de lacăte, dulgheri,
Pescari, făurari de tîrlici.
În ogoare zileri, argaţi cît nisipul mării,
Femeia ca luna plină, fete, copii.
Ei ne privesc, noi îi privim, din vise ne
Căutăm lumea noastră din înaltul cerului.
Cel ce are noroc găseşte, cel ce nu, merge pe jos
Ori îşi aplecă gîtul, ori cuţitul ne-a ajuns la os.
Un taur turbat, un haiduc
Sîngeros aţine drumul, ucide repede.
Căruţa e trasă de boii mari,
Mirese fragede ne aştern masa,

¹ De la *yaba*, furcă de lemn.

Laptele cu spumă în munți se mulge,
În ciorbă miros de ierburi de stepă.
Serile, cu picioarele-ncrucișate pe covorul mov
Ascultăm versuri perfect triste
Și făcînd pernă din țîța fragedă
Dormim sub albastrul ceresc.

PENTRU TÛRKÂN

La Fuzulî, Nedim copiii dragostei
Trăiesc singur cu iubiri ce dor.
Poporul, țara, sultanul pe care-l iubii
La porunca să cînt, versuri să scriu.

Cuvintele neștiute sînt frumoase,
Pe *ki*¹, nici persanul să nu-l dibuiască.
Să zboare din urechi în urechi și prin case
Versul scris pentru făptura ta zeiască.

Atunci cînd inima va arde de dorinți
La geam în a paișpea zi a lunii pale,
Pletele negre pe umerii tăi fierbinți,
Cuvîntul ca un potir pe buzele tale.

Precum ploaia de iunie tu ești utilă,
Tremurătoare rază printre frunze,
Ai deschis a sorților filă,
Statuie și lumină a cuvîntului pe buze.

¹ Postpoziție, în limba persană.

LIBERTATEA ARE BRAȚE

1

Spumegînd caii noștri alergau
Spre marea liniștită.

2

Acest zbor al porumbeilor
E oare bucuria libertății ?

3

Să săruți era interzis
Să gîndești la fel.
Interzis să-ți aperi munca.

4

Au despărțit fructul de copac
Așa cum au putut
Și-l vînd la piață,
S-au frînt crengile trudei pe pămînt.

5

Se spune că lumina tare orbește,
Libertatea răzbate.
Tot ei sînt cei ce ne strică lampa
Și ne pun în față libertatea.

6

Libertatea are brațe,
Are ochi, are picioare,
Are sudoare de șters,
Are ziua de mîine pentru privit
Ce merge spre egalitate.

7

Eu cușcă. Tu zorea
 Suie cît poți să urci.

8

Asta-i dragostea de libertate,
 Omul să nu o îmbrățișeze odată.
 E un strai ce nu se învechește,
 E un vis ce-i mai adevărat decît viața.

9

Djighiții sînt conducători de istorie.
 Muncitorii, albinele timpului,
 Cîți se învîrt în jurul pîinii rotunde negre
 Sînt frații noștri.

PĂSĂRILE

Păsările sînt stindardele cele mai mici ale iubirii.
 Seara își scutură penele din ceruri.
 Seara pe negîndite își iau zborul din
 Poalele norilor mov spre singurătate.
 Păsările îngrijesc întunericul
 Și din fulgii lor împletim coșuri,
 Cu penele lor împodobim casele.
 Ce frumos e cînd pruncul zîmbește pe neașteptate.
 Serile păsările sînt fără moarte.
 Noptile sînt mai roșii și umede
 Și tac oricum, și spunem „Iată, au dispărut“.

MELIH CEVDED ANDAY

(n. 1915)

Poet, romancier, dramaturg, eseist și traducător, Melih Cevded Anday este unul dintre cei mai îndrăgiți și apreciați poeți din Turcia. S-a născut la Istanbul. Liceul și-l face în acest oraș, apoi pentru o perioadă scurtă se află în Belgia, unde audiază cursurile Facultății de sociologie. Lucrează ca ziarist la *Cumhuriyet (Republica)*, unul dintre cele mai mari și importante ziare din Turcia. În prezent, este profesor la Conservatorul de muzică din Istanbul. Împreună cu Orhan Veli și Oktay Rifat formează, cum am mai arătat, gruparea literară *Garip*. În ciuda faptului că în ultima perioadă a creației sale scrie o poezie abstracționistă, se dedică cu precădere problemelor majore izvorâte din realitatea socială. Poezia lui, în totalitate, este riguroasă și sistematică, făcând uneori exces de logism, după opinia unor critici.

Opera poetică : *Garip*, 1941 ; *Kahatı Kaçan Ağaç (Copacul care și-a pierdut liniștea)* 1946 ; *Telegrahane (Poșta)* 1952 ; *Yan Yanâ (Unul lângă altul)* 1956 ; *Kolları Boğh Odysseus (Ulisse cu miinile legate)* 1963.

COPACUL CARE ȘI-A PIERDUT LINIȘTEA

Există un copac pe care îl cunosc
La viile de lângă abator,
Nici nu a auzit de fericire,
Ce lucruri se mai pot întâlni, Doamne.

Știe de noapte și zi,
Cele patru anotimpuri, vîntul, zăpada,
Se rostogolește după razele lunii,
Dar nu vorbește de rău, de întuneric.

Am să-i dau o carte
Pentru a-i pierde liniștea
Și a învăța ce e dragostea,
Priviți atunci copacul.

ÎNCEPUTUL UNUI POEM DESPRE PRIMĂVARĂ

Ce frumos e afară, domnule învățător !
Drumurile, copacii, păsările cît de frumoase sînt,
Strălucește tot pămîntul, domnule învățător.
Nimic n-a rămas ascuns în lume,
Tot ceea ce are, tot ceea ce nu are a pus în văzul tuturor.
Toate planetele, toate animalele, toate pietrele,
Tîrîtoare, conglomerate, schelete
Toate, toate sînt în văzul tuturor, domnule învățător.
Vă implorăm să ne dați voie
Aici să rămîină cărțile,

Aici să rămînă gîzele prinse în ace
Și broaștele răstignite de mîini și de picioare,
Aici să rămînă totul,
Nimeni să nu rămînă în case, în școli,
În închisori, în spitale...
Domnule învățător, scumpul nostru învățător,
Vom căra în spate bolnavii,
Cine știe cît de mult le e dor de cîmpuri...
Dar deținuții,
Doamne, cît de mult se vor bucura !
Te vor strînge în brațe și te vor săruta,
Domnule învățător.

ASEMENEA MÎINILOR NOASTRE

Pentru că animalele nu grăiesc
Cine știe cît de frumos gîndesc
Aidoma mîinilor noastre.
Ah, înainte de a începe învățătura
Ar trebui să udăm florile.

ALĂTUREA

Ieși la iveală, apucătura mea de preț.
Pe nevoiașul trist îl caut,
Cîntă din darul focului și al iernii,
Cîntă și pune durerea mea în flaut.

Ca din niște cîntece știute să tot fie,
Ca dintr-o tainică vorbire nouă,

Din palme luna să bea rouă,
Din cîntece știute să tot fie.

Nu căuta cuvinte noi — nu-i bine.
Dacă e nouă durerea ce te înveșmintă,
Vino pe nepregătite diseară și cîntă,
Nu mîhni, nu mîhni cu versul aproapele mîine.

Din durerea ta ne vom mîhni pe urmă.
Și cine va înțelege că a fost aievea.
Tu doar cîntă
Fericirea, urzeală neagră e în zulufii tăi
De la *dede* ¹.

CIMITIRUL NOMAZILOR

În stepă albă ca o cireadă de vite
Stă tolănit cimitirul nomazilor departe de sat.

Ascultă clipele trecerii, mult înainte /
Nomadul nu doarme, se întreabă unde-i cireada.

Cînd pe stepe întinse, cînd în ținuturi sure
Se gîndește la zilele trecerii, la vremea dinainte de moarte.

Într-o zi a lăsat totul, animalele, truda,
S-a adunat cu vecinii lîngă focul urmaș,
Sub somnul-*ceadîr* ² de fire într-o dimineață,
Într-o zi a lăsat totul, animale, truda.

¹ Străbun.

² *Çadîr* : cort.

S-au adunat toți sătenii în fugă lângă drum,
Să rămîi în urmă murmurul ceții.
Noi pe urmele faptelor și ale libertății,
S-au adunat toți sătenii în fugă lângă drum.

În acest cimitir plîng în fiecare seară nomazii,
Plictisiți cred că stelele mari sînt albe cirezi,
Se gîndesc la clipele trecerii... la vremuri apuse,
Să rămîi în urmă un sunet din lumi imagine te cheamă.

N-AM PUTUT SĂ MĂ OBIȘNUIESC

Ce strădanie e lumea aceasta,
N-am putut niciodată să mă obișnuiesc cu marea,
Cu cele cinci continente, cu vocea omenească.
În fiecare zi din nou mă gîndesc la toate.
Dacă spun că n-am putut să mă obișnuiesc cu mîinile,
Spun adevărul.

CIMITIRUL

Într-o zi și noi vom veni în acest parc
Pe umerii prietenilor
Și vom semăna cu munții și pietrele,
Tot așa de înțelepți, tot așa de fără grii.

Să vorbești nu se mai poate în acest loc.
Dorul de ducă, hoinăreală s-au încheiat.
Toți sînt legați de această cămașă,
Grija războaielor, grija banilor a trecut.

Oare numai pentru cei care trăiesc, întreabă cimitirul,
Toate plantele de pe pămînt ?
Există și dintre acelea care cresc spre adîncurile globului,
Sînt tot pentru cei care trăiesc ?

Poate că există ceva care se ridică spre cer
Din morminte odată cu copacii,
Ceva care seamănă cu libertatea nesfîrșită,
Tot așa de înțelepți, tot așa de fără grai.

Doar această consolare a cimitirului ne-a rămas,
Astfel e dezastruoasă situația morții.

HARTA CERULUI

Pentru Sabahattin Eyüboğlu

Acultă-mă sufletul meu nemuritor,
Dacă eu mor ia seama
Să nu cumva să te înalți la ceruri.
Ursa Mare, Ursa Mică,
Scorpionul, Șarpele, Racul,
Boul, Taurul,
Totul e sus.

CALE NOUĂ

O oră după miezul nopții,
Mi-a fugit somnul
Mi s-a dezlegat limba.

Probabil că am ceva de spus
De m-am trezit la această oră.
Dormiți, dormiți ca să ne înțelegem mai bine,
Vă voi face pe toți fericiți

Am să vă spun că viața e ușoară și simplă,
Să nu credeți în cei care v-au promis fericirea imposibilă.
Să nu credeți în cei care se închină zeului de singe.
Am să vă învăț că viața este ușor de dus.

Simt în mine mișcările astrilor
Simt bunătatea, dreptatea și mila.
O, tu, mintea mea încordată,
Dragostea mea nesfârșită !

CĂLĂREȚII ÎN FAȚA TROIEI

I. CĂLĂREȚII ÎN FAȚA TROIEI

Un rapsod orb mi-a spus toate acestea.
Și caii aveau duh în fața Troiei, tocmai

Din Hades se auzea nechezatul lor alb.
Nechezatul, caii invizibili, se înfioară și morții.
Cîinele atunci cuprins de clipe virile delira.
Și-n cerul Troiei se ciocnea ecoul de potcoave.
Totmai din duhul calului obosit, neîngropat.

În ziua aceea aheii erau în turnir mare.
Primul trofeu a fost adus de Ahile în cort,
Pentru că avea caii, caii nemuritori.
Îi dăduse Poseidon în dar lui Peleus
Și Peleus, fiului său tot un dar făcuse.
Caii erau în doliul lor lung pentru Patrocle,
Cu inima răvășită și coamele lor negre
Proșteau, măturau pămîntul.

Nu-mi povesti despre cai !

Știu, acestea vin din mila mamei, noaptea, în întuneric.
Într-un grajd, unul ține felinarul, lumina tremură.
Pe paie suflarea și icnetul calului.
Își întoarce capul și privește, „Seamănă cu mine oare ?“
„E și el pintenog oare ?“

Nu-mi povesti mie despre cai !

Diminețele pe tarlalele ridicate în aer
Strigă chiar lingă gură — din despicătura cerului
Sare Pegasul înaripat, fiule — e tinerețea mea !
Timpul era în clocot, doliu, răzbunarea mortului,
Pasărea fără trup, steaua spulberată, jumătate de
Trandafir uitat. Lucruri mici fără pereche,
Hăuri fără straie, universul înfricoșător și acel turnir
Fără sfîrșit. Caii, caii. Eu n-am văzut
Caii îmbătrînind.
Cu coama lor vor să răstoare zodia
Și tot bat pămîntul cu copita albă.

Nu-mi povesti mie despre cai.

Inima mea nu suportă caii în genunchi căzuți,
Rămăși întinși pe pământ
Nu-mi povesti mie, n-am văzut Războiul Troiei.

II. OTRAVA

Ai aflat ?

Ce a simțit Mehmet din Bursa, mecanicul auto ?
Cel ce miroase a catran, pește și brad
Nu s-a liniștit verdeța orașului cu miros de femeie.
Și știind că va fi prins,
Un șarpe veninos l-a mușcat pe Laokoon.
Copiii stăteau strînși ca între chingi
Pe malul cu vînturi al Ilionului.
Pe mal se strîng resturile morții —
Frînturi din viață și iubire,
Gîndul pierdut și cuvîntul descoperit,
Infinitul, precum o sculptură căutată.
Pe mal se adună renumele, măreția și dușmănia.
Marea încă nu s-a rotunjit, e fără somn,
E încă neîntregită, se lasă în butoiul său găurit.
Îmbibîndu-se în malul morților.

„Pe cînd mă întorceam de la tîrgul din Izmir
Am văzut un vînt ce cuprinsese Ilionul.“

Toate cărțile au fost aruncate în camera de gazare
La Dresda, la Köln, la München
*Über allen gipfeln ist Ruh*¹.

¹ *Deasupra creștelor stăruie liniștea, din poezia Deasupra creștelor, de Goethe.*

„În ceruri se bat păsările cu avioane,
Pe oraș plouă cu aripi, pene și pliscuri.“

Ai aflat ?

În casele noastre de toleranță numai fete străine
Cu numele La, Li, Lu...

Bine,

Dar ce s-a întâmplat cu copilul părăsit în munți ?
Acum tot omul la asta se gîndește.
Oare a fost pradă pentru lupi și păsări ?
Nu vom găsi oare măcar niște resturi ?
Din ce a rămas nu se poate face un om ?
Și dacă ar fi fără trup ?
Se poate, nu, oare ?

IV. INTOARCERE

Pădurea e parcă un năvod fermecat, aruncat
De localnicii fără straie și e precum un cal prins —
Muntele vrea să-și salveze craniul tot urcînd
Spre apele din ceruri.

V. PREZICERE

Ai văzut oare mărgneaua albastră ? Un cămilar
A închis-o în palme. Era un om ciudat.
Dorea să i se prezică și se bătea neconținut
Împotriva prezicerii.
Prezicerea e un cîine flămînd,

Îl gonești tot la tine se întoarce și te găsește.
 Glonte din față oare a cui prezicere e ?
 Îi spusese lui Macbeth că va fi rege, n-a fost așa.
 Dar nu-i spusese că-l va uide și pe rege.
 Nu-i în putința mea să lungesc timpul.
 Nici să-l scurtez. *Yat sat tat ksanika* ¹
 Iată, am clipit o dată și totul s-a scurs.

.

VI. IUBIRE

Sus, mai sus, spre apele adânci ale cerului.
 Te-aș fi sărutat, amintirile țândări adunate.
 Numai visează. *Ey*, tu pădure,
 Tu prezicerea calului prins, *Ey*, tu porumbelul
 Flămînd de la început ! Noi n-avem prezicere.
 Am dat foc prezicerii în ochii păsărilor călătoare,
 În pliscul unic sur precum un bob
 Înainte de a răsări soarele. Noi n-avem prezicere.

A SCRIE VERSURI

Uneori pornesc la drum cu un cuvînt
 Ea e ca un lup frumos împlînzit

Uneori în vise se răzgîndește
 Ca un trandafir roșu orb

¹ Unul dintre principiile de bază ale budismului : „Durata tuturor lucrurilor este cît un clipit“.

Eu sînt ca o răbdare fără plată
Ey, tu noapte fără consolare.

MASA NOASTRĂ

Au cîntat cocoșii la întoarcerea noastră de la înmormîntare.
Pămîntul de april era în chindia sa goală.
Cerul ca pîlnia plăpîndă de zorea
Ne-a-ntîmpinat. Iar noi la cîrciumă am intrat.

Acolo masa noastră trosnea dur,
Tocmai din seva veche a copacului.

ACESTE RÎNDUNELE NU PLECASERĂ ?

Nu mai umblă nimeni. Era doar un tremur.
Pe narcise neclintite albine,
Ca un tremur de diapazon. Rîndunica
Nu are istorie. Amintirile mele se zbenguie pe mări.
Pescărușul are pe o parte aripi, pe altă parte strigăt.
Ori dimineață, ori amiază. Corăbierul și norul,
Soarele și ploaia sînt în cumpăniri fine, egale.
Truda noastră e să umplem și să descurcăm un imens
Pămînt cu morți, cu nopți, cu zambile albe și mov.

ULISSE CU MÎINILE LEGATE

Capitolul I

1

Un timp de plumb lung fără amintiri
Singular înapoia ochiului pentru ochi era
În aer mișcări în contururi dure
Fără amintiri către ceruri
Creșteau copacii dinaintea copacilor
Zorile dinaintea gândului în sînge
Pe țărîna norului — o stea.

2

Insecta dormea în cosmos rotind
Și imens e visul ei — cît cerul
Oare ce-a fost mai-nainte cerul sau insecta
După cum i se face dor căprioarei de apă
O clipă se-nfruntă trecutul și viitorul în gînd
Ce curge e căprioară sau apa însetată oare
Visul și adevărul în cercuri concentrice se ridică ?

3

În retine cunoscute mă strecoară lung
Fluviul din oglinda-i galbenă
Cu sămînța împreună creștem la fiecare trei pași
Sămînța în răsucire se hrănea cu stele
Săgeata unui soare înflorit la amiază în dungă
Zguduia aerul cu clinchete de iele
Și-mi ghicea somnul meu ceresc.

4

O, copilărie — alchimistul fericirii !
 Găsește și adu-mi dogoarea aramei stinse
 Coboară purpuriul din norul înserării
 Căldura dinlăuntrul celulei ce a devenit ?
 Oare o stea roșie sau în aur a picurat
 Sau o cometă transparentă pentru sine
 Găsește și adu-mi acel chip tainic fermecat.

5

Lumea-ntreagă a trăit și a uitat din nou
 Toate pe pământ le-am văzut nu uita
 Cu restituiri cu amintiri îndepărtate se apropie
 Pe traiectoria sa roșul surd din urmă
 Și ce frumos incendiu era, ce aprins
 Lumea-ntreagă a trăit și a uitat din nou
 Să nu uite fiecare ce foc am aprins.

6

Nașterea nașterea cea trufașă — rege surd
 În blidul tău ploaia de marmură a verii
 Soarele cătușe în piciorul tău retezat
 Chemi copilăria în grădina ta cea bătrână
 Tu erai sclavul fericirii tale
 Apoi am văzut creanga ce-mi bate la fereastră
 Și trist s-a topit urcînd în van.

7

Pămîntul de foc focul de ape
 Cine stoarce vinul acru din ciorchine acre oare
 Răsucit cu liane cu insecte cu mine

Apoi ce-am învățat de la slove
Luminile ce nu se văd traiectorii una în alta
Oare ard și se rotesc lucrurile și fără mine
Legile tale erau în instinctele mele dure.

8

Nu pot să uit acea chindie de toamnă
Între vis și adevăr cu patru potcoave
Rinjea ca un cal asudat de drum
Peste tot o fericire purpurie
A ajuns și la mine de-ndată
Alergînd și înmulțindu-se mereu, mereu
Cu turnuri albe între flamuri.

9

Acum ce a mai rămas
Poate o ușă uitată numai o ușă
Formele în neschimbare culoarea curată nemurirea în
turniruri
Și acea trudnică singurătate
Și-n gînd un tremur de teamă
Nu mai eram în grădini bătrîne.

10

Se văd copacii mei bătrîni
Care în fiecare seară își mănîncă păsările
Și un alai pestriț de felinar
A plecat uitînd de jocul nostru de copil
Și cu o încăpăținare din nou
Din nou așa de-a dura
Iar ne așezăm și ne ridicăm de la această cină.

Capitolul II

1

Am crescut cuminții istoriei
Din marea noastră copilărie
Noi într-o parte — natura în altă parte
Din față ochii noștri ne privesc oare
Și cu zeii muritori sub soare
Încă în neștire cioplim tare
Înapoia nașterii omul tace
Și-n van se tot duce se tot duce.

2

Nu se știe cine dorea această depărtare
Oare noi sau natura născătoare de criptice
Poate un copil plinge în sudalme ?
Poate căprioarele nebune ale primei zăpezi
Poate zăpada fermecată a primei greșeli
Fugea din albia zorilor locul altoiului
Atunci un meteorit în delir roșu
Și-a scăpat din brățară
Prinosul de cosmos în fierbere.

3

Între ochi și sprinceană o furtună
Și deodată întâiul ochi făr' de margini
Speriat și singur ca întâia aripă de pasăre
Copacul dinaintea copacului — clipă
Penajul păsărilor — sulite rare
Caii cu ciucure din hora luminilor mirați

Ochiul ochiului e și mai imens
La umbra ochiului la umbra ochiului crunt
Și-n acea pădure ce n-a sărutat nici un ochi
Zmeul leneș liber pe negîndite.

4

A trecut din nou pe unde a mai curs
În acea clipă apa curgătoare
Încă o dată cit cerul și norul
Dorind s-a-ndoit iar către albie
O mare ascunsă sub o apă pîn' la tors
Pe sub frunză o altă frunză
S-a ivit finișul ce trebuia
Pasărea ce zbura iar zboară
Și se muncea și în zbor să semene cu sine.

5

Cel ce pleacă nu-i vîntul dar nici frunza
Culorile cresc precum visul
Nu pot să apuc creanga poate în copac e și brațul meu
Și privind mi-am uitat ochii în ape
Cerule devine mereu memoria mea
Nu în van privirea ci în stele
Sînt întreg sau sînt încă în trepte oare
Am pierit încărcat cu sori
Ceea ce a apus nu-i soarele și nici pămîntul.

6

Într-o răvășeală fără de legămînt
De colo pînă colo îmi sporea singurătatea
Și m-am privit din ochiul unui dinozaur

Ce delir fierbinte ce departe-i străinul
Un pescăruș a smuls marea din rădăcini
Și o balansa întruna în ciocul alb
Vîntul se rotunjea în penajul păsărilor
Obosind dulce în nașteri
Tunetul cerului era în creștetul copacului.

7

De cîte ori am uitat să mă bucur
Floarea era o cometă înrourată.
Urechile-mi erau pline de șoapte de flori
Și am văzut cum pleca din flori mirosul
Noptile, zilele dormitau leneș întruna
Cu ajutorul noptilor, zilelor
Cu ajutorul minereurilor, vînturilor, cerurilor
Vînturile, cerurile se plămădeau
Și pentru ei rostul naiv al florilor.

8

Albastrul se regăsea și se pierdea
În valurile calului devreme înaripat
Și frînsese în două drumul
Clătinați-vă culori albastre, clătinați-vă
Oare putem să trecem și dincolo de arc
Între două puncte o fugă fără
Oprire se furișă în ceruri dure
Și jumătatea cerului tot așa valurile,
Valurile se-implinesc cu prinosul de ceruri.

9

Eram în delirul tangajului alb
Întîmplarea de a fi împreună

O clipă m-a luat și m-a tot dus
În contururi ce-și schimbă mereu culorile...
Oare ploile rupte din triumghiul de sus
Sau piramidele cerului concentric
Vor ecoul mărilor rotunde
Ce s-a-ngălbenit în clipa liniilor
Noapte, vino de restabilește din nou echilibrul.

10

Dar cît arată orologiul cine mai veghează
Apa e schimbătoare evenimentul curat
Copacii înapoia copacilor ce pe vremuri dure
Copacii și distanțele în întocmiri drepte
Iar cînd arată orologiul cine mai veghează
Apoi cine măsoară potrivit cu ce oare
Iubirea de ordine sau frica ?
De la cele negîndite la cele gîndite cu foc
Dar cît arată orologiul cine mai veghează ?

Capitolul III

1

Gîndul are două cursuri eu am găsit
Natura dinaintea mea și desimea ei
De acum totul se va-ntîmpla în
Voia și înăuntrul ei va dura
La copacii verzi trebuie să privim
Să adunăm laolaltă cele șapte culori
Și greutatea specifică a liniștei să crească

Picioarele-mi să bătătorească pămîntul
Ey, dorință ! Iubirea și tristețea-mi vin
Dintr-un îndepărtat timp
Și acum sînt de unul singur în tronul lor dur,

2

Norul nu era numai un singur chip
O imagine e dorința *entr' acte*
Cerul cunoștință fără de moarte
Și primitiv de-a-ntregul și nu cunoaște
Matematica întruna înghesuie zeii
Noi nu sîntem în grădinile bătrîne
De mult căzuse mărul din copac
Acum e numai $1/2 \text{ gt}^2$
Ce încolăcește spuma stelelor
Să purificăm tot ce cară timpul
Punînd într-o ordine — dorința de gînd.

3

Aceste mîini ale mele nu le văzusem
Pentru că erau copacii mei în picioare
Chiar acum de-aș învălui lumina
Și de-aș îmbrățișa copacii mei
Oare îmi voi simți mîinile sau
Voi auzi numele mîinilor tale ? Acum
Cînd eu sînt într-o veste
Primăvara din adevărul primăverii.
E altceva oare în turniruri dure ?
Înnoirile tale odată cu pămîntul
Sînt înstrăinările triste din brațe.

Cîte dimineți sînt și tot atîta soare
 În nenumărabil pînă ce amețesc
 De cum s-a ivit marea i-am dat un nume
 M-am oprit. Cu aripile păsărilor uituce mîine
 Nu-i mare ci doar un foșnet
 De-aș ajunge odată *arcaique* e un simț
 Mulțimea ! E un soi de ordine ! Tu ești femeie
 Și poți să te repeți de cîte ori vrei
 Gînduri moarte nu luați în seamă
 Asta-i potrivnică pe măsura universului.
 E și potrivnicul gîndului nostru în răsuciri.

De cum treci te cuprind gînduri negre
 A degera e un cuvînt ce seamănă cu frigul
 La noapte să privim decunoapte
 Noaptea e la fel cînd cu logos cînd fără
 Taina s-o strivim de la rădăcini
 Pentru că tu nu ești egalul tău
 Ești o copie și ești puternică
 Și împodobești natura arătînd
 Cum se clădește nemurirea
 Și apără-te cum poți cu adevăr
 Cu cuvinte ce-ți stau la căpătii...

Ah, s-a-ntîmplat tot ce se putea-ntîmpla
 Și atît m-am zvîrcolit cu chinurile
 Nici o taină n-a mai rămas între noi
 Nici încredere nici credință și nici...

Pînă la urmă mi-am isprăvit și duhul
Cînd mă bucuram admiram bucuria-mi
Cu frica-mi nu mi-e frică de nimic
Și dacă o ușă e întredeschisă
Tu deschide-o larg pînă la perete
Eu am scăpat de insul din mine
Voi trăi iubirea fără să iubesc.

7

Dacă cuvîntul e fără amintiri în mijlocul gîndului
Oare cum e mersul zmeului vostru
*This is the mythology of the modern death*¹
Ordinea în afara formei, forma în afara modelului
Într-o aripă egalitate în cealaltă nemișcare
Nu-i existență nu-i moarte
Vocea între sunet și liniște
Crezul meu fără știință fără credință
Într-un loc nemișcare în altul aripă miez
Simț făr' de dor dor fără de simț
Între adevăr și ideal adevăr.

8

Ai ceva în tine care a rămas de la pescăruși
Miinile tale se află în ploaia ce cade pe mări
Pustiul mai stăruie între ochi
(Primitiv sau copilăresc tot la fel)
Măreția și pustiul
E poate în resturile unei libertăți fără știință
(Nu închideți porțile nemuririi)

¹ Aceasta este mitologia morții moderne (engl.).

Științe vechi se ascund în memorie
Trezește puterea aceea dacă mai poți
(Cu rînduială nenuntit)
Calcă sub picioare captivitatea ta știință ?

9

Natură măreață natură frumoasă natură mamă
Tu ești spune-mi și mie mamă
Marea tot stăruie și oare cine o poate usca
Și nu mă lasă de unul singur fraged
Mai am încredere în tulpina copacului
În ziua cea suavă iată că mă preschimb
Mîinile-mi încep din nou să trăiască
Începutul fără moarte începutul
Și de-aș avea aripi precum porumbelul alb
De unul singur la locul cel mai înfrățit
Aș zbura cu gîndul potolit.

10

Îți mai aduci aminte de mireasma cea veche ?
Eu aș aduna aceste flori
Oare care flori ? Nu erau flori ci cîntece
Se balansa cîntecul cu trudă
Oare cine plînge ? Eu nu mai plîng
Locul unde am ajuns e un mal uscat
Carapacea mării leșuri de pescăruși
Mai demult și eu mă scufundam aici
Oare ? Liniștea morții ostoiind
Și lumina soarelui ne strepezește ochii
Și eu mă caut din stînci în munți.

Capitolul IV

1

S-a smuls trudnic din răsuciri
Corabia neagră din apele tulburi ale mării
Am tras la mal în nisipul delirînd
De cum am mîngîiat insula Ayaye ¹
În somn de plumb am aşteptat zorile
Dimineaţa ce se năştea din ceaţa grea
În zorile falange de trandafiri
Am văzut mai înainte de toate
Moartea răsturnată a lui Elpenor la mal
Cu alai trist l-am îngropat
Apoi cu suflet şi cu faţa arsă sorbind
Lăcom din pornirile vinului am ascultat-o pe Circe.

2

Zeiţa zeiţelor
Circe cea cu braţe frumoase a spus
„Tu Ulisse ai şi o a doua moarte
Încă din viaţă ai văzut Hades-ul
Şi malul sălbatic unde nu răsare soarele
Zile întregi ai rămas în beznă
Elixirul vieţii Ithaca îţi dădea
În marea ce trufaşă ai căutat
O mie de ani insula...
Lăcaşul cu temelii de neclintit
Penelopa fata lui Ikarios
Şi Telemakhos progenitură virtuoasă
Ithaca era toată dragostea şi gîndul...”

¹ Insulă imaginară.

3

„Ia aminte la cele spuse de mine
 Îți voi povesti totul așa cum e
 Din pricina neșansei din nou
 Să nu mai delirezi în mijlocul mării
 Mai înainte te vei întâlni cu Sirene
 Și ferește-te din a lor cale
 Veți fi vrăjiți cu cîntece sălbatice
 De acolo cît mai repede la drum
 Să nu dispară cu totul Ithaca
 După ce vîslașii vor trece de Sirene
 În calea voastră două drumuri se vor ivi
 Oare pe care s-o apuci, pe care ?
 Asta acolo numai tu vei ști.“

4

Încă nu văzusem niciodată Ithaca
 Nici Penelopa și nici Telemah nu erau
 Însă Ithaca în mine era făurită de ei
 Nici Circe zeița zeițelor
 Nu putea să-mi spună drumul și...
 Dar oricît ar fi de trudnic
 Dinadins vreau să mă duc acolo
 Și cîntecele Sirenelor voi asculta
 Zicînd am strivit o luminare mare
 Cu vîrfurile hangerului de aramă
 Și unul cite unul am astupat urechile
 Vîslașilor și m-am legat de catargul cel mare.

5

Vîslașii mei au trecut marea
 Stearpă spumegînd cu trudă

Corabia cu mers iute a ajuns
La insula Sirenelor la apusul soarelui
Inima-mi bătea să se rupă
Prinsesem din zbor parcă aripi dar
Nicăieri nici urmă de Sirene
Și numai un cântec din depărtări
Un cântec tocmai din nodul măduvei
A început să se-nalțe încet-încet
Acel cântec sălbatic și vrăjit
Cîntau ele vîslașilor mei surzi
Și numai eu simțeam mirosul Sirenelor
Atotștiutoare Circe acum un atic știe
Cînd teafăr m-am învins la timp.

ILHÂN BERK

(n. 1916)

S-a născut la Manisa. A absolvit secția de limbă și literatură franceză a Institutului pedagogic din Ankara. A fost profesor în diferite localități din Turcia.

Opera poetică : *Güneşi Yakanların Selâmı* (Salutul celor care aprind soarele) 1936 ; *Istanbul*, 1947 ; *Günaydın Yeryüzü Bună ziua, pământ !*) 1952 ; *Türkiye Şarkısı* (Cîntecul Turciei) 1953 ; *Köroğlu*, 1955 ; *Civi Yazısı* (Scrierea cuneiformă) 1960 ; *Aşıkane* (Indrăgostit) 1968 ; *Şenlikane* (Veselie) 1972.

GAROafa

Numele tău

A luat locul cerului sub care ne trezim în fiecare

dimineață.

Oricine ar fi

Devine verde după ce-l privești tu,

În fiecare zi, după ce-l privești tu,

Devenind atît de frumoasă

În adîncul cerului.

NU AM VĂZUT ASTFEL IUBIRI ȘI NICI DESPĂRȚIRI

Ori de cîte ori te gîndesc,
O căprioară coboară în mine
Și văd cum crește ceairul.

În fiecare seară cu tine,
O măslină verde,
O bucată din marea albastră
Mă ia și mă duce.

De mă gîndesc la tine,
Sădesc un trandafir acolo unde îmi ajunge mîna,
Adăp caii
Și mai tare îmi sînt dragi munții.

POVESTE

Totul s-a-ntîmplat într-o noapte
Înainte de revărsatul zorilor.

Acest cer pe care-l vedem
Pentru prima oară și-a găsit locul.

Cu venirea bolții cerești,
În lume s-a petrecut o mare schimbare.

Acum noaptea stă fără mâini și picioare,
Atunci se demasca precum un șuvoi ce înainta spre umbră.

Imediat după bolta cerească
Am zărit marea.

Am văzut atunci o pasăre, zbura în voie
Pentru prima oară.

Era spre seară,
Ne-am salutat cu ierburile și animalele.

Totul se pregătea pentru viață,
Totul a prins grai.

Himalaia, Anzii, Erciys
Se așezau pentru eternitate.

Toată lumea își găsise locul
În lume la cât jinduia.

În ceruri, pe pământ
Fiecare copac, fiecare piatră avea loc...

CAHIT SAFFET IRGAT

(n. 1916)

S-a născut în localitatea Lübeburgaz și a urmat liceul pedagogic în orașul Adrianopole. Urmează apoi Conservatorul de stat din Ankara și devine actor ; apare pe scenele teatrelor din Istanbul, Ankara și Adana. Scrie o poezie de meditație, a cărei coordonată esențială este atmosfera tristă din marile aglomerări urbane.

Opera poetică : *Bu Şehrin Cocukları* (Copiii acestui oraş) 1945 ; *Ruzgarlarım Konuşuyor* (Vorbește viscolul meu) 1947 ; *Ortalık* (Imprejurimi) 1952.

DE-A LUNGUL VÎNTURILOR

Scîisi

Știu unde voi merge,
De-a lungul vîntului,
Deasupra munților înzăpeziți, deasupra orașelor,
Atunci cînd oamenii vor răsări asemeni soarelui.

M-au trezit în mijlocul orelor culori, culori.
Și dacă iubesc și dacă rîd, totu-i la tine.
De la oameni surîzători și înfomețați
Iubirile ce se duc sînt ale mele.

Timpu-i tăios și uscat.
Hoinărește ! Hoinărește în lung și în lat !
Eu știu unde voi merge, unde mă voi duce.

STRADA

Oamenii trec printre ziduri
Cu propriile lor trupuri pe umeri.
O, viața e respirație, respirație, păduri, păduri
De asemeni, trec pe stradă.
Iubirile sînt stînci, compătimirile pietre,
Valuri, valuri, ne spulberăm din pămînt, din piatră.

NORUL

Din norul ce trecea
Mi-a picat o fărîmă în ochi.
Nu mi-am amintit ce este crezul
Vieții, poeziei.

Apa s-a abătut din drumul ei.
Eu oare ce sînt, apă sau cale ?

Săgeata s-a îndepărtat de arcul ei.
Eu oare ce sînt, săgeată sau arc ?

Eu sînt o picătură din norul
Căzut în ochiul meu.

BEHCET NECATIGIL

(n. 1916)

S-a născut la Istanbul, unde a urmat cursurile Institutului pedagogic, secția de limbă și literatura turcă. A fost profesor în mai multe localități din țară, iar în momentul de față în orașul natal. Este un prolific poet, prozator, dramaturg și traducător și un pasionat de istorie literară. Întocmește *Dicționarul scriitorilor turci*, primul de acest fel care în scurt timp devine un instrument de lucru mult căutat atât de marele public, cât și de specialiști.

Opera poetică : *Kapalı Çarşı (Marele bazar)* 1945 ; *Çevre (Perimetru)* 1951 ; *Evlər (Casele)* 1953 ; *Eski Toprak (Pământul vechi, premiul de poezie al Editurii Yeditepe, în 1957)* 1956 ; *Dar Cağ (Perioadă îngustă)* 1960 ; *Yaz Dönemi (Perioada verii, premiul de poezie al Societății de lingvistică turcă, în 1964)* 1963 ; *Encan (Sfirșitul)* 1970.

LACUL CU LEBEDE

De am număra, sînt opt-zece nopți,
Numai atîtea am cerut din suflet.

Cei dinaintea noastră erau la fel ca noi oare ?
Li s-au șters zîmbetele cu bidinele murdare.
De la ei a rămas doar liniștea din hăuri.
Și-n lămpile ce se aprind încet
În această casă, la miez de noapte,
De am ști, erau tot acele lumini temătoare, oare ?

Ce lumină tainică de lună în nopțile rare
Ridica marea pînă la gura malului leneș ?
Apa caldă biciuiește dorințele cu două sensuri.
— Hai, vino !
Într-o clipă împreună să fim, hai !

Se ofilesc pletele cînd se termină grăuntele...
Un gînd obosit se lungește : Aici
După respirații înăbușite
Cu sute de ani mai-nainte tot așa dormea.

Ce multe iubiri avea leul-Zeus !
Cînd ca un taur, cînd precum lebăda.
Cît de diferite sînt apropierea tale !
Și Amphitryon, ca ploaia de aur...

Acum unde-i oare Hera cea nefericită
Pe care ai păcălit-o de nenumărate ori ?
De ce oare aduc regretul, plictiseala și tristețea
Orele descinse din tihna nopții ?

CÎNTEC DE STEPĂ

În timpul cînd iarba o să-ngălbenească,
La pămînt cu fața mă-ntind.
Furnicile îmi sînt prieteni vechi,
Ce fior în adînc, ce tainic jînd !

Mi se aşază gărgărița pe mîină,
Ce dulci vietăți !
Zboară, zboară, gărgăriță-riță...
Și zboară.

Plecarea lui Pan e dulce
Și cald dezmiardă inima.
Mărăciniș, tufişuri...
Ce lume în această poveste !

DORINȚĂ FĂRĂ PUTERE

Cine a doborît aceste trunchiuri...
Pe pămîntul spicelor galbene, grele,
Trebuie să aruncăm sămînța cea mai virilă,
Pe timpul cel mai frumos sub stele.

Trebuie să spulbere sărăcia cei ce
Din ea au gustat,
Căci de la un timp, soarele
Fierbinte chipul ne-a înveșmîntat.

Ar trebui să-i ferim pe cei tineri de morți.
Și de ce să bea de pe acum cucută ;
De la un timp oricum o să vadă
În chiparosul negru o față necunoscută.

Ce amar...
Ei ar trebui să aibă numai dragoste,
Oricum, îmbătrânind,
Vor gusta din nimicul vieții.

GEAMUL ABURIT

Cerul. Steaua e ca o pană întârziată.
Lasă deoparte avuția și a trecutului slavă,
Privește cum gîndește lumea,
Vezi cum au rămas fețele, cum arată,
Iată și primăvara bolnavă
A luat cu ea pe cei fără de hrană.

Grija zilei de mîine ne e dată.
Tu vino și vorbește-le vrute, nevrute.
N-a mai rămas nimic din gustul vieții de altădată,
Unde sînteți voi timpuri revolute ?
Sculați-vă din somnul adînc odată
Să vă spun versurile poruncilor voastre.

ORHAN MURAT ARIBURNU

(n. 1918)

Renunță la intenția de a îmbrățișa cariera militară, deși fusese pregătit în acest scop de tatăl său, care avea grad de colonel, și se înscrie la liceul civil, pe care îl absolvă în 1938. Urmează, timp de trei ani, cursurile Facultății de drept, dar, îndrăgostit de arta cinematografică, se dedică acesteia, la început scriind scenarii, ca după aceea să regizeze și să joace în propriile sale filme. Scrie o poezie ironică la adresa neregulilor existente în societatea turcă. Filmul său, *Bani însingerați*, s-a bucurat de un mare succes de public și a obținut cele mai importante distincții din țara sa.

Opera poetică : *Kovan (Stupul)* 1940.

PE EL TREBUIE SĂ-Î CUNOAȘTEM

I-a crăpat talpa piciorului
Din cauza drumului,

I s-au frînt aripa și mîna
Pe coarnele plugului,

I-a plesnit pupila ochiului
Pentru că privea lumea ca un om.

PI RAZA LA PĂTRAT

Doi acrobați nu joacă împreună pe o sîrmă.
Plastografiatori, cartofori, manglitori,
O droaie pe o singură sîrmă.

Doi acrobați nu joacă împreună pe o sîrmă.
Prestidigitatori, mîncători de flăcări și săbii,
O grămadă pe o singură sîrmă —

FAIK BAYSAL

(n. 1918)

Este originar din Adapazarı, localitate unde s-a născut și scriitorul Sait Faik-Absıyanık. Scrie poezie și proză, deținând premiul de literatură care poartă numele ilustrului său concetățean. A publicat, în 1957, un volum de versuri intitulat *İlk Defa* (*Prima oară*).

COPILĂRIA MEA

Unde-mi sînt cetățile, comorile,
Unde-mi sînt soldații de plumb,
Calul de lemn cu potcoave de aur,
Lucruri pline de mirări, pozele mele unde sînt ?
Odihna lunii
Ce lega nopțile de hornuri ?
Unde sînt mîinile mele rugătoare,
Unde-i timpul ce cu crengile dădea vise,
Unde-i bătrînul meu ce cucerea lumea
Cu calul său de lemn și de narcise ?

În orașe mari e ferecat,
În orice mare îmi cresc bolile,
Fumul ce se înalță din coșuri,
Copacul meu ce și-a pierdut păsările,
Permiteți-mi anotimpurile mele,
În țară păsările mele,
Rădăcinile eliberați-mi pe vecie.

Acest turn de aur, această scară de mătase.
De s-ar vorbi cu urechile astupate,
Negrul ce azvîrle cu pietre în bolta cerului
Prin pirateriile astrilor,
Această primă îmbrăcăminte.
Corăbii pline cu mărgele,
Acest oraș, acest calendar, acest Allah,
Toate, acestea toate erau povești ?
Unde-mi sînt drumurile mele spre țara zmeielor
În corăbii de aur ?

HASAN ŞIMŞEK

(n. 1918)

După ce termină liceul agricol din Adana, Hasan Şimşek, născut în Tarsus, localitate situată în sudul Anatoliei, lucrează la Oficiul recoltelor din Ankara. În poezia sa, evocă micile bucurii ale unei vieţi lipsite de siguranţă, avînd în faţă tot timpul grija zilei de mîine.

Opera poetică : *Gece Gündüz (Zi şi noapte)* 1952 ; *Beyaza Duran (Oprit la alb)* 1963.

ADAOSUL

Singurătatea nu e un lucru care să se termine,
Ea lucrează înăuntrul pendulei mele
Şi în rachiul, şi în tutunul meu tot ea,
Şi-acum, e un adaos şi la pîinea-mi.

ZODIACUL

Şi dacă de unul singur străzi după străzi
Colind prin acest oraş, de la un capăt la altul,

Și dacă ard de nerăbdare,
Oare vina e în mine ?

Să înceapă zile înfrumusețate cu patru chipuri,
Vino, zicînd, să mă cheme depărtările,
Autobuzul, trenul, vaporul
Să-și încetinească mersul ca să mă ia.
Scuturîndu-se în față drumurile să se lungească,
Să se plece asupra-mi cerul albastru
Atît de aproape, întinzînd mîna să-l ating ;
Să aștept în odăi lucruri ?

Lumea noastră a intrat într-un zodiac nou, '
Soarele mi-a așternut pe caldarîm umbra,
Dacă într-o clipă vin față în față cu marea
Și mă pierd, aceasta e mirarea mea.

În mine totul e prietenos și eu sînt orice ?
Dacă privesc la depărtări, dacă de-aproape mă uit rîul e
fluviu.

Dacă mă uit la mine eu sînt altul
Și copacul nu e cel de ieri !

...dar pămîntul !
Credeți că încă nu s-a trezit,
Este pregătit să facă moartea frumoasă,
E ca o femeie incertă și cochetă,
Pieptu-i revărsat gol în mîini,
Dacă sînt bete de izul ei
Pletele-mi ude de ploaie.

CĂRUȚAȘUL

Pun caii la căruță,
unul negru, altul alb,
frîurile în argint bătut,
duc cu ei timpuri vechi și noi,
povara mi-e destul de grea
și drumu-i cu urcuș și văi,
la fiecare respirație o floare simt
din muș-mersin și Gaziantep
și imediat apare konya în drumul meu,
pe negîndite miros însořit de grîu,

deh, zicînd, iar pocnesc din bici,
caii în două picioare se ridică,
eu, de bucurie...
la orice respirație simt un albastru
și trăiesc mai departe un jind,
apoi o cadîină în setea mea
mai aprigă decît rachiul fiert,
ochi căprui, sprîncene negre...

caii căruței mele : clinc ! clinc !
unul negru, altul alb,
cu harnașamentul bătut în argint,
de ani și ani la mari doruri sînt surghiunit
și chiar de-aș arde în cîntece,
mi se face frig, singurătatea-mi crește,
ey, lume, amanet singurătatea-mi lăsîndu-ți
plec, plec cu ochii înlăcrimați.

CAPTIVUL

Cînd am ajuns la răscrucea toamnei
am simțit pe fața-mi căldura ei
să fie soare
să fie aripă
vino să mă vezi am mîinile goale
în loc de merinde în boccea
numai tristeți
de la drumuri mari întorcîndu-mă
trebuie să le duc copiilor bucurii
bucurii bucurii bucurii
chiar de-ar fi mici mici

mic de tot de-ar fi un buchet de flori
dîn amintirea iubirii de trandafir
mic un coș mic de-ar fi
struguri sălbatici coarne trandafir sau măcieși

din vrejuri cu țepi prăfuite
ți-am cules un pumn de mure
și degetele mi-au sîngerat
le-am lăsat să sîngereze
sîngele ce-mi pică pămîntului
sînge de credință să fie

într-un ciorchine de strugure soarele verii e vin
și vuietul adînc al pămîntului e într-un măr
tainic tainic strălucește
o carte imensă
răsfoind zilnic citește din ea
eu întreb :
— ce-i cu vîntul și toamna asta ce-mi sărută fața
e viitorul sau trecutul meu ?

demult m-a luat un tren vechi și mă tot duce

cel ce urcă și coboară prin gări
sînt tot eu

— „Bună ziua naștere fără de sfîrșit“
tot așa mă aud în fiecare dimineață
prin fereastra trenului de lut

...acum rîul harnic s-a prelins peste culcuș
demult am ajuns la mare
în soare m-am pîrguit ca soarele
în ploaie, ploaia mea... udă... udă

lumea-ntreagă acu e ca o oglindă imensă
la orice mă uit mă văd pe mine

CEYHUN ATUF KANSU

(1919-1978)

S-a născut la Istanbul. După absolvirea Facultății de medicină, este medic pediatru în diferite localități din țară. Primele versuri poartă amprenta poeziei populare. În general, poezia sa are ca temă suferințele și bucuriile oamenilor simpli în mijlocul cărora a trăit.

Opera poetică : *Bir Çocuk Bahçesinde* (Într-un parc pentru copii) 1941 ; *Bağbozumu Sofrası* (Ospățul la spartul viilor) 1944 ; *Çocuklar Gemisi* (Corabia copiilor) 1946 ; *Haziran Defteri* (Caiete din Iunie) 1955 ; *Bağımsızlık Gülü* (Trandafirul libertății premiul de poezie al Editurii Yeditepe în 1966), 1965 ; *Sakarya Meydan Savaşı* (Lupta de la Sakarya, premiul de poezie Behcet Kemal Çağlar în 1971), 1970 ; *Buğday Kadın Gül ve Gökyüzü* (Grîul, femeia, trandafirul și cerul) 1970.

POVESTEA UNEI MIRIȘTI

Picioarele lui Üzeyin Arslan
Pe pieptul meu sur.
Omul cu mâinile lui a aruncat o sămînță,
Cu mâinile sale a secerat
Grîul din pai.

Eu am văzut cazna lui,
Și cu mine, Kurnçay.

Numele meu e de pământ.
Numele omului, Üzeyin Arslan.
Mărimea mea e de două *dönüm* ¹.
Omul e înalt și subțire,
Ochii mei negri, tăciune,
Ochii omului cețoși-albăstirii.

Sînt legat de el, sînt pămîntul lui,
Poate îi sînt soție și poame.
Laptele coboară prin venele negre
În sînul mamelor,
Iar umbra unui mărăciniș cînd soarele apune
Mîngîie pruncul.

De mi s-ar dezlega limba i-aș spune
Du-te spre alte pămînturi
Unde se pune bumbac,
Sînt pămînturi mănoase, du-te,
Dă una la o mie.
Omul nu pleacă stă pe mal.

În ochi teama se uită la mine.
Și dacă mă ia și mă duce

¹ Aproximativ un sfert de hectar.

Nu plec cu voia mea.
Doar capcanele nopții, în spatele stîncii argintii.
Se deschide focul între cele două sate,
La poalele munților răniții.

Eu nu sînt sterp, Uzeyir Arslan,
Și te-am iubit de-atît amar de vreme,
Dar ce să faci, plugul tău de lemn
Nu coboară în adîncimea stîncii.
Frumosul meu om, știi doar de meiul alb și negru
Și-ți hrănesc ca păsările mici pruncii.

De ți-aș spune, pleacă, lasă-mă unde vrei, pleacă
Proprietarii de pămînturi... mulți arendași
Omul moare de necaz și furie
Pieptul lui încă nu-i cenușiu în soare
Pămîntul e muierea roditoare
Pentru rînduri, rînduri de tractoare.

Cu mîini mici ating pe omul acesta.
Nu te las pe tine, micul meu stăpîn,
Eu sînt pămîntul tău cald.
De ți-aș spune lasă-mă și pleacă-unde ?
Omul are picioarele goale
Ori de cîte ori mă calcă, se aprinde focul din mine.

VREMEA ZĂPEZII

Această vreme e tocmai pentru mine,
Aștept căderea ninsorii.

Au coborît norii,
Aştept drumurile sub luminile aurorii,
Haite de lupi din păduri adînci
Mă vor aştepta la marginea văii.

Văd o lumină înainte,
Merg drept acolo, păşesc.
O lumină, lumina iubirii, faţa prietenului.
Au lăsat-o pentru mine aprinsă
Împingînd uşor uşa
Flacăra mai stă acolo învinsă.

Simt urletele haitelor de fiare,
Voi traversa pădurea în însingurare.
Din întunericul norilor zăpada
Cade pe plopî alburî.
Stau, privesc în uitare,
Sînt singur, lumina e acolo aprinsă.

BOCET PENTRU KIZAMUK

E soarele îngheţat şi trist, de iarnă,
În ramuri goale în linişte mă odihnesc,
Eu încălzesc şi potolesc durerea,
Satele, drumurile şi piatra o încălzesc.

Am văzut un sat de departe,
În spatele muntelui casele zac,
Sub zăpadă în întunericul de moarte,
În singurătatea îngheţată şi fără leac.

Am văzut acest sat sub acoperiș,
Copiii bolnavi aveau privirile curate,
Ochii, pieptul, fețele lor, un pământ părăsit,
Printre maci se uitau așa de nevinovate.

Toți sînt neștiutori de moarte și pojar,
Chiar de golul ce înflorești pe fețele lor.
Și deodată devin un trandafir ofilit.
Pruncii mor fără să știe că mor.

Am văzut-o pe Emine, fata lui Ali,
A murit... a murit Kadir a lui Yusuf, a murit Durdu,
Spre chindie am fost la ei
Și i-am văzut, muriseră Döne, Ali, Durdu.

Și am numărat, erau douăzeci și trei de copii.
Ah, a murit Güllü Güllü Gülizar, a murit.
S-a văzut și soarele iernii înghețat și trist,
Băieții erau ca ramurile tinere, fetele flori au murit.

Cîntecul meu trist a privit în jos,
M-am lăsat așa, prăvălindu-mă ca un ecou,
După această durere cum era să mai renasc,
Cum era să mă întorc în același sat din nou ?

Coboram și sub pământ îngropam
Pe acești copii neștiutori pe care moartea-i iubea.
N-ați văzut, nu pot să redau, mă cuprinde fiorul
Deși se deschiseseră buzele pentru a spune ceva.

Ah, într-o zi coborînd din virful munților,
Într-o zi am să mă-mplînt în fața voastră,
Pe cei luminați, pe doctori și dascăli
Am să vă întreb de acești copii cu fața albastră.

În orice zi, fără remediu, în beznă
Voi ce făceați cînd ei rămîneau fără grai ?
Eu răvășit, rușinat... în această urbe,
Cînd mă mistuia focul... tu, domnișorul meu, unde erai ?

Eu într-o singură zi am văzut îngropați pe cei
Douăzeci și trei de copii peste mări și țări,
Dar voi ce ați văzut spuneți, ce ați văzut ?
Spuneți ceva, spuneți măcar ceva așa, din depărtări !

Ah, soare trist de iarnă, lumina ta
O port, toată vina e în sufletul meu.
Văzînd, știind toate, trăiesc
Pe grămada de întunerice al zilei mereu.

În fiecare anotimp cînd vin aici în sat,
Cînd luna se mișcă, cînd zăpada acoperă stepa mea,
De rușine și de furie vărsînd lacrimi,
Trist și răvășit voi sta spînzurat în aer așa.

Spre chindie cînd voi coborî,
Spre cimitirul mic, spre cimitirul mic,
Nu-mi veți ști chipul răscolit fără leac.
Trandafiri voi spune, voi sădi trandafiri unul lingă alt'.
Lingă drum, mormîntul celor douăzeci și trei de copii.
Oh, voi zice, și plînsul voi așterne pe drumul înalt.

ANATOLIA

(fragment)

Mireasa Verii

Oh, cît de mult te-am iubit, mireasa mea !
Și statura ta, gît de lebădă.
Ochii tăi, o frîntură de noapte.
De aceea te-am răpit cu un cal de stea.
Acum în zori păsările se caută.
A murit mireasa născînd,
Mireasa rănită, mireasa frumoasă și subțire.
Pe cînd para verii adună suc
S-a revărsat mierea ochilor pe pămînt.

*Pir Sultan Abdal*¹

Tanrî e un trandafir ce înflorește în om,
Tanrî e un grai ce glăsuiește în om,
E o mînă ce se-ntinde în zori
Și cuprinde mîinile omului.
E o mînă pentru o mînă, o mînă pentru toate,
Să facă din lume grădină pentru toți,
Să-l faci pe om cîntecul lumii,
Tanrî e o mînă ce se întinde în zori
Pentru unire cu mîinile noastre de oameni.

¹ Poet mistic, invocat adesea în poezia turcă clasică și contemporană ca simbol al ascetismului.

SUAT TAŞER

(n. 1919)

S-a născut la Istanbul, unde a absolvit Conservatorul de stat. O vreme a fost redactor şi crainic la Radio Ankara. În momentul de faţă, este actor şi regizor la Teatrul de stat din capitala Turciei. Scrie o poezie cu accente dramatice.

Din opera poetică : *Bir (Unu)* 1943 ; *Hürriyet (Libertate)* 1945 ; *Merhaba (Salut)* 1952 ; *İkinci Kurtuluş (A doua eliberare)* 1960.

HANIM ŞAHAVET

S-a aşezat *hanım*¹ Şahavet,
S-a aşezat
Sub stele din iulie
Cu faţa spre mare,
S-a aşezat
Şi a-nceput un cîntec să-ngîne :
„În drum spre Scutari am găsit o batistă“,
Stranie *hanım* Şahavet
„Şi batista am umplut-o cu lacrimi.“
Gîndul femeii stă la răposatul.

¹ Doamnă.

Într-o noapte, la Beşiktaş ¹,
Ferestrele adormiseră,
Vîntul era treaz.
Strop. Strop cade ploaia,
Cade pe frunze crude,
Un şuier vine şi se duce,
Şuier blond
Se duce,
Iar vine,
Hanım Şahavet la cincisprezece ani,
Şuierul s-a oprit în faţa uşii,
Şahavet e mireasă
Apoi devine *hanım*.

Nu-i bun nici un cîntec,
Oare e surdă hanım Şahavet
La cîntece apuse ?
Ploaia ce căzu la cincisprezece ani
O să mai vină oare vreodată ?

UN OM SINGURATIC

Întuneric
Pe geam stropi
O femeie
O floare ofilită
În miez de singurătate.

¹ Cartier din Istanbul.

Perdelele coborâte, ușa zăvorâtă
Pașii vin și trec
Vînt dens
În cîrciuma mohorîtă
Își bea ultimul pahar
Un om singuratic.

Pe umeri rochia de mireasă
Primăvara are douăzeci de ani
Violete trecătoare
În aer rotocoale ; rotocoale mireasma de liliac
Foc, jar în palme.

La fiecare pas noroi
Întuneric, singurătate, ploaie
Dar și această femeie.
La fiecare pas noroi
Întuneric, singurătate, ploaie.

Întuneric
Vînt dens
Undeva în depărtări a lovit fulgerul.
Un om singuratic în drum spre casă
Degeră.

SABAHATTIN KUDRET AKSAL

(n. 1920)

S-a născut în Istanbul. Urmează Facultatea de litere, secția filozofie. Din 1948 pînă în 1961, a fost director al Conservatorului și al Teatrului Municipal. În momentul de față, este directorul Secretariatului Municipal din Istanbul. Lirica lui este de factură meditativă.

Opera poetică : *Şarkılı Kahve (Cafeneaua veselă)* 1944 ; *Gün Işığı (Lumina zilei)* 1953 ; *Duru Gök (Cerul senin)* 1958 ; *Elinle (Cu mîna ta)* 1962 ; *Bir Şabah Uyanmak (A te trezi într-o dimineață)* 1962 ; *Eşik (Prag)* 1970.

DINCOLO DE MOARTE

Nemoarte ! Mi-am reținut respirația și existăm
Și am văzut în depărtare bazarul luminii.

S-a cernit pretutindeni traiul tău darnic
Micul amar ce l-au azvîrlit păsările flămînde.

Rezistă, sufletul meu la acest greu, la trudă
Ca să urcăm un deal — pămînt și piatră.

O floare albă înflorește, o veveriță vie ca flacăra
Gonește și se duce cu caii nebuni pe stepă.

FEREASTRA

Fereastra e umedă în zori
Cu un ochi deschis într-un roi de albine
Are mâini albe ca să iubească și să mîngîie
Înaintea tuturor stă la pîndă împreună cu vîntul pînă-n
zori
Zumzetul albinelor, mirosul de prune
În albastrul citricilor fereastra adie.

Dintr-un loc reflectă tocmai astru etern
Peștele zglobiu nu încape în palme, în mâini
Mîinile sînt la un nou joc chemate
La jocul fermecat pornit din stern
Amestecat în cîmp cu cîntecul de păuni
Umple odăile pînă în colțurile toate.

Vine marea cu miros de sare și chem
Atîtea mii de vietăți ca un fum
Coralii, midii, ahtopozii, raci și alge
Cu ochii de un somn greu împăienjeniți
Intrau corăbiile întoarse din noul drum
Cu steagurile obosite pe catarge.

Nebunatecele gîze ce nu dau gîndirii pace
S-au sculat cu noaptea în cap și zboară

Am privit o fereastră, după un timp alta
Cu ziua ce se va lumina se va desface
A plecat singur pe străzi într-o doară
Casele, mahalalele intră rînd pe rînd în lumina eternă.

Fereastra să lucreze a început
După modelul ceasului ce sună tic-tac
Să vadă zărindu-se pe apa promisă
La un război atunci imediat țese un covor neîntrerupt
Ca niște trenuri ce pleacă dintr-un loc în altul și tac
Fereastra tuturor gîndurilor deschisă...

A FI SINGUR

De cum se înserează, un camion
Ia cu el toți prietenii
Și în mijlocul cîmpului
Rămîi singur.

Apoi brusc suflă
Un vînt uscat, prea uscat.
Uite că ai rămas singur
Cu dragostea, cu dorul, cu trecutul.
Privești la stelele
Care de-abia încep să pîlpîie
Și ai vrea, dar nu poți să murmuri
Un cîntec.

Te apasă o mare tristețe
Nici cuțitul nu-ți deschide gura.

CLIPLELE PLECTISELII

Ai inima plină, vrei să iubești,
Nu găsești femei, nu găsești iubită.

Vrei să vezi albastrul mării,
Marea nu e liniștită.

Vrei să vorbești, să-ți mărturisești păcatul,
Nu găsești un prieten cu fața uimită.

Te amețești, strigi că n-ai tutun,
N-ai țigări în haina mototolită.

Stai și spui cuvinte plectiselii.

ASCULTAREA ÎNTUNERICULUI

Mi-am înălțat capul de pe pernă,
Am ciulit urechile în întuneric
Și în odaie întunericul era un ocean.
Era, într-un colț, un fotoliu,
Era lampa de la căpătii,
M-a bătut pe umeri,
M-a pieptănat.

Am simțit bătaia plectisitoare a inimii,
Atîția munți, atîtea stînci,

Atîtea cîmpuri,
Atîtea ape,
Atîtea plante, atîtea animale, oameni
Sîngele meu a început să vadă.

Dar contemplat în somn
De căprioarele pădurii,
În mugurii copacilor care încă nu s-au deschis,
Dar care aşteaptă să se deschidă
Ca un zgomot de herghelii venind dinspre mare.
O femeie a pătruns în încăpere cu picioarele goale
Parcă pe fereastră — n-am înţeles
Ce am eu să-ţi dau, mi-a spus,
Ce am eu să dau, i-am spus.

UN MORT ŞI-A AMINTIT ULTIMA ZI DIN ACEASTĂ LUME

Era cald cînd am părăsit-o,
Mă gîndeam să arunc o privire spre mare,
Marea ca niciodată
Era mare
Şi un pom încerca timid să înflorească.
Astfel m-am dus de pe lume,
Dar poţi oare şti
Firmele morţii ?

PASĂRE DE CEAIR

Din ulucul de piatră al cerului cădea
Ploaia. Întunecat era cerul.

Am scos caiacul la apă cu mii de trude,
La panta apei în sus — pînă la uluci de piatră,
Apoi am aşteptat ziua să se albească.
„Să cînte pasărea de ceair în verde.“

IEPURE...

Acum lumea-ntreagă e în imensa traistă a somnului,
Noaptea şi-a aruncat-o pe umeri şi o duce.
Liniştea, întunericul acum eu le ascult,
Şi apa ce pică din distilatorul — înalt.
Un iepure mai alb ca zăpada zburda prin odăi,
În răsăritul soarelui mîinile-mi în fulgi mov se zbat.

A VORBI

Vorbeam, întruna vorbeam
Cu vechiul grai. Am tăcut ; m-aţi trezit apoi,
Din muţenia mea.
Lîngă voi focul învăluise zodia soarelui.

IMPREUNĂ

Acoperiţi cu pleduri negre de mit,
Încolăciţi, trudiţi am dormit
Cea mai lungă noapte fără stele
Şi gîndul pentru o clipă a strălucit.

În aer s-a-nălțat truda noastră.
Se ridică din străvechea cîmpie
Ziua. Rostogol vine soarele
Să ne despartă de tot, întregi.

MEHMET KEMAL

(n. 1920)

A văzut lumina zilei la Ankara unde încearcă să studieze filozofia, dar o abandonează pentru a se dedica gazetăriei. În 1945, se alătură grupului de poeți realişti care se înalță glasul împotriva nedreptăților sociale din Turcia. Poeziile sale, mai ales cele scrise în această perioadă, au avut un larg ecou în conștiința cititorilor.

Din opera poetică : *Birinci Kilometre* (Primul kilometru) 1945 ; *Dünya Güzeli Olmalı* (Trebuie să fie frumoasă lumea) 1954.

CUVINTE DESPRE SOARELE CARE A RĂSĂRIT AZI-DIMINEAȚĂ (fragment)

Fericire, te cunosc numai din povești,
Ești vicleană și parșivă,
Sosești numai atunci când sînt sătul
Și când vîntul îmi netezește straiul cel nou.

Aşa-i traiul în acest oraş,
De acasă pînă la muncă admiri
Femei frumoase, pe străzi
Brazii şi asfaltul lucios.
Şi povestea continuă în fiecare zi.

Ştiu că oamenilor le e frică de sînge,
Dar nu ştiu de ce iubesc veştile despre război.

Moartea nu-i pentru noi,
Dar aşa ne-am învăţat să venim şi iar să plecăm,
Nu-i chip să părăseşti acest pămînt frumos.
După moarte vei reînvia încă o dată
Poate vei fi iarbă sau copac...

Poate un trandafir pe pieptul tău, iubito.

Salut cocorii ce pleacă,
Cocori cu capete împodobite,
Să ajungă la copiii cu ochi albaştri sau negri
Ce se ascund după paravane...

RÛȘTÛ ONUR

(1920-1942)

Destinul poetic al lui Rûștû Onur, născut în mica localitate Devrek, se frînge brusc prin dispariția prematură, la numai 22 de ani, lăsînd în urmă regretul unei mari promisiuni, împlinite numai în parte.

✓ S-a remarcat în revistele literare din Istanbul. Versurile lui apar în 1956, în volumul intitulat *Şiirler (Poezii)*.

SERENADA MĂRII

Cu tot ce am
Trebuie să mă cufund în tine, marea mea,
Prin tine trebuie să treacă anotimpul,
În tine ar trebui să înflorească pomii mei.

Cu tine trebuie să trăiesc,
Rebel și liber.
În tine ar trebui să mor,
Privind stelele triste.

ZORI

Voi scrie mamei...
Ceaiul pînă atunci să prindă aromă
De atunci sînt două luni, de
Cînd te-am părăsit, pămînt natal
N-am nici o veste de la voi
De două zile tot îmi bate ochiul stîng,
În bucurie, cred.

Iubesc pînă la delir
Pasărea de cînd mă ştiu
Şi norul la fel,
Cu umbra copacului trăiesc
Fericit
Şi de cînd nu-mi simt trupul
Nu mai ştiu nimic.

PRIMĂVARA

Într-o dimineaţă toate păsările
Ca să le chem în odaia mea
La fereastră voi aştepta zorile.
Ştiu că va fi frumoasă
De dimineaţă destăinuirea cu ele.

Mama la întoarcerea ei de dimineaţă
Va găsi toate păsările
În odaia mea,
Dar eu atunci cine ştie
Unde voi fi, unde ?

ÖMER FARUK TOPRAK

(n. 1920)

S-a născut la Istanbul. Urmează cursurile Facultății de drept pe care, din cauza lipsurilor materiale, le abandonează pentru a se angaja la Petrol Office. La început scrie poezii romantice, apoi, influențat fiind de orientarea de stînga, lirica sa capătă puternice accente sociale.

Opera poetică : *Insanlar (Oamenii)* 1943 ; *Hürriyet (Libertate)* 1945 ; *Dağda Ateş Yakanlar (Cei care aprind focuri în munți)* 1955 ; *Susan Anadolu (Tăcută Anatolia)* 1966.

ARZIND

Îmi degeră picioarele sînt singur cu noaptea
Pe un bulevard cu salcîmi goi am mers cale de un ceas
Mă opresc în fața circiumii cu abur în delir
Pe tejghea dansează paharele somnului vinului
Pe acel *Empiro Arjentino* din 1936 îl știți
Unii oameni plîng cînd îl ascultă
Acum cînd primăvara năvălește pe străzile tale
Rănit Valencia privește Mediterana
Eu mă ascund în umbra parcului Gülhane

Și mi-am lăsat gândurile pe crengile goale
Întorcându-mă într-o parte o văd pe Edith Piaf
Din valurile ei adânci vine o voce
Într-o parte uragan în cealaltă parte frunze în nemișcare
Urcat în catarg cu un cuvînt fugar
Așa stătea un copil cu haine umede
Atunci o aripă de pasăre îmi lovește pieptul
Eu plec în hăuri căutînd albul din van
Și ce ciudat tocmai în acea clipă amintirile
Se apropie cu vuiet de diapazon...
O șansonetă lungă franceză
În valuri de întuneric vine o noapte neagră de Congo
Mi-am lipit urechea pe singurul stîlp de telegraf din stepă
Un icnet din Tophane gîndește cu palme grele
Luminile cînd se aprind cînd se sting
Un fluviu din Congo își plimbă ridurile pe palmele mele
De cum îți văd privirea mă mistuie mă învăluie
Lumina stelelor în zori ce scîncesc la orizont
În întuneric mă crezi ca o pasăre umedă
Și de mă crezi învins sau furat
Greșești — îți strig din înălțimile Africii
De-aș ieși mai întîi greu apoi sprinten ca vîntul
În ochii tăi îți voi aprinde toate focurile lumii.

IARBA USCATĂ

Tot apa curgătoare mi-a adus
Zîmbetul tău uitat în mahalaua săracă
Era să cad m-am zvîrcolit
Și am răsfirat cu mîna pletele tale

Tot e primăvară printre pletele tale și tot
Din nou încolțește cu răsuciri
Primăvara ce-ți stă mereu în ochii tăi suri.

Și ce straniu era vîntul pornit din ochii tăi
Ca flacăra pură îmi pîrjolea fața
Dinadins mă sugrum cu fluvii
Ca mîini de uriași.

Din oboseala cerului se vedea că seara e pe aproape
Țîndări s-a făcut un braț de nori
Eu tot aștept la răscruce de vînturi
Tu te-ai dus se apropie Apollinaire
Atunci o creangă cu muguri îmi va suna la fereastră.

Puțină pîine și un pumn de speranțe
S-au dus cufundîndu-se în ochii mei săraci
Și-am adunat toate lacrimile săracilor în mine
Degetele-mi cu miros de tutun
Ți le-ntind ție și-acum
Însă apa curge neconținut
Inimile dornice se zbat în taină
Noi răsfițați ca niște frunze
Gîndim întunericul ca o apă dură.

SĂ SE DESCHIDĂ INIMILE NOASTRE

Clipă a serii nu mă împinge înspre tăcerea stepei
Întîi aprinde-ți felinarele cu gaz de la Yüksekaldırım
Să-i văd pe cei ce așteaptă în fața cinematografului

Astoria

Pe acei oameni din povestirile lui Sait Faik
Vreau să-mi aprind țigara din flăcările nopții pure
Să se deschidă inimile noastre încet ca fecioara mării
La răscruce de vânturi să poposim o clipă în tăcere
Privește la bazarul cu pepeni ce frumos ard felinarele
Și lacrima din ochii oamenilor s-a retras în albastru.

În depărtări văd o flacăra în balans
Nu-mi lipsește speranța sînt doar singur acum
Cu răbdare am învățat să privesc drept
În ochii mei cîți ani a ars mocnind toamna ta
Eu tot eram învăluit în verde ca acest copac
Și la orice deschidere a ușii pe tine te așteptam
Din hornul ielelor fumul iese răsfirat
Uitînd amintirile de-aș putea să sărut lumina
A rămas numai cenușa furnicile focului au zburat
Satele-mi stau în beznă pe un chirpici
Nu mă privi așa nu-ți sînt străin.

Împreună cu vîntul va sosi și lumina
Ibrahim înghițind în sec se uita la vitrinele din Galata
În somnul meu și Inebolu merge cu picioarele goale.

Un prunc cu pumnul sărac dornic surîde
În ochii lui un colț de mare în păr un snop de soare
Felinarele mării și-au ascuns luminile
Pieptul în speranțe ochii mîinile la fel
Ca un fluviu mergem spre o mare albă
Nu mă privi așa nu-ți sînt străin.

CONVERTIT ÎN FOC

Noaptea picioarele-mi sînt grele glezna de plumb
Pe un drum de munte merg convertit în foc
Vino floarea mea de stepă pădăia mea cea orfană
Numai ție îți spun nu am arme sînt doar convertit
Iată îmi aleg suflarea și-mi răscolesc vatra
Mi-am ostoit rănile cu sare și cu tutun
Dar vina-mi ritmic se zbate pînă-n vîrfurile muntelui sur
Și te văd prin fumul focului ce arde rupt dur
Tot optsprezece august tot ca o încinsă aramă
Ca lumina dimineții în Mediterană.

Ca marea involburată ești la mal în delir
În cioburile oglinzii în sute de ceruri
Întii pletele apoi chipul tău se întorc
Către soarele fierbinte
Atunci ești puțin galben ca o statuie în vînturi
Numai urme de ciocan și daltă
Și te privesc printre degetele-mi ude, unghiul feței
Tale încep să roștească cuvinte rotunde.

Amintirile-mi calcă pe umeri
Oare e ușor să te împotrivești nebuniei
Cu puțină băutură cu o gură de otravă
O suflare și încă o suflare mă tot duce
La un cîntec ce vine din adîncul grotei
Mă duce spre o mahala mîrginașă
Ore întregi stau sub ferestre de veghe
Și-mi voi îndrepta șira spinării la vîrfurile muntelui
Devenind dur cît un oțel albastru.

OCHII NOȘTRI

Din buzele noastre se rostogolește cîntecul focului
straiele în praf

de trei ani oboseală
în fața noastră un copac uscat
acolo păsări în nemișcare
parcă ne privesc dintr-o fereastră săracă
satele noastre uitate

prin lacrimi au trecut
casele din chirpici galben

în întuneric parcă sînt din cremene
oricît vă apropiați stau tăcute

sate cu minaretul alb răsucit
mergînd tot pe drum în colb

aici oamenii s-au retras în necuvinte
pe umerii noștri ducem tot traiste ponosite

picioarele au băut parcă plumb
cu o oră mai devreme în lumina opaițului

cu umbrele noastre din pereți
începuse tainica noapte

din tristețea verbului a se despărți
trecem prin ochii de sus imensa căciulă

prin barba încîlcită
prin drumul sprîncenei negre ca un iatagan

cu vina curajului
încet am aprins întunericul.

TĂCUTA ANATOLIE

Pășesc pe steiul uscat și crăpat
Copacii fără vlagă în noapte buzele-mi sîngerează

În gîndul ochilor tăi văd Sivas-ul Erzican-ul
Mă aplec asupra caselor în care se rostogolește întunericul
În flacăra opaițului mătușa Döne stă încremenită
Îi iau de pe față norul crud
Și nici un cîntec trist nu-i smulge lacrima din ochi
În munți și fluvii viața curge fără întrerupere
Aici oamenii ce nu știu a citi învață tainele gîndului
Secolul douăzeci pe fața lor ca arsura de vînt
Și tu atunci cînd intri cu alcool în norul nopții
Atunci horează ciulinii cu stepa mea cea sură
Știi tu oare de satele mele subpămîntene
Nouă mii șapte sute de sate în beznă douăzeci și patru de ore

Lor nici prin cutele minții nu le-a trecut
O fereastră de școală alunecă pe raza soarelui
Cîntecul de jale e un martor dur
Ei de mult și-au uitat bărbile în răsăritul îndepărtat
Mi-am incendiat ochii coșul pieptului țandări
Iar Tortum la orizont ca o linie lungă tristă
Iartă-mă Anatolie eu de mult am uitat să plîng
În fața norilor gîndesc ca un horn de chirpici
De la Karacaoğlan am învățat să iubesc
Într-un ochi al meu Siirt în celălalt Bitlis Muş
Și-n țărmurile tale voi aprinde focuri pure
Atunci în mine vor poposi corăbii în delir
Iar în palme se va așeza o seară umedă de Rizeli
Povestea Diyarbakır-ului e scrisă cu viu grai
În grote împreună cu animale
Lîngă noi șarpele scorpionului negru.
Frații noștri mai mici ca o mărgea albastră
Mă cufund îndelung într-o colibă din Erzurum
Și pe negîndite o noapte fierbinte se rostogolește în noi
Ca strălucirea ochiului unei păsări de pradă
Iar eu îmi țin cartea în focul blidului umed
Și tu taci în Sivas tocmai de la Pir Sultan Abdal.

NEKATI CUMALI

(n. 1921)

Poet, prozator, dramaturg, eseist, Necati Cumalı s-a născut la Florina (Grecia). A urmat cursurile Facultății de drept din capitala Turciei. Este avocat, apoi atașat de presă la Paris. O vreme a fost redactor la postul de radio din Istanbul. În prima parte a creației sale poetice, scrie poeme scurte, inspirate din natură, în care cîntă micile bucurii ale vieții, apoi, începînd cu volumul *Harbe Gidenin Şarkıları* (*Cîntecele celui care pleacă la război*) scrie cu luciditate și tristețe despre ororile războiului. Cumalı a fost tot timpul preocupat de soarta țăranului din întinsele cîmpii anatoliene, care au de suportat, pe lîngă alte multe privațiuni de ordin social, și rigorile unei clime nu prea darnice.

Cumalı este un poet care iubește cu ardoare natura și viața.

Opera poetică : *Kızılçullu Yolu* (*Drumul Kızılçullu*) 1943 ; *Harbe Gidenin Şarkıları* (*Cîntecele celui care pleacă la război*) 1943 ; *Mayıs Ayı Notları* (*Însemnări din luna mai*) 1947 ; *Güzel Aydınlık* (*Frumoasa luminozitate*) 1951 ; *Denizin İlk Yüselişi* (*Prima înălțare a mării*) 1954 ; *Güneş Cizgisi* (*Linia soarelui*) 1957 ; *Başaklar Gebe* (*Spicele sînt grele*) 1970 ; *Yağmurlu Deniz* (*Marea cu ploi*, premiul Societății de limbă turcă în 1969) 1968.

LUPTA

Pe stradă e luptă
Se încaieră cel care are dreptate cu cel care nu are.

Noi sîntem cei învinși în luptă
Noi cei care nu ieșim din case.

CEL CARE SE ÎNTOARCE ACASĂ

M-am învățat, m-am sucit, norii s-au descărcat,
Părul îmi este ud, pantofii plini de noroi,
M-am întors acasă și-am adus ploaia,
Casa a înverzit, eu am înverzit.

SOARELE FLĂMÎND

I. IUBIRE

Ey, tu mare a cetăților vechi
Bătrînă Mare Mediterană
Ți-am iubit ruinele.

Era o zi de vară la Akka
Mi-am tras umbra în curtea cetății
În torida amiezii eu și o fată
Din Suedia, cu părinți,

Am fotografiat mult la soare
Iar în rîndul din față, călăuză în roșu
Și violet, o floare, *dircium arvenese*¹
Frînturi de ulcioare peste tot
Îmi amintește de osul alb de caval
Pe urma de lumină scrisă de o turturea aurită
Am urcat scările de piatră roasă.

Colindînd printre zidurile goale
Adierea ce revine printre crenele
Slobozite de pînzele corăbierilor
Mersul iute al furnicilor galbene
Firicele de iarbă crescute printre pietre
Muște de apă cu aripi tremurătoare și transparente
Oare ce-mi spuneau — o poveste fără țarm.

Ey, dragostea mea fragedă
Fără brațe și buze
Deschide-te
Tavanul odăilor mele sărace de burlac
Deasupra ochilor jucau umbre
Pe cînd stăteam culcat.

Ochii de tristeți ca două cuie s-au întins pînă la răstignire
Pletele tot îi cădeau peste ochi
Acea iubire a mea din tinerețe — unica iubire
Orice aș face trăiește între carne și pielea mea
Ea e-n singele ce-mi crește-n sus
Ea e dorul și căutarea mea din viață
Precum femeia ce-o îmbrățișez la fiecare țarm.

Haideți toate punctele mele cardinale
Haideți mîinile și buzele mele haideți

¹ *Arvenese* : izvor ; *Dircium* : district în Grecia.

Acum e unicul timp
Dacă nu e acum — s-a sfârșit.

Apoi acel acum care se termină
Acum în cetatea Akka — fata suedeză...

Ey, mare a cetăților vechi
Bătrână Mediterană
M-am oprit pe apele tale
Și ți-am privit spuma
Carnea mea e' în dorul iubirii
Pe pământul ce miroase a Indii
Vreau să fie ale mele
Toate femeile
Ce le aduci la mal
Și cele duse de aici de alte valuri.
Cu toate îmi erau surori
Frânturi de ulcioare, sunete de caval, micile vietăți
Ah, atât de ușoare rostirii.

II. CARNEA ȘI OSUL

Ey, tu mare a cetăților vechi
Ey, tu mare obosită, ofilită
Izmir Selçuk Bodrum
Am umblat pe țărmul tău ofilit
Sînt ca un buchet de flori uscate
Cetățile tale părăsite.

Gratiile de fier de la magazii
Un erete bătrîn și un șarpe
Se-ncălzeau la soare lingă un zid gol
Șiruri de furnici, cărăbuși, miriapozi, scorpii

Cuib de păianjeni, murdării de la porumbei
Și ce urît strigăt de pescăruși
Ce-i aceea care tot putrezește și miroase a mucegai
Au încetat gemetele de prizonieri
Trupul acela de trandafir a fost acoperit de pulbere
Am colindat prin Beirut, Yaffa, Dubrovnik, Split
Ey, tu, mare, ți-am văzut cetatea ca un pîndar.

Lacătul un pumn de rugină în care viaște timpul
Scut și piatra în ecou
Se schimba paza în zodiile bărbaților
Oricine trece prin firide umede simte
Cu picioarele goale cu plete pînă la brîu
O amantă cerșind otravă
Nu-i nebună doar îi lipsește fericirea
Cu cît se-nalță umbra zilei în ziduri
Se aude mersul cămillei din pustiuri
Și ce repede se usucă pe gîturile noastre întunericul
Spune-mi de ce am venit tîrziu ? De ce nu ne-am iubit ?

Ce frumos era visul, nu carnea
Dinții albi cu obraji
Ca amestecul de miros de trup cu plete
Lasă să zboare bucuria ta
Să stărui pe licărirea de pe mare
Cu soarele ce întunecă ochiul.

În curtea veche de serai de la cetatea Bergama
De la o fereastră în ruină cîntă o pasăre și mă cheamă
Era pasăre sau duhul unui bătrîn curtean
Oare numai el a rămas nevizitat în acest serai ?

O altă vară
În cetatea înaltă Alanya

E un gol imens între mare și cer
În pașii mei îndemn de sinucidere
Soarele în gură ca un snop de iarbă
S-a prefăcut sub ochii mei într-o căprioară roșie
Cu pielea caldă, botul aburit, cu ochii în foc
Era tocmai o căprioară roșie.
Peste tot cu urme de canin.

.

Ey, tu, mare bătrână
Tot așa vom trece
Sub acest soare flămînd
Și vîntul ne va împrăștia
Precum pulberea drumului.

Inscripții de pe ziduri
Șterse de timpuri dure
Pe malul cetăților pustii
Va rămîne precum fosilele mărețe
Un fior de la noi
Și pe vîrful ierburilor
Deasupra noastră — ochii căprioarelor.

ADUCERI AMINTE

Ierburile au crescut mai sus de glezne
Vremea e caldă atît cît trupului meu îi priește
Dar ce folos, tu ai plecat și nu mai sînt îndrăgostit
Doar o tristețe stranie mă pedepsește.

Cîteodată ca din senin sînt lovit
Cînd un porumbel alb zboară spre mare
Stă pe un fotoliu de apă
Slobod de grijile mărunte plîngînd în soare,

Cine ştie dacă a murit sau mai trăieşte ?

OASPETELE

Cele mai frumoase poeme
Le-am scris pentru femeile pe care nu le-am iubit
Şi în viaţă am cunoscut doar femei ca tine.
Pentru tine am început acest cîntec
Pentru tine care stai leneşă în patul meu
Şi mă priveşti cu ochii obosiţi.

Tu doar în noaptea asta mi-ai ieşit în cale
Singură cu umbra ta în întunericul moale.
Erai ca un copil care şi-a pierdut casa.
Mirosul de sărăcie al părului, paltonul descusut
Mă întristează hainele tale.

Nu eşti frumoasă, dar în întuneric eşti ca o statuie
De cînd oare rătăceşti prin oraş ?
Bănuiesc că ai un temperament vesel
Fecioară încolţită de cîini
Nici umbră n-a rămas din fecioria ta.

Cînd mă gîndesc la mîinile tale...
Ai fi vrut să rămîi, să nu mai pleci niciodată
Dar totul a fost cum a fost, totul s-a sfîrșit
Cel mai bine e să-mi fii oaspete, dormi liniștită în
întunericul moale
Urmarea nu e nici în mîinile mele, nici în ale tale.

INVITAȚIE

În fața noastră e marea,
Marea zilelor trecute
— De cînd ai plecat n-am mai fost pe la voi.
E albastru, foarte albastru.

Strada din fața casei noastre
Peste care își întind clădirile umbrele
— De cînd am plecat
E liniștită ca înainte.

În fiecare zi spre casa noastră
Un chip cunoscut dar șters
— De cînd ai plecat cît de mult m-am schimbat
Ca frigul printre oameni am mers !...

AHMED ARIF

(n. 1925)

Este originar din Diyarbakır, Arif este socotit un reprezentant de seamă al orientării de stînga în literatura turcă, fiind recunoscut pentru faptul că reușește să facă din poezia sa o armă de luptă, menținînd-o în același timp la un nivel înalt estetic.

A tipărit un singur volum de versuri : *Hasretinden Prangalar Eskittin* (*De dorul tău am rupt lanțurile*) 1968.

•

SALUT

Ziua-nfloarește,
Muieră îți dă pămîntul ploios.
Incesi-Deresi, salut !
Vrăbiuțele în streășină — guralive,
Vulturul din noi este
Mai elegant, maiestuos.
Își rupe încă un nod din inimă
Ce așteaptă teșcherea
Salut, Incesi-Deresi.

Sînt și stindarde tinere,
Ele gîndesc la pace.
În mine albastrul muncitorilor,
Eu mă gîndesc la toate,
Întuneric, furie...
Tu, fruct drag al lumii,
Un vers din dragostea dură
Se mișcă în mine-nverzind,
Îmi amintesc de ochii tăi...

Nu-mi pot împlini dorința,
Însă de la alb și întuneric
Știu, atîta-mi este tainul...
Pupilele mele au uitat zîmbetul,
Buzele mele sărutul.
Incesi-Deresi, salut...

ANATOLIA

A dat leagăn lui Noe
A făcut hamacuri și balansoare
Mama Eva e încă băiatul de ieri în soare
Eu sînt Anatolia
Mă cunoști, oare ?

Mi-e rușine
De sărăcie, mi-e rușine
Mai ales atunci cînd bate soarele
Degeră altoiul

Treierișul sărac
Am rămas departe de
Unul singur
În lumea rapsozilor, în lumea
Numărătorilor de stele
De partea trudei, frăției
Laolaltă și singur
Știți voi, oare ?

M-au supt mii de ani
Și m-am frământat cu caii lor groaznici
Somnul meu dulce de dimineață, rouă
Conducători, năvălitori, haiduci
Au pus haraciul pe spinarea mea
Nici pe Iskender ¹ l-am purtat
Nici pe Sultanul Murat
Au plecat fără umbre !
L-am salutat pe cel iubitor
Și mi-am șoptit în mine...
Știi tu, oare ?

De-ai ști cât de mult îl iubesc
Pe Köröglu
Șarpele negru
Mechul Ascher
Pir Sultan Abdal și pe Bedreddin
Apoi câte iubiri, nici pana nu mai
Poate scrie...

¹ Alexandru.

De-ai ști
Cît de mult m-am iubit
Și de-ai ști cel din Urfa ce trăgea
Cu gloanțe din minarete și baricade
Din creanga de chiparos
Ce frumos rîdea-n fața morții
Vreau ca tu să știi
Mă-nțelegi, oare ?

Nu te prăpădi, așa
De trist și fără ajutor
Oriunde ai fi
În temniță sau afară, la rînd sau în clasă
Pășește fără tăgadă
Scurpă-l pe călău între ochi
Și pe hainul și profitorul
Sprijină-te în slova cărții
În truda mîinilor
Cu dinții și unghiile înfipite-n carne
Cu speranță, cu iubire, cu vise
Rezistă, nu mă rușina.

Vezi, din nou renasc
Din mîinile tale dalbe, tinere
Fetele
Și flăcări mei așteaptă viitorul
Fiecare din ei o bucată din lumea fără de întoarceri
Floarea dorului meu de milenii
Un sărut din ochii tăi
Speranța mea e-n singele tău
Mă auzi, oare ?

LA ÎNCHISOARE SEARA COBOARĂ DEVREME

La închisoare seara coboară devreme
Chiar de ai fi balaur nu ajută la nimic.
Nici meșteșugul tău în turnir
Nici de ai avea două inimi nu te ajută
Nici dorul care năvălește în tine
Nu te ajută.

Seara coboară devreme la închisoare
Coboară fiara cu șapte brațe
La șapte uși
Și deodată grădina devine tristă
Trei ramuri de *miriabila iarbă*
Și trei violete firave...

.

De-aș pieri zic
Într-o luptă deschisă
Vreau să fie bărbătește-dreaptă
Și prietenia și dușmănia
Însă nu e așa
Baioneta se lipește de țevă
Începe rondul de noapte.

Cu furie trag chibritul
Și reaprind țigara la jumătate
Un fum să mă sugrume
Știu „și tu “ ai să spui
Dar ce să fac seara coboară devreme la închisoare
Te iubesc chiar de-aș înnebuni.

TEMNIȚĂ

Știi tu zid de piatră,
Ușă de fier, fereastră oarbă
Perna, patul etajat, lanțul meu
Pentru tine am atins moartea cu mîna
Portretul trist din întuneric
Știi tu ceva ?
Vizitatorul meu mi-a adus azi ceapă verde
Țigara-mi miroase-a garofiță
Se zice că
În munții patriei a sosit primăvara...

YAHYA BENEKAY

(n. 1925)

S-a născut în comuna Nisipar, județul Constanța. Înainte de primul război mondial emigrează în Turcia. A absolvit Facultatea de științe sociale din Ankara. În prezent, este inspector la vamă. Scrie, afară de poezie, reportaje literare, fiind cunoscut și ca traducător din literatura română, dând printre altele versiunea turcă a romanului lui Zaharia Stancu *Jocul cu moartea*. Lucrarea sa *Güneydoğu Yollarında (Pe drumurile din sud-est)* a fost distinsă cu premiul Societății de lingvistică turcă în 1962.

IMPAS

Un șirag de sunete se zbenguie în mine,
Sărate și calde.
Mă împinge spre hăuri
Și-mi amețește creierul-cuțitul
Precum mirosul de trandafir.

Privirea e învăluită
De greutatea galbenă a unui gând de malarie.
Strig, mă sufoc,

Dar ei nici nu mă privesc
Și mă ajunge muțenia zilelor scurse.

Aburul întemnițat al tainei
Se lasă straturi, straturi peste visele mele.
Trecutul meu e răvășit de colțul lupului,
Iar ziua de mâine se clatină
Precum visul pendulei.

Un gând mă apasă viril,
Temător și fără întoarcere
Și printr-o respirație
Îmi spulberă toate pornirile,
Iar eu sărut vîntul.

Ard în flăcări
Acum toate amintirile mele
Și sînt cuprins de un alb fără margini.
Totul e încordat. Chiar și ultimul pai.
Și o funie e în balans.

ARIF DAMAR

(n. 1925)

Este originar din Canakkale. Damar face parte din generația poeților de stînga afirmată după război, care au continuat tradiția revoluționară și ideile lui Nâzim Hikmet. Poezia sa, extrem de interiorizată, nu se lasă descoperită la prima lectură, totuși comunică impresii și imagini dintr-o realitate dramatică a Turciei.

Opera poetică : *Günden Güne (Din zi în zi)* 1956 ; *Istanbul Bulutu (Norul din Istanbul)* 1958 ; *Alıcı Kuş (Pasărea răpitoare)* 1966.

RUINE CU VULTURI

Deasupra stîncilor fierbinți nici umbra vulturului nu trecea.
Doream să stau în locul lor,
Fiare-n rugină, plete zdrobite,
Tristețea corăbiilor eșuate ce-nvăluie fundul mării
Cuprinse și visul.

Hai, am plecat,
Oare se poate vorbi de plecare cînd capul ți-a rămas în
urmă ?
Cîntecul frînt adie ca un trandafir de iarnă.

Știu, nu va răcori iubirea, chiar de-aș pleca,
Pești cu aripi în rame-nvechite îți iau ochiul.

Nu știu ce să fac, s-au ros fotografiile timpului,
S-a uscat piciorul racului în nisipul verii,
Moartea unui pescăruș îmi ia respirația.

Să rămână acolo, tristețea corăbiilor eșuate din fundul
mării

Vreau să rămână acolo.
Cînd moartea bate, bate și spre ruina mea !

BÜLENT ECEVIT

(n. 1925)

Este preşedintele Partidului Republican al Poporului. În urma alegerilor din 1977, devine pentru a doua oară prim-ministru al Republicii Turcia. Fascinat de marile personalităţi ale artei moderne, scrie un interesant eseu despre sculptorul român Brâncuşi.

A publicat un singur volum, intitulat *Şiirler (Poezii)* 1976.

GROTA

Pe pereţii grotei
Am dăltuit animalele din piatră
Am gemut în beznă
Am adus în faţa lor cîntece.

În întuneric lumina grotei
Am dăltuit din piatră
Îngheţam
Apoi am făcut şi un soare.

Am pus pe pereţii grotei dragoste
Am dăltuit iubire

Au albit pietrele
S-a despicat grota.

M-am născut.

PROMETEU ÎN CETATE

Prometeu acum e în cetate
Nu-i înlănțuit de stinci
E împrejmuït de ziduri de beton
Unde vulturul nu pătrunde-poate
Doar un dor de autofagie.

ROCHIA DE MIREASA

Într-o primăvară nesfirșită
Veșnică floare de levănțică
Rochia de mireasă neofilită
Ca bunicele ce nu mai cresc
Tainic cu boccele în grădini.

VINĂTOARE

Cerbul ochit în adăpostul pădurii
Stă tăcut prin mila animalelor
Crengile cu doïiu s-au aplecat
Bunătatea ce n-a putut s-o stingă vînătorul
În carne, în ochi, în liniile feței...

GEOLOGUL

Lumea e din abur în pumnul lui
Timpul fumegă fără oameni
Munții ce au pierit deodată
Mă învăluie pe mine
Ecoul singuratic.

Prin scara pământului cobor
Și mă-nalț spre munții adânci
Merg pe albia fluviilor vechi
Curgînd spre nisipuri mișcătoare
Și deodată ochii mei nu mă mai văd pe mine.

Mîine că se va întîmpla ceva
Se vede din felul cum
Stau caii pe cîmpie,
Din felul cum se fugăresc norii
Și cum cîrțița sapă-n pămînt.

Se cunoaște din mișcarea furnicilor,
Mîine se va întîmpla ceva.
Poate mîine o floare,
Sau căderea frunzelor...
Sau poate un copil...

Chiar de nu am vedea prea departe
Se cunoaște din zborul păsărilor,
Mîine se va întîmpla ceva
Mai puțin important decît în ziua de mîine
Mai important decît cel de azi.

ATTILÂ ILHAN

(n. 1925)

S-a născut în satul anatolian Menemen. Spirit romantic și original, Attilâ Ilhan se remarcă în literatura turcă relativ repede, prin poeziile și romanele sale viguroase, care reflectă problematica, frământările, criza socială de după cel de al doilea război mondial. Acest lucru, cât și faptul că în literatura sa se îmbină în mod fericit tradiția cu modernitatea, i-au asigurat o mare popularitate. Poeziile și romanele sale sînt traduse în mai multe limbi.

Opera poetică : *Duvar (Zidul)* 1948 ; *Sisler Bulvarı (Bulevardul cețurilor)* 1954 ; *Yağmur Kacağı (Fugar în ploaie)* 1955 ; *Ben Sana Mecburum (Sînt dator ție)* 1960 ; *Bela Ciceği (Floarea nenorocirii)* 1962 ; *Yasak Sevişmek (E interzisă iubirea)* 1968.

CAFENEAUA MARINARILOR DIN HASKÖY

...în memoria tatălui iubit

1. GAZEL CAFENELEI MARINARILOR DIN HASKÖY

Luptătorii lui Abdulaziz au încremenit la mari întreceri
Cu mustățile lor întoarse proptesc tavanul apăsător.

Unde sînt cîntăreții de tambură-nveselind duhul
Coardă cu coardă pînă-n zori în neauzite cîntece ?

Narghilele strălucind măreț cu nituri de argint
În pupila ochilor se zărea fiul de padișah sur.

Seara în Cornul de Aur goarneau de padișah lovesc
În ritmuri flota ce din port pleacă precum un vultur ochit.

Din virful degetelor zarul se rostogolește în *düşeş*¹
E rușinos pentru marinar dacă nu are barbă-ncîlcită.

De frică se-nfioară busuiocul cînd luna se ridică în ropot
Și-o apă neagră năvălește asupra clinchetului de clopot.

Așa se-nvechește încet, încet cafeneaua marinarilor din
Unind în sîn trecutul și viitorul atît de amar. Hasköy

2. BEIUL HÜSEYİN AVNİ

Beiul Hüseyin din Kerkük
În cafeneaua marinarilor din Hasköy
Jumătate fluier și mai mult caval
Un strigăt, o voce plină, dură
Rămasă în amintire de la Seddülbahir.

¹ Termen preluat din limba persană ; are sensul de „doi-doi“, la jocul de table.

Plînge sau rîde (curios lucru)
Apăsător de întinderea cîntecului
Ochelarii concavi aburiți
Scrumul de țigară-n *setrea* ¹
În buzunar portretul îndoielii.

În anul o mie trei sute treizeci și trei
O primăvară ce poartă pe umeri un hanger
Flota engleză în Cornul de Aur
Grecii au ajuns la Izmir
Șacalii au dat de gustul strugurilor.

S-a stins în noaptea tăcerii
Țigara ce zboară precum licuricii
Și un vuiet ascuns în timpane
Din ce în ce mai mult se risipea...
Și-n *tesbih* ² n-a mai rămas nici răbdare.

Dacă pricepe ceva din această vreme
Numai Kazbek Reza. Sarıkamuş poate
Au mușcat aceeași baionetă cu o singură gură
În aceeași groapă de obuz le-a fiert singele cu ura
Ce norii înroșește.

Dragul meu mai răsuțește o țigară
Iată, la Ödemiş, primul glonte a zburat
(Dar unde sînt ceaiurile noastre ?)
Cel ce va trăi o să vadă în iarna ce vine
Ce ploi or să cadă pe tine.

¹ Pardesiu.

² Mătânii.

7. GAZELUL DE ADIO DIN CAFENEUA MARINARILOR

De la îndepărtatul havuz adevăratul vuiet al apei vine
Oriunde ar fi, cafeaua neagră, ceaiul tare, sîngele vine.

Se risipeşte în oglinzi sparte flacăra lămpii triste
Bătrînul aburit iese de la rugăciunea dimineţii şi vine.

Teama precum şarpele lunecos sare în braţele tale
Şoapta de duşman de la gura cea mai dragă vine.

Ard în divanul înţelepciunii cu o pulbere albastră
Au în buzunare ascunse fulgerul domestic ce de la
Dumlupınar vine.

Şi aşa trec clipele ocupării Istanbulului
Numai zgomote, cîlcii ce din altă lume vine.

S-a stins vatra, samovarul, s-a năruit cafeaua
marinarilor din Hasköy
Desigur pentru a însufleţi din nou într-o zi Attılâ İlhan
va veni.

AVENTURIERUL OBOSIT

La patrusprezece ani am băut apa verde
La Emirgân în iulie am băut

Marea Neagră toată curgea
Vîntul dezlănțuit — luna dispăruse
Am băut clor la optsprezece ani, iată
Picurînd, picurînd din vîrful mustății
Am băut toată rușinea noastră.

Să nu zic ora douăzeci și unu că în mine stepa năvălește
Atunci îmi strivesc cuvintele ca pe lumînări
Au plecat bețiile, au plecat toate vîrstele
Sînt la cafeneaua marinarilor, la Istinye.
În palme urme de cap scheletic
Sînt într-un alt cer fără oxigen.
Dau sînge unui alt întuneric

Și peste cîteva clipe sîngele meu va năvăli
În șuierul unui curent electric străin
Vîntul îmi plesnește buzele

Hai, acumă pleacă și întoarce-te cu cincisprezece ani mai
devreme.

Din vîrful degetelor sîngele se prelinge
Și din găurile nasului
Mi s-au spart toate geamurile, sînt obosit.

Să nu mai urle ghitara electrică, dacă vrea
Să nu mai simt miros de acetună.
Să nu se năpustească asupra urechilor glas de femeie
Sînt într-o cometă de plastic
Prizonierul aventurii — sînt învins
Ceea ce mesteci și scuipi e oroare, frică
Ori acest verde ce-mi murdărește mustața.

Tu vîrstă nu lua în seamă norii mei
Nu am uitat ce înseamnă S.O.S.
Chiar știu și pentru cine bat clopotele
Oare nu am băut apa verde neîndulcită ?
A clor îmi miros picioarele și chiar mîinile
Intru în containere cu dinamita
În Africa franceză caut de lucru
Și-n Algeria sînt în fața plutonului de execuție
Nu, nu m-am plictisit încă de beția morții.

Ridică-ți paharul încă o dată vîrstă
Lasă ca iulie să se năruie la picioarele tale
Scoate din cușcă inima
Aruncă în aer podurile, scufundă-ți vasele
Vîrstă pune-ți mîinile una peste alta
Oare viața o socotim o culpă
Și vom muri ca niște condamnați la moarte ?

ZIDUL

Această poezie se dedică tuturor zidurilor lumii ce s-au năruit în timpul celui de-al doilea război mondial.

Eu sînt zidul ce n-am văzut nicicînd soarele
Iar tu alt zid la fel ca mine
Pe fețele noastre pete din pricina ploșnițelor
Iar pieptul în întregime alb și negru

- din pricina cătușei brațele-mi roase
- m-am smuls din imperiul anxietății
- pe spate-mi rănila în dungi

Eu sînt vechi pe aici și am răbdare de animal am mîncat
bătaie

Și noi zidurile gîndim și simțim

Brațele noastre sînt precum un așternut murdar, părăsit

Și-n brațele noastre numai oameni în vîrtejuri.

Pe fața ta mai stăruie ca strălucirea mării amintirea
Acelui copil cu pumn de uriaș

Era în mai peste capetele noastre ploua
A intrat prin ușă într-o seară de sîmbătă

În ochi furia-i ca spinii roșii

Și pentru o clipă chiar întunericul s-a luminat

Iar noi ne-am tras înapoi văzîndu-l atît de înalt

Pe umeri ducînd umbra de flăcău.

Era luna mai ploua peste capul nostru

El era întins cu fața spre ceruri

Avea ochii fierbinți îmi aduc bine aminte

Cînd la tine cînd la mine se uita

Afară vremea era în luna cu clopoței

Pămîntul mumă scăpase de toate lanțurile

Diminețile și serile aveau strălucirea de magnolii

Zîmbeau tarlalele

Iată și strada de la marea schimbătoare

Și iată și mama și iubita.

Iată zidul pe care-l ascultăm și simțim

Și acel copil cu pumn de uriaș

Afară vremea era în luna cu clopoței

Brațele noastre ca un așternut părăsit murdar rece
Ca un uliu a dat roată peste noi
Nu strigăte am simțit șuierat de bici
Noi zidurile ce să facem ochiul nostru nu știe să plîngă
Pe el într-o noapte spre ziua l-au luat
El a plecat i-a rămas numele amintirea
Atunci era luna mai cu ploile sale peste capul nostru.

Noi sîntem zidurile morții în fața noastră mulți au căzut
Ei toți au căzut secerați noi mereu în picioare
Temelia noastră a fost hrănită cu sînge — dar n-am crescut
Nu vă uitați acestea sînt cicatrici de la rănile de glorie
Au fost aduși oameni și omorîți sub ochii noștri
Ploile lacrimi — norul bațista pentru noi
Ce puteam să facem ?
Ah nu ne priviți așa ne e rușine.

Ei toți au căzut secerați noi mereu în picioare
Într-o dimineață de mai pămîntul și cerul nu suportau
Stelele parcă scuipîndu-se împrășcă de înjurături
Zorile în scîncete s-au frînt în două
Ca un noroi în mijlocul covertei
A venit la locul morții copilul cu pumn de uriaș
Norul aplecîndu-se i-a șters sudoarea frunții
Și deodată proiectilele au adus moartea.

El a căzut secerat noi tot în picioare
Dar ce obosite sîntem
Nu ne priviți așa acestea nu sînt urmele rănilor de glorii
Nu vă uitați așa ne este rușine.

TRANDAFIRUL FURTUNII

Istanbul, dacă te-ai da la o parte
Voi ști cu siguranță locul unde mă aflu
Se va rușina ceața
Îți voi săruta lumina cerului
De pletele tale îmi voi atârna inima
În palma ta va crește versul
Voi ști unde mă aflu.

De unde această noapte goală
Și cum şuieră această plasă
De-mi vine să sparg geamurile
Oare voi înnebuni
Din genele-mi se revarsă versul
În Kenya de unul singur
Sînt corăbier pe un șlep sărac
În Malaezia aștept încărcătura
Istanbul, dacă te dai la o parte
Voi ști unde mă aflu.

Nu-mi strivi ochii dorință
Eu cresc sub lumina ta
Cheltuind o nouă primăvară
Cheltuind o vară-ntreagă o toamnă
Voi căuta trandafirul furtunii
La Oran în Tombuctu
Cînd vinciurile vor coborî din nou nopțile
Din nou mă voi mînji cu întuneric
Și ochii tăi se vor spulbera în vînturi.

Amîndoi sîntem două fire de iarbă
Să fim unul pentru altul
Și într-o seară de mă vei aminti
Și de voi apuca somnul tău în brațe
De te voi îmbrățișa așa pe tine
De-am asculta inimile
De-am simți pulsul nebun al lumii
De-ar aprinde focuri mari
De-am ști locul unde ne aflăm
Și de am da drumul la doi porumbei.

METIN ELOĞLU

(n. 1927)

S-a născut în Istanbul. A absolvit cursurile Academiei de arte frumoase. Trăiește din pictură și scris.

Opera poetică : *Düdüklü Tencere* (Tingirea cu şuier) 1951 ; *Sultan Palamut*, 1957 ; *Horozdan Korkan Oğlan* (Băiatul căruia îi e frică de cocoş) 1960 ; *Türkiyenin Adresi* (Adresa Turciei) 1965 ; *Ayşemayşe*, 1968 ; *Dizin* (Tabelul elementelor naturii, premiul pentru poezie al Societății de limbă turcă, 1971) 1970.

EXISTÎND

Speranța în Domnul cît trăiești
Zilele negre se vor converti în alb...
Să nu obosești să nu crezi că-i povară
Rana se vindecă ești viu
Cînd ești sănătos înaintea greutăților ridici din umeri
Cînd ești în viață atingi clipa nuntirii
Unde se termină pămîntul începe apa care te va duce
Cum sfîrșește vara începe ospățul toamnei
În spatele munților e stepa
După tulbure limpezire

Sub mucegai
Dorul și revederea
Libertatea și tihna
Lumina lunii asio flammeus ¹ Aynaluçarsi ²
Pe cînd trăiești !
Pupăza-nnoptează pe creanga de Pirus Sorbus ³
Albastrul înoată pe tavane
Hortensiile devin roze...
Iată iubirea libertatea și închisoarea ta
Imensul alb răcoarea dimineții
Sînt atît cît ești tu-n viață — înainte de moarte !

La ultima ta suflare să nu cumva să spui de n-aș fi făcut
Era-n puterea ta să-ți aduni mințile
Și să-ți călești duhul...
Spune :
Celor vii abundenței strădaniei dure
Nu te mihni în hăurile zadarnice
Cîntarul ce desparte frumosul de urît minciuna de adevăr
Era în mîna ta.

Omul ajunge la nemurire pe cînd trăiește.

GRATII

Într-un albastru se arată lipit de noi
Înșirînd mărgelile îmi amintesc de soborul

¹ Specie de vultur.

² Piața cu oglinzi.

³ Specie de conifer.

Părului tuns și albul primăverii
Numai acel zgomot de lanț și lacăt
Îți vine dorul încrederii speranței în strigăt
Și stă la pîndă clipa zîmbetului sudoarea tăcut frumos
Eu de aș putea să ating atît cît
Șuieratul de țigălar — rupeți rîndurile
În creier se așază furia din cerul gurii
Așa ne gîndim cu fața-n sus.

Asta-i jocul nostru în fiecare marți în brațe o fetiță
Pe care o scriu pe un cer negru cu un tibișir orb
Și aprinderea omului din leagănul de fier
Păcat de floarea de cercei ce crește pe fruntea scorburii
de nisip
După plasa de sîrmă răzbate convulsia inimii
Și pocnind cade ochiul de trapă-gratii de fier.

HASAN HÜSEYİN

(n. 1927)

Poet, prozator și publicist, Hasan Hüseyin, născut în localitatea Gürün, face parte din gruparea scriitorilor de stînga, urmînd linia ilustrului său înaintaș, Nâzım Hikmet.

Opera poetică : *Kavel* (premiul Editurii Yeditepe 1964) 1963 ; *Temmuz Bildirisi* (*Comunicatul din Iulie*) 1965 ; *Kızılırmak*, 1970 ; *Kızılkuyu* (*Lebăda roșie*, premiul Radio televiziunii turce) 1971 ; *Oğlak* (*Iedul*) 1972 ; *Aceyi Bal Eyledik* (*Din amar am făcut miere*) 1973.

A TREIA CĂLDURĂ

Într-o seară răvășită am băut un pahar de vin cu un pocal
de aer

Mi-am stins ochii dorul singurătatea
Din nou a sosit primăvara și s-au tulburat apele
Am băut o sticlă de vin mi-am cheltuit zece ani
A trecut o boare o gură de apă
Vai mama mea vai.

Haideți ce mai stați împărțiți-mi teama
Durerea între voi ca între frați
De unde să știu eu că ochiu-mi va fi învăluit în sînge
De unde să știu eu că voi alerga laolaltă cu păsările copacii
și apele.

Cu singurătatea-mi în noapte am zidit zei
Am băut o gură de vin. Am plîns o noapte săracă
La Istanbul la Ankara la Gürün
Cu nebunii triști am băut din cranii dure
Am băut durerea cu sînge am băut chin am băut
nebunia-mi fără funie
Vai mama mea vai.

O să-mi sticlească dinții iar ochii mei se vor răci
Apa va deveni amară pîinea se va usca
Deci într-o bună zi eu și... toți
Vai mama mea vai.

ŞÜKRAN KURDAKUL

(n. 1927)

Poet cu o existență tumultuoasă, Kurdakul s-a născut în Istanbul, unde, după o încercare temerară de a-și face o instrucție temeinică, este nevoit să-și întrerupă studiile, fiind condamnat pentru convingerile sale democratice, situație des întâlnită în cazul scriitorilor turci. După terminarea anilor de temniță, practică la întâmplare cele mai diverse meserii. Cultivă o poezie în care sentimentul amărăciunii capătă accente de acută durere.

În prezent, Kurdakul este secretarul sindicatului scriitorilor din Turcia.

Din opera poetică : *Giderayak (Piciorul care merge)* 1956 ; *Nice Kaygılardan Sonra (După atâtea dureri)* 1963 ; *Halk Orduları (Armatele populare)* 1966 ; *Acılar dönemi (Anotimpul durerilor)* 1977.

JERTFA

lui Selma

Lumina ce-am strâns-o în palme de ani de zile
Ți-o dărui ție,
Să crești împreună cu brațele mele ce urzesc iubire.

Ani de zile am vegheat în grădina tainică
A poeziei, bărbăției, luptei — adevărul.
Răbdarea mea să fie cu tine
Iubirea ți-o dăruiesc...

Speranțele hrănite cu furia laptelui
S-a înălțat între zidurile temniței.
Luna plină a înflorit în ferestrele negre, mizere.
Timpul ce ne-a lovit la fiecare apariție
Acum colorează cu libertate florile mele din glastre
Să fie ale tale, iubirea mea.

Fără să ne mînjim brațele
Răbdarea mea, iubirea mea să fie
Laolaltă cu visul tău.
Noi am trecut prin timpul durerilor.

ÎNTREBAREA

Cad răpus
Spre întunericul odăii dărăpănate
Parcă aş fi cărat veacul pe umeri
Și simt pe tîmple cuvintele
Cum răsuflă din greu
Spre hîrtia albă și pană.

Fără speranțe
Precum vîsla împotriva torentului
Și neștiind de unde vom fi răpiți

Mulțimea prinde ecou în trup
Aștept
Ceva să se rupă din mine.

Ciudate forme
Zburau pe negîndite din vise stranii
Întrebam
Orice lumină de pe zidurile mele
Oare din ce unghere neștiute
Veneau strigătele lui Nâzım și Kafka.

ÛMIT YAŞAR OĞUZCAN

(n. 1926)

Poet şi editor, născut în localitatea anatoliană Tarsus, Ümit Yaşar este îndrăgit în Turcia pentru frumoasele sale poeme de dragoste. Literatura turcă datorează mult şi activităţii sale de editor. În propria sa editură, împreună cu scriitorul Faruk Dursun, a întocmit şi a tipărit, în 6 volume, monumentală antologie a poeziei turce moderne. Ümit Yaşar este în cel mai bun sens al cuvîntului un poet prolific. El a tipărit pînă în prezent aproape 30 de volume de versuri.

Din opera poetică : *Deniz Musikisi* (Muzica Mării) 1948 ; *Dolmuş* (Transport) 1955 ; *Bir Daha Ölmek* (A muri încă o dată) 1956 ; *Kör Ayna* (Olinda oarbă) 1957 ; *Beni Unutma* (Nu mă uita) 1958 ; *Karanlığın Gözleri* (Ochii întunericului) 1960 ; *Seninle Ölmek İstiyorum* (Vreau să mor cu tine) 1960 ; *Yeni Dünya Rekoru* (Noul record al lumii) 1961 ; *Sevenlir Ölmez* (Cei ce iubesc nu mor) 1962 ; *Ötesi Yok* (Nu are sfîrşit) 1968 ; *Bir Gün Anlarsın* (Într-o zi vei înţelege) 1964 ; *Taşlar ve Başlar* (Pietrele şi capetele) 1966 ; *Seni Sevmek* (A te iubi pe tine) 1966 ; *Toprak Olana Kadar* (Pînă cînd vei deveni pămînt) 1969 ; *Rûbailer* (Rubaiate) 1972.

CU TINE NU SÎNTEM FRAȚI

Allegro

Oare de unde vin aceste sunete care ne tulbură
Cine a spart aceste oglinzi
Adunați cioburile să ne vedem chipul
Sîntem respingători
S-a deschis o ușă în fața noastră pentru nemoarte
Sîntem frumoși
Diminețile sînt pline de noi
Ziceai de lumină iată
Ca fîntînile secate s-a luminat pămîntul
Ziceai de culori iată
Snopuri snopuri de albastru
Străzile pline de roșu
Noaptea ca de albeața laptelui
În mijlocul sorilor o zi galbenă de citrice
În bahceaua fericirilor dispărute flori mov.

NISIPUL

Tu nu știi ce e nisipul
Nu ai văzut marea
Închide ochii
Într-un ochi marea
În altul nisipul.

Tu nu știi ce e piatra
Nu ai urcat pe munte
Ia-o spre orizont
Muntele-ntr-un picior
În altul piatra.

Tu nu știi ce e cenușa
Niciodată n-ai făcut foc
Întinde-ți mîinile spre cer
Într-o mînă focul
Cenușa în alta.

Tu nu știi ce e sîngele
Nu ai murit nu ai omorît
Întinde-te cît ești de lung la pămînt
Moartea într-o parte
În alta — soarele.

Tu nu știi ce e iubirea
Nu m-ai iubit
Plîngi cît poți tu să plîngi
Frumusețile sînt în tine
Iubirea e a mea.

MOARTEA SPERANȚELOR

Cînd începe prăbușirea fără leac în mine
E oare moartea care-și face loc în mine ?

Iubirea toată viața și nesfîrșitele trădări
E cîntecul anilor ce crește dur în mine.

Zi și noapte fără tăgadă îmi vuieste capul
Cu pași uriași un monstru se tîrăște în mine.

Pretutindeni numai întuneric și neputință
Și o singurătate stranie crește în mine.

Sub o lume năruită numai eu singur am rămas
Din adâncuri începe să prindă mucegai în mine.

Unde sînt prietenii de vecie iubirea
Acum toate speranțele — un cadavru în mine.

TURGUT UYAR

(n. 1927)

S-a născut la Ankara. Uyar preferă să-și ducă însă existența în îndepărtatele regiuni anatoliene. A absolvit liceul militar din Bursa și este ofițer. Fuga de marile aglomerări urbane se face simțită și în poezia sa, la originea căreia stă drama omului simplu. O altă notă care se face prezentă în versurile lui constă în folosirea lexicului dialectal al regiunilor respective.

Opera poetică : *Türkiyem (Turcia mea)* 1952 ; *Tütünler ıslak (Tutunul e umed)* 1962 ; *Her Pazartesi (În fiecare luni)* 1968 ; *Divan (Divan)* 1971.

PENTRU FEDERICO GARCIA LORCA

GAZEL PENTRU APE LINIȘTITE

Iată totul e aici...

Într-o zi îmi voi iubi umerii

Chiar de nu ar avea fireturi și epoleți

Într-o zi îmi voi iubi umerii

Sub o coloană de minaret ce se mișcă

Curge apa din tarlalele de cînepă
Ah toate lucrurile mele...

Într-o zi îmi voi iubi umerii
În turnir lîngă alți umeri
Și-n pat lîngă umeri delicați

Drumul'e lung aerul fierbinte
Lovesc calul cu gîrbaciul pînă la Cordoba

Într-o zi de-aș vedea cîrduri de grauri
Coborînd pe cîmpii
Mi-aș aminti din nou cînd oamenii
Au împărțit pămîntul...

Iubesc mor lupt mor
Îmi pun în desagă pîine neagră și ceapa
Și ajung la Cordoba.

LA ORA CINCI DUPĂ-AMIAZĂ

Ah, iată brațele și inima mea
Totul a rămas acolo
Haina de dimie portocala mușcată.
Au dat cu var. Ochii negri duhul acolo.

Știu, sînt nopțile sărace ale poporului meu
Ce-mi leagă ochiul precum o batistă însîngerată.
Au dat cu var pe pămînt

Lîngă zidul gros
În fața depoului
Împotriva graurilor pomilor cerești.

.

Peste tot moartea grăiește la fel
În dărnicia mută a unui popor
Fie în limba spaniolă
Și-n toate limbile la fel.

OBRAS COMPLETAS

Știm în ce mod
Sîngele se varsă în numele poporului
Cu un cuțit frumos cu coadă din lemn de trandafir
Ținut între dinți...
Și-n Spania
Dealtfel și peste tot.

EDIP CANSEVER

(n. 1928)

S-a născut în Istanbul. A absolvit Școala superioară de comerț. În prezent este proprietarul unei prăvălii de antichități în Marele Bazar din orașul natal.

Opera poetică : *İkindi Üstü (Spre Chindie)* 1947 ; *Yercekimli Karanfil (Busuiocul gravitațional, premiul Editurii Yeditepe)* 1957 ; *Ümütsüzler Parki (Parcul pesimiștilor)* 1958 ; *Petrol*, 1959 ; *Nerede Antigona (Unde e Antigona)* 1961 ; *Kirli Ağustos (August mizer)* 1970.

DUPĂ O PIERDERE

I

Din ce insule adunasem aceste pietre
La amiaza unei zile devenind Pan ? Unde-i
Amețeala nebună ? Răvășirea noastră înspre sud.
Degetele noastre sînt răsfirate ca un banc de pește,
Și picioarele între flori mirositoare.
Pe cap coroana fermecată a lui Minos,
Puteți să-mi spuneți lie-ciocîrlie, *asio flammeus*, rîndunică
de munte

Ey, ocean al stîncilor, cuib de vulturi,
Spuneți-mi din ce insule am adunat aceste pietre.

N-avem tutun, apa s-a isprăvit,
Nimeni nu ne privește din față,
Dar bine, noi nu ne-am născut aici, n-am trudit aici,
Apa e într-o cingătoare pe pietre încinse (în apusul nostru
precum culoarea rodiei).

Nu ne-am jucat cu oase mari de animale. Oare n-am
Suflet, farmece din curmale și în șoapte
Ne spunea la ureche, scrisul frunții ?
Strigîndu-ne,
N-am adunat scoici în apa pînă la genunchi ?
Și n-am umplut cămașa ?
(Din această pricină se prelingea sîngele din piept)
N-am trimis rugă corăbierilor, din apă, apa caldă ?
Ruga amestecată cu vîntul ce pornește din uscat,
Apoi sfîrșitul ce amintește de pescarul mut,
De resturile de pe mal,
De spuma mării.

Ce am făcut de ne-am răvășit așa
Se pare că nu știm ce e moartea, ce e viața.
Unii aprind focuri pe negîndite de culoarea penelor de
păun.

Uneori mai măreț decît înăuntrul întunericului
Se pare că așa au creat și pe *Tanrî*
L-au născut pe el la căpătiul unui foc
După mine l-a născut un muritor
Apoi împreună l-au hrănit unindu-și forțele
Pînă s-a făcut mare

Pînă la peștii altoiți cu scoarță de apă
De la ace de aramă pînă la fruntaluri de argint
Și pînă la cîntecele sirenelor din locul fulgerelor,
De la portocală pînă la scoarța cosmosului
Oriunde orice ar fi (atunci spuneam puține lucruri)
Acum în orașe mari nimeni nu se ocupă cu așa ceva.

Privește pasărea miho, privește,
În ochii tăi e mică cît tine,
Privește la lumea noastră ce zboară.

Și nu știu din ce ținuturi adusesem acest colier pestriț
La-nceput a furat ochii femeilor noastre
Și zilele-mpreună cu vîntul din mare
Pe gîtul lor strălucesc acele lumi stranii
Și-ți frămînta aluatul într-un culcuș.

De cînd ne-am născut copiii
Și ochii ce strălucesc precum cioburi de sticlă
Culorile de primăvară în unghii
De atunci, cine știe, cît timp s-a scurs.
Copiii sînt mai mari decît noi. Și i-am zărit
Cum treceau cu cuțitul atîrnat.
Pletele lor stăteau
Așa cum le pieptănasem eu odinioară
Eu am trăit din nou în apusul meu de soare răcorit
Și sîngele-mi zbură fir cu fir (printre ei zburau păsările)
Într-o clipă coborîsem, pe o rodie
O rodie mare. Și acolo am rămas în ardere trei zile și trei
nopti
Pînă ce am devenit o carafă de vin roșu. Așteptasem.
Să vină Tanrî cu maniere alese și să ne scape.
Însă nici o umbră, nici o șoaptă și nici zgomote de pași

Și nimeni n-a văzut și nu ne-a-ntrebat de pierderea
noastră
Fără speranțe fusesem alungați la țărm de mare
După un timp am dat de gustul peștilor și rodiilor.

II

Atunci cînd îmi țin fața spre ape
Mozaicul ce-mi pătrunde-n carne
E junghiul trecutului
A scormonit straturi de mîluri
Și apa s-a oprit pe negîndite. Icrele peștilor
Nocturne s-au retras care-ncotro
S-a-nălțat vocea adîncimii
Și mi-a spus mie, omule
Poți să ai și o rațiune, chiar și haine pe umeri
Poate și un duh.

Creanga poate să crească tot rupînd din ea
Și a coborî în amintiri înseamnă că-i sfîrșitul.
Apa e luciul trecutului
Pămîntul e-nvelișul tainic al vieții
Tu de vrei poți să fii chiar un rapsod
Cu pălăria pusă pe o ureche
Și să ai în tine simț de orfan să zboare ciocîrlia din
pieptul tău,

Floarea sălbatică a răbdării în insulă
E aur
Care-ți arată dornic inima
Poezia
Și ea.
Ey, tu poet măreț al sudului, am învățat taina pietrelor
de pe urmele tale.

Și chinul mare al lumii
E-n fundul unui far de mare
Apoi nu mă-ntreba de unde am venit, ce să-ți spun ?
Iată că ne-am înțeles cu tine, chiar de nu ne-am vorbit
Iubirile sînt revoluțiile pasiunilor și în istoria mea.

Pentru că sulița putrezește, sîngele-și pierde culoarea
Se dărîmă cetățile, se ofilesc stindardele
Dar iubirea
Ea dăinuie, iubirea e apa corăbiilor plutitoare
Loviturile se-nvechesc.

Mult am încercat, pînă ce tulpina garoafei a atins fundul
apei

Parcă cineva în mine moare
Și o surpare în verde de viață
Tot timpul sună clopotul la ușă
Deschid : e iunie afară
A supraviețui fără-ntrerupere poate...
Ey, tu fluture, *ey*, tu culoare a stropului de rouă
Ey, tu poet mare al sudului
Ey, tu limba nemuritoare a tuturor oceanelor !

TAHSIN SARAÇ

(n. 1930)

Tahsin Saraç este originar din cunoscuta localitate anatoliană, Muş. După ce absolvă Institutul pedagogic Gazi din capitală, studiază limba și literatura franceză la Paris, unde se familiarizează cu noile modele lirice și cu poeții mari ai continentului. Saraç îmbină vederile sale înaintate, pentru care a avut de suferit nenumărate interdicții, cu poezia. După cum mărturisea un publicist, ca să poți afla ceva despre Turcia, trebuie să-l cunoști pe Saraç, poezia lui rafinată, plină de vitalitate, cu puternice accente de revoltă, cunoscând totodată pesimismul, solitudinea. Poetul este și traducător, în limba turcă (antologia poeziei franceze, pentru care a fost distins cu premiul Societății de limbă turcă) și din poezia compatrioților săi în limba de circulație (versiunea franceză a poeziei lui Fazıl Hüsnü Dağlarca). A întocmit *Marele dicționar turc-francez*.

Opera poetică : *Bir ölümsüz Yalnızlık* (Singurătatea nemuritoare) 1964 ; *Güneş Kavgası* (Bătălia pentru soare) 1968 ; *Direnmeler* (Impotriviri, premiul Radio televiziunii turce în 1974) 1973 ; *Güvercin Kasapları* (Uciștii de porumbei) 1978.

PĂSTOR LA STELE

Înjugat la căruța soarelui taurul din cer
Ca mura norului la apus de legământ.
La orice chindie privirea de copil e fericită.

Din ochi fierbinți se revarsă un cântec copt
La vârful celor patru anotimpuri, în somnul din canea
Nici frică, nici foame, nici chin, nici teamă.

Să curgă în caii roșii infinitul de peste milenii
Atunci păzesc la stele zicînd în orice noapte
Să nu se micșoreze lumina din ochii dalbi.

Apa pură sau unul bolnav stă de veghe
Eu sînt tămăduitor între moarte și durere
Și de furie mă preschimb, în întuneric, în ochi de pisică.

NEBUNUL

De gratii se agață norii
Oare fierul e mai aspru lumea sau tu
Fără grai vorbești cu întunericul.

Oare cu mult ai deviat de la normal
Sau abia acum ai atins culmea înțelepciunii ?
Nu se știe... Ești îngropat în gînduri.

Acum serile calde ale orașului tău răscolit
E pe țărîna acoperişurilor cu aburi albi.
Stă ca un petic fierbinte.

Amintiri dintr-un timp îndepărtat văluiesc
Pe țărmurile violete ale subconștientului
Calcă cu potcoava asemeni unei iepe negre.

În curgerea înceată a stelelor și a timpului
Ochii ți se leagănă în întuneric, de pe turnurile prăbușite
Slobozește păsări de foc, de vis.

O NOAPTE PE SENA

O noapte pe Sena, răcoare,
luna de culoarea tenului.

În stele se mișcă dragostea
aici, în Brazilia, în China.

Pe catifeaua de marmură a mâinilor, Sena
cheamă cu somnul verde ca un vis
sfărîmat.

În turnurile tale oarbe, brodate, ura neagră de popă
din bisericile cu miros de candelă jilavă
sfărîmă bronzul ei, strigătul clopotelor.

Pe fiecare urmă de daltă din statuile uriașe
înălțate libertății din oasele prizonierilor
chipul leneș al crimei.

Plutește într-un egoism monstruos
ideea de dreptate, de justiție și respectul trudei
care se sfîrșește dincolo de Europa albă.

Între două crengi pe nesimțite s-a copt
un măr plămădit cu *kekik*¹, Pir Sultan Abdal
și cu parfum se leagănă
în cîntecele frumoasei mele Anatolii.

EU SÎNT RAPSOD

Ca un junghi surd ce zvîcnește din perle
Uneori gîndul meu se-ntoarce la templele în ruină.

De cum strălucesc zorile pestrițe
Eu sînt rapsod.
De la toate iubirile chiar de-aș primi plumb
Înverzesc din nou în cenușa mea.

Pe masă pîinea și apa, în piept simț de trandafir
Locul meu e în creasta turnirelor de fericire
În fața zeilor de la întîia naștere
Eu sînt poet.

¹ Thymus vulgaris (lat.) : cimbrisor.

Lemnul ce va arde în focul fără haturi al răscoalelor
E în oasele-mi din pământuri.

Primăvara purpurie, verdele de frunză
Tremur de plop pe creasta cu vînturile în alb
Eu sînt rapsod.
În dîra singeroasă a foamei și în muțenia pietrii.

Cu tăcerea galbenă a furiei
Un cuțit rece așteaptă în singele cald.

Gilceava paiului lung cu cel scurt
A tot gîrbovit secolele
Și la ultima înfățișare, cotitură, judecată
Eu sînt rapsod.

Și dacă numai mîna, piciorul vostru
E în răni
Mie mi-a învăluit toată suflarea.

ȘI DESPĂRȚIREA E O POVESTE...

În nopțile ochilor mei
s-a așternut scăpăratul rece de stele
tăcut fluturăm necunoscutului din depărtări
cu tristeți

un cald învăluitoare e pe aproape
din cușca pieptului cerne o durere rece
atunci trudesce iubirile mari
la fericirea de acvarium a peștilor mici

în deschiderea steapă a ușii
eu o umbră fără greutate
și pe negîndite se vor murdări mîinile curate
un descîntec tainic e martorul uitării
se va ofili în răsufierea străină
trandafirul ogoarelor negre

va înverzi și iarba noastră altfel
ca două ogoare cu un singur hat
în nopțile mov ridate fără sevă
chiar de am mușca din ritmul venelor
ne vom privi cu ochiul răsturnat al tăcerii.

PENTRU MOARTEA NEMERITATĂ A CELUI CU GÎTUL
CÎT UN FIR DE PĂR

Pînă la urmă au șters ce-au pătimit
cu două rugăciuni palide, cu un vas de apă fierbinte.
Pînă la urmă l-au dus de aici și l-au îngropat
sub un cer învinețit de vaiete, țipete, plînsese...

L-au îngropat într-o liniște cu priviri de cenușă
dar cei ce l-au dus nu știau că sînt demult îngropați.
De cînd muriseși tu, prietene, de cînd
a doua moarte nu se mai repetă.

Să te tirăști cu gură de rob, rob al robului și rob al lui
Dumnezeu,
și în sunetul neputincios de trestie al serii
asemeni unui cangur fără marsupiu
șapte copii pentru o mamă să fie o povară ?

Tot timpul în umbra drumurilor și fricii
ai tăcut tot timpul. Acum vino, hai
spune două cuvinte : spune vești de pe acolo.
Și acolo există deosebire între crime,
și acolo omoară frate pe frate,
și acolo te clatini sub ultima privire și răsuflare,
și acolo trebuie să iubești
și să râzi,
și acolo păcătuiești, cu gândul ?

Iată zaci, dragul meu, zaci cu gîtul subțire
departe de albastrul bolții și de raze
sint negri ochii tăi ca măslinile
ți i-au găurit șerpilor, șerpilor ?

Ești mut asemeni muțeniei pietrelor.
Ai murit cu inima grea, fără să scoată vreun sunet.
Există oare vreo lege pe acolo care îl ocrotește
pe cel ce-ți leagă gura de tăcere
cu o libertate mai tristă, cu alte culori decît cele șapte
și cu cîntece de galeră, cu plumbul pumnalelor înroșite.

Hai, spune cu gura senină
și fără să sperii visele îngrozite ale somnului,
de care se mai leagă firul șubred al umilinței.
Există cei despre care vorbesc cărțile sfinte

lumea de acolo ca și cea de aici
să nu fie după mărimea inimii tale
ci doar niște hotare iluzorii ?

Întrebări se adaugă fără rost nemișcării tale.
Eu înțeleg, dar vai de cei care nu înțeleg, asemeni ție.
Și toate acestea să știi că nu sînt decît pentru libertate,
dragoste și frăție
pe talgerul din care a răsărit fața zeului.

TUNETUL MÎINIILOR DIN VREMURI

Rugăminți, clopote, brațe îndreptate spre ceruri
Urmate de topoare ascuțite și de cel cu gîtul cît un fir
de păr

Și o imensă cămașă pătată de sînge
Dar pe buzele închise, în pupilele pustii
Aceeși muțenie de piatră a speriatei mulțimi
Ah, aceeași muțenie de piatră.

Foarte departe dincolo de albastrul risipit de zare
Morala hidoasă, burgheză
Care usucă pomii și fața
Înainte talgerului necuprins
Înainte atîtor îndepărtări de viața naturală
Un sentiment de durere, de retragere, de ascundere
Asemeni sabiei iubitului învins.

Noroiul nefericiților care slobozesc gaze cu capul
Ce se împoașcă în toate părțile din gropile extratimpului
Lacheul, josnicul, hoțul care înnegrește
Frunțile semețe ca sinii nevestelor tinere
Hidoși, mincinoși, ipocriți.

În mulțumirea orgolioasă a reginelor cu mâini de trandafir
Un suspin îmbătrinit căzut printre umbrele negre
Iată din raiul rușinii în serile de petreceri
Din cele mai fioroase fântâni de abia mai lucește
Urma însîngerată, palidă a biciului.

Din întunericul faraonilor, regilor, sultanilor
În glastra inimii în care cade umbra unei flori
Același trandafir cu șapte roduri, dragostea ta unică
Prăbușirea ultimului bastion al fricii pe ceruri.

O POVESTE CU O AMINTIRE FRUMOASĂ

Îți strălucea somnul
cînd lanurile se ridicau în roua zilei
liniștea nopții mai stăruia încă
pe movilițele albe din pieptul tău.

Părul tău e coada calului pur-sînge arab
e bici pentru gleznele nopții.
Cu o respirație cerească
apropii zăpezile de mine.

În zorii mediteranieni din vremurile Feniciei
spală în prundișul alb al dinților
spală un zîmbet stins
cu soare, visul ca un fildeș
printre ramurile negre de măslini.

Și un cer primăvăratîc de adîncimea mării
în fericirea care te îndeamnă să uiți
noaptea ca pe o moarte enormă.

Deodată, lichidul negru închis
al acelei deschizături neașteptate în vene.
Din pricina coșmarului înalt care îl sufocă
nu mai putea din somn
să mai revină.

Iată că se întîlnesc depărtările noastre
ca zăpezile pe înălțimea munților
și curg singurătățile
asemeni riurilor subterane, tăcute, adînci, întunecoase
în albi.

Și acum pentru mine
ca gustul de ramură ți-e amintirea
în priveliștea sălbatică a Mușului.
Iarna în serile de gheață fumegînd
ești o ceașcă de ceai fierbinte în mîinile copilului
ești o ramură.

DIN VINA TA, ÎNTUNERICULE

Din vina ta, întunericule, din vina ta
îclinarea capului nostru spre moarte,
din raza toporului cu licăriri mute
e imaginea noastră de pădure în doliu.

Spre stele ridică ochii
noroi curge în tine în loc de sânge,
chiar dacă dincolo de cele șapte pustiuri râzi
victima își strigă călăul.

Mînia ta seamănă cu liniștea trăsnetului negru
cu o respirație murdărești universul
cu o singură picătură din mirosul somnului tău
mările se umplu de viermi, se umplu mările.

Din vina ta, întunericule, din vina ta
se stinge clipa pe care o credeam fericită
muiam pîine în gîndul negru ca smoala
în dansul spicelor în plină vară.

Și din vina ta, lumină, din vina ta
vinul fericirii sărută zilele ce vin
și zîmbetul tăcut, curat de copil
asemeni orezului luminos.

DRAGOSTEA CARE S-A ASCUNS
ÎN ÎNTUNERICUL FLORILOR

Suride
pământul însingerat al suferinței
cercul de foc al fericirii luminînd
s-a umplut de cenușă.

Se ascunde
în întunericul florilor
dragostea speriată
într-un crepuscul
cînd vînturi umede aleargă.

Se stinge
viața într-un du-te-vino continuu
azi, ziua de ieri, o bucurie
și apoi boala
valet al morții.

În căldura unei clipe de vară
tu mama și tatăl liniștii
inima ta privește asemeni cerului
în întunericul meu
tăiat de stele.

TURMA TÎRÎTOARELOR

Treizeci dinari,
jumătate din fața sa, Isus,
cealaltă jumătate, leit Moise și Roma.

Ochii lui întunecă cerul,
cu suflarea lui ofilește trandafirul,
sugrumă prietenii în somn.

Într-o gelozie neagră se află o femeie magnifică.
E masculul cepei.
Cu brînză și piine pe îndelete
a devorat demnitatea.

Aluatul lui e ud, sarea uscată.
Nebunul cartierului cocoșat.

Turma tîrîtoarelor fără istorie,
sînt mai proști decît prostia însăși,
din nopțile lor perfide cu mască
îmi amenință umbra cu cuțitul.

Dar cu cît cîinii ușilor de valeți
mi se arată în piei de dușmani,
pe atît eu mă zbat cu o mie de aripi
și mă înalț spre o mie de ceruri.

Nu zic dii pisicului,
se va crede pur-sînge arab !

VICTORIE ALEASĂ

Lumina în agonie a luceferilor care pîlpîie
în arhipelagul somnului, amuțesc
porțile mărilor închise.

Biciul de piatră al foametei cu miros de cenușă
alungă lupii hămesiți prin pădurile liniștite
dincolo de nopțile cețoase.

Atunci când marele ghețar al fîntînilor se topește
un gol surd cu privirea de sticlă
strigă în toată strălucirea sa.

În ultima seară înecat în tutun și alcool
o undă rece pătrunde în măduva umbrelor obosite
ah, din trupurile înfierbîntate ale femeilor.

Șfîntește ca pîinea, ca vîntul, ca floarea
darul sorții a caligrafiat destinul
cu mîinile luminate ale nesfîrșitelor lumi.

Uite că nu e departe
acea liniște albastră sub astrul pălmuit
din care curg rîuri de lapte.

Munții vor fi arborat drept flamuri ale acelei alese victorii
în cea mai răsunătoare cîmpie a acelei întîlniri
cînd în mirosul de lucernă se crapă de ziuă !

DE-A LUNGUL TIMPULUI

În peșterile verzi ale uitării
umblă într-o uimire domoală
morții care și-au pierdut mormintele.

Flutură somnul de algă al fîntînilor moarte
și de pe statui de piatră cu barbă de lacrimi
se scutură timpul dintr-o noapte asiriană.

Și dintr-o dată se reped din sforile timpului
leii cu bice ai porților de regi
asupra prizonierilor despuiați
cu trupuri de bronz.

Apoi vin valurile mînioase
șuvoaie, șuvoaie de soldați asupra orașelor —
în față cei mai îndemînatici secerători de moarte.

Se oprește în gît duminicatul la masa de seară
și se răcește culcușul mireselor
cu miros de măr, cu privirea dimineții de stepă.

Și deodată întunericul înfricoșător amuțește
chipul adevărului de un fulger
despicat se scurge în marginea neagră
și apoi se ridică asemeni unui astru peste timp.
Cel mai semeț monument înălțat vreodată pentru o
izbîndă unică
dintr-o ceață adîncă cu miros de oseminte omenești !

A UMBLA DUPĂ CÎNTECE CU RUHI SU...

Çukurova¹ se trezește spre primăvară,
Azvîrlind pledul de peste ei oamenii se adună,
Truditorii sezonieri se strîng pîlcuri, pîlcuri,

¹ Cîmpie din Turcia, renumită pentru pămîntul ei roditor.

Foamea s-a frînt în două, pe cînd alaiul
Coboară spre liniști adînci.

Răzbate un cîntec răscolitor din albia fluviilor moarte.

O durere mută prinde cîntece într-o vilcea,
Pasărea răpitoare sus se tot rotește,
Pe cînd pămîntul se tulbură cu o mie de neliniști.
Miros de fluturi plutește
Spre mulțimea ce transpiră,
Forța oarbă ajunge din urmă sîngele
Și Ruhi Su e sub acoperiș.
Să ascunzi întunericul în tăcerea inimii,
Universul privește cu ochiul fîntîinii,
Și Tanrî se rușinează în fața lui Yunus¹,
Iar frumusețea adie tocmai din Karacaoglan.

Fierbe norul de trudă la Sevas cu Pir Sultan,
Să prinzi în cîntece robia singurătății.

Să aprinzi iubirea cu un trandafir alb
Și să lupți cu o mie de munți,
Să strivești cu voce moartea
Cu Ruhi Su în cîntece să rătăcești...

STRĂLUCIRI DIN ADÎNCURI

În ochii tăi
Se scaldă și albastrul ceresc
De oriunde și din orice loc ai privi.

¹ Referire la poetul Yunus Emre.

O noapte dureroasă precum o pușcă spînzurată
Muntele-i răscolit ca un poet ucis
 Și e o tăcere ca în miezul pietrei
 De-aș dormi s-ar murdări somnul...

Straniu gînd cînd arunci cenușa cărții arse
E orb și mut precum piciorul ce a strivit flori.
 Icnetul străpunge zidul, dar în mine spice verzi...
 A călcat peste o mie de fiare sîngele meu tăcut.

Fruntea albă ce-și alungă teama
O iubire strălucește de-a lungul zorilor.

Oriunde și în orice loc ai privi
Ochii tăi sînt negri
 Și stelele strălucesc în întuneric.

CEI TREI TRANDAFIRI DIN KARŞIYAKA ¹

Spînzurat de o speranță roșie
În ramura uscată a anxietății
 Și pe pămîntul clopotului, trei morți tineri,
 În pumnii lor înverzesc primăveri
Cu nemurirea strașnică a neamului,
Laolaltă cu Denizgülii, Yusufgülii, Hüseyngülii ².
 Moartea — trandafirului fără nume.

¹ Cartier din Istanbul.

² Nume proprii din sistemul antroponimic turc, cu rezonanță în istoria societății. Aici avem pluralul.

După ei înfloresc florile singelui
Ce-și deschide tuturor pieptul cald.
Cimitirul din Karşıyaka e o cetate de sînge
Și din munți zilele nepotolitei tinereți
Privesc frunțile în albastru, dar pieptul lor e ținta armelor,
Laolaltă cu Gezmişgüllü, Aslangüllü, Ynangüllü ¹
Crezul, fluviu tulburat, trimite verdele spre cîmpie.

Cei trei trandafiri din Karşıyaka
Îngropați în ritmurile inimii,
Cei trei trandafiri din Karşıyaka
Cu toate florile singelui
Sînt îngropați în fîntîna ochiului martor.

NUMAI CU TINE VIAȚA ARE ROST

Gitul de mînz ce se-ntinde din poalele Caucazului
E visul meu de mătase din copilărie.

Ochii mei se deschid printre ramuri,
Frumusețea ta din orice noapte
E și puțin din moartea mea.
Iar iubirea
E o parte din cenușa inimii mele.

E mai lungă decît strălucirea zăpezii,
E mai dureroasă decît oboseala
Povara mea !

Dacă printre atîtea urîțenii sînt încă fericit
Să știi

¹ Nume proprii.

Că asta se întâmplă din pricină că zilele seamnă cu tine,

Numai cu tine împart
Vinul bucuriei.

ÎMPĂRĂTESE CU SÎNII ALBI

Eschil, ești primul înțelept venit din Elada
Între zidurile Istanbulului
Și în corturile turkmene.

Privirea ta poartă mereu o taină ce vorbește
Despre somnul iubirilor,
Despre mâinile victorioase.

Ochii tăi sclipesc precum verdele pal
În soarele din Egeea
Și în creanga de măsline.

Chiar de ai fi de trei ori mai bătrîn respiri primăvăratec,
Poate ai atins și inima mea
De munte în neștire.

Poate vii din neamul împărăteselor cu sînii albi,
De aceea se întind spre noi
Brațele tale pline de trandafiri.

Ah,
Există o frumusețe ca tine
Dar mai există și o moarte.

CEMAL SÜREYA

(n. 1931)

S-a născut la Erzincan. A absolvit Facultatea de științe sociale și o vreme va fi inspector adjunct și inspector financiar. Un timp locuiește la Paris. După ce conduce o vreme revista *Papirus* (1966-1970), se întoarce în Ministerul de Finanțe, unde lucrează și în prezent.

Operă poetică : *Uvercinka* (premiul Editurii Yeditepe) 1958 ; *Göcebe (Strămutare)*, premiul Societății de limbă turcă în 1965.

LUPUL

Cîinele soarbe apa cu limba,
Cu răsuflarea — lupul.

Cu floarea stîncii
Duce mirosul inimii
Nu-i fioros, e albastru
Nu-i sălbatic, e cald
Lupul : vocea marelui carbon

Spumegînd în întuneric
Aleargă cu vîna nebună
Urlă prelung cu
Golul printre ochi
Cu stomacul supt ca două anotimpuri
Vara în roșu, iarna în alb
Numai cînd amintirea-i
Acoperită de viscol
Viscolul gri al uitării
Viscolul dezlănțuit al cailor obosiți
Cînd în ochi luna-i mîncată de vîrcolaci
Atunci zările se fugăresc
Cometa devine tulbure.

În Erzurun, în Horasan
În toată emisfera
Un schelet monobloc
De-a lungul veacurilor
A purtat carnea și furia
La un singur lup.
Apoi au venit papagalii
Șarpele cu ochelari din India
Din Madagascar maimuțele
Ornitorincul din Australia
Atunci mările au crescut
Întunericul s-a retras
Cîinele soarbe apa cu limba
Cu răsuflarea — lupul.

Gura lupului devine iad
Lupoaica fată șase pui
Și unul dintre ei devine cîine.

A MURIT VREODATĂ TATĂL VOSTRU

A murit vreodată tatăl vostru
Al meu a murit odată și am rămas orb
L-au spălat l-au dus
Nu mă așteptam la una ca asta de la tata am orbit
La *hamam* ați fost vreodată
Atunci când am fost și eu s-a stins o lampă
Am chiorît mi s-a stins și mie un ochi
Un cer rotund și deasupra-mi era
Un albastru orbitor
Iar pietrele din *hamam*
Luceau ca oglinzile dure
Și mi-am văzut rănile feței în pietre
Erau ca niște ochi de groază
Am orbit nu mă așteptam la una ca asta de la fața mea
Voi ați plîns vreodată cu săpun pe față

AM VĂZUT FEMEI DE-A LUNGUL FLUVIILOR

Cel puțin de o sută de ori am văzut
Femeile trecînd fluviul Porsuk
Învăluite în dorul fără de întoarcere
E ca și cum ai respira rar în stepă
Ele o singură dată dau omului tot ce au mai de preț
Am văzut eu lucrul lor tainic
Pe cînd treceau fluviul Porsuk.

Să se frîngă în mii de bucăți Kîzîlirmakul
O bucată-pîine neagră de zece kuruși, hîna ¹ roșie

¹ De la *hene*, vopsea roșie pentru unghii.

Printre stînci, pămînt şi cîntec îngînat
O parte a trupului în beznă
O, ochii mari şi atît de trişti
Oare cine a aprins focul anxietăţii în aceste femei ?

Cînd trenul răsufală pe malul fluviului Dicle
Allahul meu, te priveşte un cer imens
Întîi se zăreşte o sprînceană
Apoi nesomnul între geană şi ochi
Femei ce poartă pe obraz cicatrici
Şi ofilirea de trandafir.

Poate într-o bună zi veţi trece şi voi pe acolo
Poate o să aveţi ochi şi pentru aceste femei
Voi ce sînteţi mereu învinşi de datorii
Între os şi cuţit
Între lacrimă şi tăcere
Ele — învinsele.

GÜLTEN AKIN

(n. 1939)

S-a născut în micul orașel Yozgat. După ce termină Facultatea de drept din Ankara, Gülten Akin este un timp funcționară, apoi pleacă împreună cu soțul ei, caimacam, la Gevaş, Alucra, Gerze, Saray, Maraş, toate localități în Anatolia. Predă limba și literatura turcă la diferite școli. Prin versul său viguros și ardent rar întâlnit în lirica feminină, Gülten Akin este socotită una dintre cele mai importante poetese pe care le-a avut Turcia.

Opera poetică : *Rüzgâr Saati* (Ora vîntului) 1956 ; *Kestim Kara Saclaremi* (Mi-am tăiat părul negru) 1960 ; *Siğda* (La mal), (premiul Societății de limbă turcă în 1972) 1971 ; *Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı* (Epopoea lui Maraş și Ökkeş) 1974.

TOAMNA

„A venit toamna. Ochii sînt răvășiți. Sînt oarbă.
A venit toamna. Știu din pricina căderii pletelor.
Se spune că m-am născut în stea din spatele mării.
Urcșuri, coborîșuri ce-mi trec prin genunchiul dur.“

A căzut în văi gazelul, luna-i iubirea mea,
S-a terminat turnirul. Atîrnă-ți pușca de cui,
A început împărăția vetrei, du-te-n pădure,
Ia toporul din colțul său și sărută-ți copiii.

Cei de jos au înălțat spre cer zmee să zburde,
Copiii cîntă celor de jos, eu sînt oarbă,
Și ce frumos miroase cartea
De-aș coborî și aș mirosi felul „cum“.

Eu sînt legată aici, luna-i iubirea mea.
Sînt oarbă și bătrînă la treizeci de ani.
Copiii cîntă celor de jos, eu sînt oarbă,
Asta-i dorința mea — ei să vadă.

„A venit toamna, să se deschidă iubirea mea.
Orice-ar fi eu sînt oarbă. Nu știu mai încolo de vîlcea,
Dar știu că am trudit o vară întreagă
Postavul tău să-ți fie cald, cald.“

Întreabă, să vedem, precum oamenii avem un scris ?
Eu sînt oarbă, noi sîntem vechi, înscrie copiii,
Du cartofii la cumpărători și dă-i cu 25 lire,
La întoarcere zi un cîntec măgarului.

Lucrurile lumești cu banii lumii se cumpără,
Însă din pămînt am smuls doar 25.
Cumpără giulgiul. Nu uita de săpun și burete.
Laolaltă cu banii pentru hodgea alege un loc în rai.

„În toamna asta voi muri. Mi-am terminat toate treburile,
M-am scâldat la vale, m-am cățarat în copaci, am speriat
păsările.
M-au răpit, am născut 12 copii. Am trudit din greu,
Am căsătorit flăcăul. Am crescut fete, am ajuns la 30.“

Nu spuneți nu plînge fato, mă mîhniți
Eu nu plîng, să plîngă stîncă, muntele
Sînt oarbă, sînt diformă, slabă, sînt bolnavă.

De unde să-i găsesc pe făptași
Să plîngă păsările înlăuntrul lor ?

LA MAL

Ți-a plăcut strada privind-o de la fereastră
Ar trebui să plec, asta-i pentru mine un dar
Privirea ta e pulsul micilor bucurii
Ey, tu ploaie, *ey*, iubirea mea.

Dacă aerul cafenelelor e stătut
Și dacă ochii mei au rămas fără păsări de piatră
Am să cer de la prieteni păsări pentru a da frîu cerurilor.

Departe de fructe zemoase coapte
Un maral pentru sărut, un bordei de refugiu
Și încrederea pădurii lucrurilor mărunte,
N-am văzut astfel de eroare.

Gonește pescărușii negri de pe mal
Oglindește-te și ia îndoiala mea fericită de la ape mici
Ey, tu voce, ce te-am trimis trecutului nostru apropiat.

LUPUL

Împuținarea din ce în ce mai mult a trupului
La picioarele dorinței mute
A sosit vara din truda zăpezii
Cu miros de munte, de aer, de apă.
De cînd au rămas așa...

Pe cînd devorăm propriul trup precum lupul
De-a lungul anului aprinzînd candel
Ce prozaic gînd cu tihna cîtorva zile
Omul a pretins de la sine
Iar restituirea lucrurilor.

Lasă-ți mîinile să nu le vezi cum tremură
Păcălește-ți puțin capul să prindă speranțe
Nu te gîndi la nimeni ca-n trecut... Nu gîndi
Neiubire — din pricina oboselii
Așa cum era în acele zile
Totul poate se va îndrepta.

O aripă a noastră e speranță din nimic
Hilar e hilar dar e al nostru
Truda lumii e puțină și la noi
Dar durata e dincolo de noi
Însă sfîrșitul se-nțelege de la început.

CENGİZ BEKTAŞ

(n. 1934)

Dedicându-se deopotrivă arhitecturii și poeziei, Cengiz Bektaş, originar din Denizli, devine unul dintre cei mai cunoscuți arhitecți din Turcia și în același timp un apreciat poet.

Opera poetică : *Kişi (Insul)* 1964 ; *Akdeniz (Marea Mediterană)* 1970.

LA YATAĞAN SE ASCUT CUȚITELE

La Yatağan se ascut cuțitele
Și slobozim păsările
Umbrele noastre se suprapun
Cărțile mele plutesc pe ape
Cele citite sînt însemnate.

Și de-ar petrece în bazarul diavolului
La *bayramyeri* ¹ în fața cafenelei stranii,

¹ De la bayram. Locul unde are loc sărbătoarea.

Băiatul lui Halil
Cel născut în una mie nouă sute patru
Nu e de la prima muiere, Saniye, de la Ayşe, băiatul cel
mic

E nestrunit dar vrednic foc
Şi-i cade mereu pe frunte părul
Halilul meu să nu ne lăsăm biruiţi
Să nu dăm la alţii mîna noastră, să nu dăm, *aman* !

ADRESA ȚIGANILOR

Țiganii împletesc coşuri din nuiele lîngă rîu
Mării Egeii
 pentru albastrul cel mai vechi
Şi mă strigă din vechime
 Libertatea.

Întreb de adresa Țiganilor
Cu ochii mari deschizînd braţele spre pămînt
Iată aici îmi spun
Ar trebui să scriu scrisori
Aici — pămîntului.

VOCEA-MI VA RĂMÎNE SINGURĂ

Fratele meu Memet s-a aşezat lîngă flăcăi din
Sat şi degeră
Precum un măslin bătrîn

Și-a trecut prin ciur făina
Strigă Egeii
Sînt slobod
Așa cum sînt învechit.

Și de-aș striga o dată
Mai ales spre soare
Vocea-mi va rămîne singură
Ai să mă vezi odată plecînd
Atunci îmi vor întemnița vocea
De cînd mă știu la noi vocea-i singulară.

Și ce ușor
Din nou voi striga din nou
Zic.

MACI

Erau cinci maci
Se aplecaseră peste trupul meu
Dacă suflam la rădăcini se scuturau
Îmi luaseră vocea la fel și picioarele
De-i slobozeam
Nu puteau să plece.

Afară liniile
Violet se murdăreau.

Unul era dintr-un cîntec de stepă
Ce-i duceam dorul vocii

Și pe mine mă vor cîntec
Un cîntec frumos
Începînd subțire din glezne
Vă voi spune despre flori
Și o să cîntați și voi uneori
Fără să-i priviți pe copii în ochi.

ÎNTR-O ZI

Măslinul într-o zi se scutura de pămînt și praf
Apollo își spăla caii la Cürüksu
Copilul vedea în propriul ochi pămîntul mirat.

Iată încă o dată eu nu eram eu
Eram creangă, plop, cer
Spic, mac, fluture
O stradă din Diyarbakır
Nor la Kızılırmak
La Ağrı furtună
Sarea din Mediterană eram.

Tot ce era pur din mine
Cu încă un pas spre libertate
Mergea gol.

ÜLKÜ TAMER

(n. 1937)

Este originar din Gaziantep. A absolvit Facultatea de ziarnstică din Istanbul. Practicînd o poezie de sorgintă modernă extrem de tensionată, Tamer reuşeşte să fie original şi să-şi croiască un univers propriu, devenind totodată un reprezentant de seamă al celor mai noi tendinţe în poezia turcă.

Opera sa poetică încorporează şi traduceri din lirica universală. Volume mai importante : *Soğuk Otlar Altında* (Sub ierburi reci) 1959 ; *Erza ile Gray* (Erza şi Gray) 1962 ; *Virgölün Başından Geçenler* (Peripeţiile virgulei) 1966.

INELUL

Păsările mării tale se leagănă
cenuşa lor îmi acoperă umbra
ochii lor subţiri îmi inundă noaptea
ochii lor subţiri se revarsă fluviu
ochii lor subţiri înfloresc din nesfirşit.

Cohorta de gînduri a iubirii tale
somn ce plutește pe dragostea mea
clocotul singelui crește
în ghimpii grădinii
infinita grădină de lîngă oraș.

Oasele tale cresc din părul meu
cu fiecare ardere-ntre noi
cenușa ta pasăre nouă învie
cenușa ta multiple aripi crește
penele la rîndul lor cresc pene.

DUMINICĂ ÎN CÎMPIE

În vîrful stîlpului spînzurătorii
sta prinsă o morișcă de vînt
tîlharul spînzurat cînd își dă duhul
să se-nvîrtească îndrăcit morișca
iar sîngele să-i năvălească roșu
și să stropească aripa-nvîrtită.

Azi castorii se fugăreasc turbați.

ANOTIMP

Pe tine te-a clădit un om de zăpadă
prietenul meu de la pol

și chiar dacă e greu el te ridică
și te aruncă-n cerurile-nalte
vei reveni pulverizat din ceruri
cu fulgii de zăpadă împreună
tristețea ta așa cum se întoarce
coboară lin pe mîna mea, pe față.

FAȚA TILHARULUI

Chipul tău
seamănă cu un început de bătrînețe
ochii tăi amintesc de hanul
la care de mult n-au mai poposit drumeții.

Acoperisem pămîntul cu însîngerata iubire
cu o dragoste calmă vom atinge cerul
cerul e chipul tău răsturnat de dulcea iubire.

Îți dăruiesc un taur
un taur puternic și tînăr
un taur care adulmecă
taurul poeziei taurul credinței
taurul mării iubiri
taurul care așteaptă timid
taurul înnobilat de aurore.

Taurul care îți trece pe sub braț
fulgerul clipei de singurătate
dintre vîrful pumnalului și Olimp.
Privește l-am răpit din împărăția lui Hades

rănile îi sînt încă deschise
și poartă încă urmele cătușei
fața ta purtînd aceleași urme
cerul răsturnat de o dulce iubire.

Miinile tale se leagănă departe
asemeni pescărușului
și tremură țigara însă mîna
a deprins demult acest tremur
citesc în palma ta urma torturii
ea este marea pescărușului și cuibul
gîndul îți lunecă spre o fereastră
dar de mult perdeaua e coborîtă.

Îți dăruiesc un taur
rănile îi sînt încă deschise
dar se va pune iute pe picioare
din focul și flacăra astrului
chipul tău
gură de foc legănată de ape.

Îți dăruiesc un taur
din împărăția lui Hades
din infernul pieptului meu l-am răpit
din cerneala uscată a pieptului meu
mi l-am smuls
pentru tine doar l-am smuls
ofrandă ochilor unici
unică este și inima ta
care împarte iubiri
și pentru mîna ta unică
îți dăruiesc acest taur.

Mîinile tale se leagăna departe
brațul tău ca scrumul rarefiat al țigării
unghiile tale ca o plantă strivită de giganți
iar degetele îți atîrnă demodate
încît Heracles ar tremura la amenințarea lor
e îndeajuns să vrei și snop s-ar strînge
armele lumii toate
izvor de foc imens acoperind soarele
dacă vrei tu mitologia se scrie din nou
umerii tăi umeziți
vor legăna un munte de aramă
sub ochi statornici
umerii tăi umeziți
vor sfărîma în mine foișoare
amintindu-mi de dulcea iubire.

Dar este înșălătoare imaginea ta
tu ești tîlharul iubitor de bine
tîlharul gesturilor împlinite
care ații drumul fricii și trădării
tu ești tîlharul adevărului și al foamei
tîlharul bucuriei și tristeții
tîlharul celui îmbătat cu o dușcă
este înșelătoare imaginea ta
doar pentru acela
care te-a văzut odată !

Mîinile tale se leagăna drapate
inima ta e ca un cîmp răvășit de copii
copii muți dar care știu să plîngă
inima ta care nu palpită

poate privi precum berzele pe cer.

Îți dăruiesc acest taur
Hades mă așteaptă, trebuie să mă întorc
și tu ești așteptat nu uita
de tine însuși tu ești așteptat.
Aprinde foc fierbinte către soare
taurul să-l împărțim în două !...

OMORÎND LA LECȚIE

Plumbul din piept
trenul gărilor negre
soarele sus călătorii coboară
ferestrele își flutură flama.

Scot pistolul de la șold
caii cu cap de țap
răvășesc în copite cîmpia
glonțul pe țeavă degetul pe trăgaci
din țeavă țîșnesc maci
roșii în spitale.

Vor întreba
dacă a fost bolnav
iar vrăbiile se vor așeza
în locul mortului.

COPILUL CARE ALEGE MOARTEA

Copil al întinderilor albe
Ce mergi nopțile pe străzi înguste
Și proptești cu umerii tăi ușile de lemn
Giulgiul rece
Sicriul îngindurat
Capul ce simte pe umeri povara lumii
În spatele soarelui mai sînt mii de sori.

De ce-ai uitat aceasta, vrăbiuța mea tristă
Și de unde ai aflat de clinchetul clopoțelului ?
De ce ți-ai lipit ochii de inima mea
Și de ce-ai privit spre acoperișuri și hornuri ?
În spatele soarelui mai sînt mii de sori.

AYDIN HATIPOĞLU

(n. 1940)

S-a născut în orașelul Urfa. Hatipoğlu este fondatorul revistei *Yeni gerçek* (*Noul adevăr*) în ale cărei pagini își exprimă cu mult aplomb părerile sale democratice, păreri care și-au găsit întotdeauna concretizarea artistică într-o poezie inspirată din imediata realitate a Turciei. Aceleași idei se întâlnesc și în piesele sale de teatru.

Opera poetică : *Çömce Gelin* (*Miraasa Çömce*) 1966 ; *Gebe* (*Gravidele*) 1968 ; *Hoyrat* (*Brutal*) 1973.

INSCRIPTII PE PIETRE FUNERARE

★
★ ★

Din cămașa roșie singele nu s-a prelins pe caldarîm
Iubirea în acele ore era o tristețe galbenă
Intrînd în lumea morții cu un glonte perfid
I-a trecut prin minte o înjurătură și patriei sale i s-au
încleștat buzele.

A băut moartea precum un pahar cu apă
Lăsînd soarelui de vară florile de sînge
Făcînd scut din cărțile sale în fața gloanțelor
Punîndu-și mîinile în viscere a părăsit-o
Pe ea.

NODUL

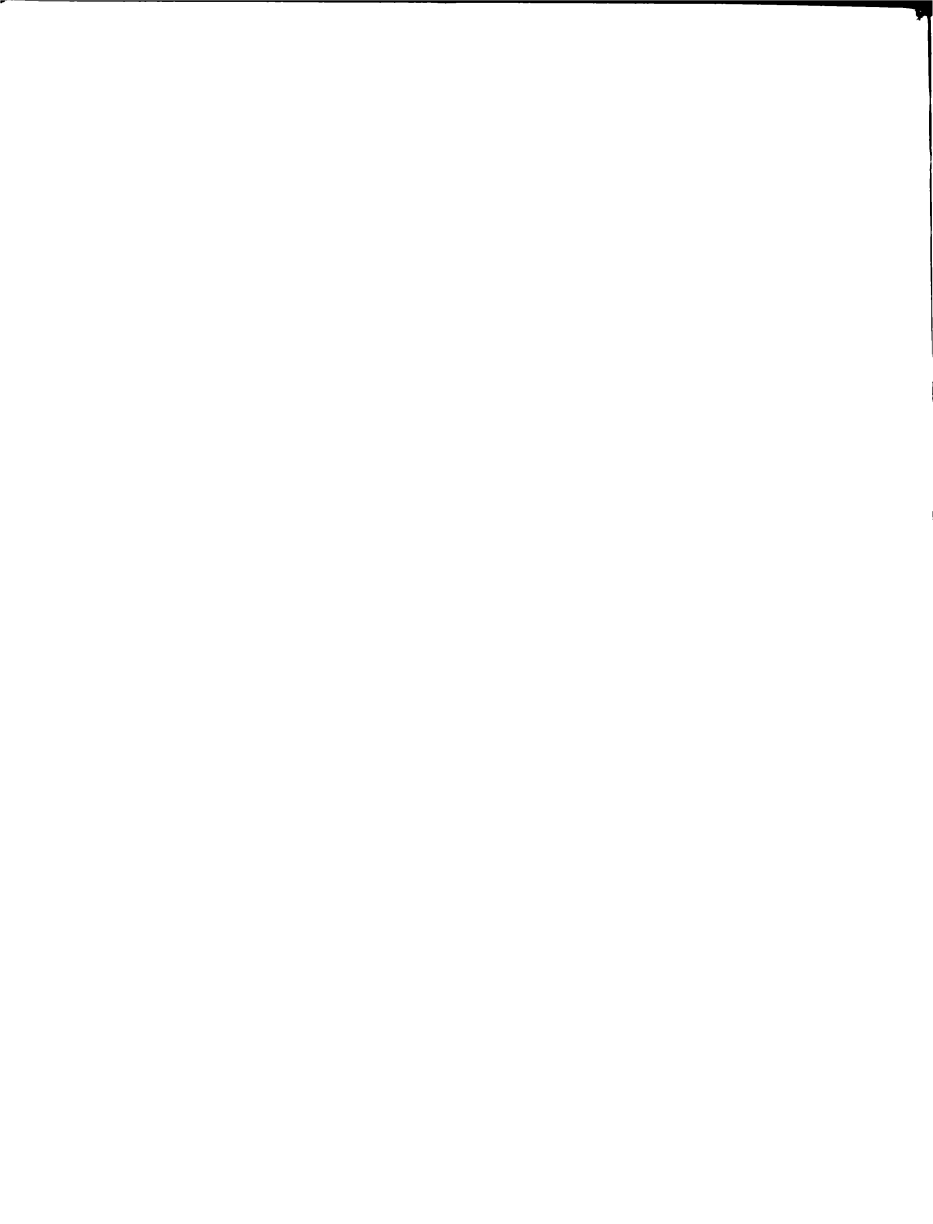
Am creat oceane și fluvii
În mintea noastră cu vuietul roților dințate
Prin mîinile de trandafir ale fetelor mlădioase
Am pătruns în hotarul morții.

Am dus pancarde mari
Cu brațele noastre puternice
În ziua cea albă și înaltă
Bătea ritmic pulsul unei ere noi
Și atunci în inimile noastre vuiet de cutremur
Creat-am noi — timpul.

A DOUA SCRISOARE

Prin cîte mări am trecut și am venit
Iată ținta e ofilită precum o floare
Frica-i departe cu tristeți
Revanșa-i înfrîntă,

Sîngele jertfă pentru un zeu primitiv
Sudoare victorie și sînge
Dintr-o înfiorată tarla de grîu
Zorelele neîntinate privesc
La cer — zambile — lebede —
Privesc...

INDICELE ALFABETIC. AL POETILOR INCLUȘI
ÎN ANTOLOGIE

A

Akın, Gülten : 344
Aksal, Sabahattin Kudret : 251
Anday, Melih Cevdet : 197
Arıburnu, Orhan Murat : 232
Arif, Ahmed : 277

B

Bakî : 28
Batu, Salahattin : 136
Baysal, Faik : 234
Bektaş, Cengiz : 348
Benekay, Yahya : 283
Berk, İlhan : 222
Beyatlı, Yahya Kemal : 91
Boran, Deli : 68

C

Cansever, Edip : 316
Çamlıbel, Faruk Nafiz : 97
Cumalı, Necati : 270
Çağlar, Behcet Kemal : 142

D

Dadaloğlu : 66
Dağlarca, Fazıl Hüsnü : 168
Damar, Arif : 285
Dede, Esrar : 48
Dranas, Ahmet Muhip : 148

E

Ecevit, Bülent : 287
Eloğlu, Metin : 301
Emre, Yunus : 1
Ersoy, Mehmet Akif : 90
Eyüboğlu, Bedri Rahmi : 164

F

Faik-Abbasiyanik, Sait : 140
Fikret, Tevfik : 83
Fuzulî : 14

G

Gevherî : 61

H

Haşim, Ahmet : 94
Hatipoğlu, Aydın : 359
Hayalî : 26
Hikmet, Nâzım : 105
Hüseyin, Hasan : 304

I

İlgaz, Rifat : 159
İlhan, Attilâ : 291
İrgat, Cahit Saffet : 225

K

Kanık, Orhan Veli : 194
Kansu, Ceyhum Atuf : 241
Karacaoğlu : 56
Kâtibi : 59
Kemal, Mehmet : 258
Kemal, Namık : 77
Kisakürek, Necip Fazıl : 137
Köröğlu : 53
Kurdağul, Şükran : 306

L

Lâv, Ercument Behzat : 132

M

Mecnunî : 63
Minhacî : 70

N

Nabî : 42
Nailî : 39

Necatigil, Behcet : 229
Nedim : 44
Nefî : 32
Necatî : 10
Nesimî : 9
Nev'î : 37
Nurî, Tokatlı : 64

O

Oğuzcan, Ümit Yaşar : 310
Onur, Rüştü : 260

R

Rifat, Oktay : 190

S

Saba, Ziya Osman : 151
Saraç, Tahsin : 322
Süreya, Cemal : 340

Ş

Şahabettin, Cenag : 87
Şimşek, Hasan : 236

T

Tanpınar, Ahmet Hamdi : 99
Tamer, Ülkü : 352
Tarancı, Cahit Sıtkı : 154
Tarhan, Abdulhak Hâmiş : 79
Taşer, Suat : 248

Tecer, Ahmet Kutsi : 102
Toprak, Ömer Faruk : 262

U

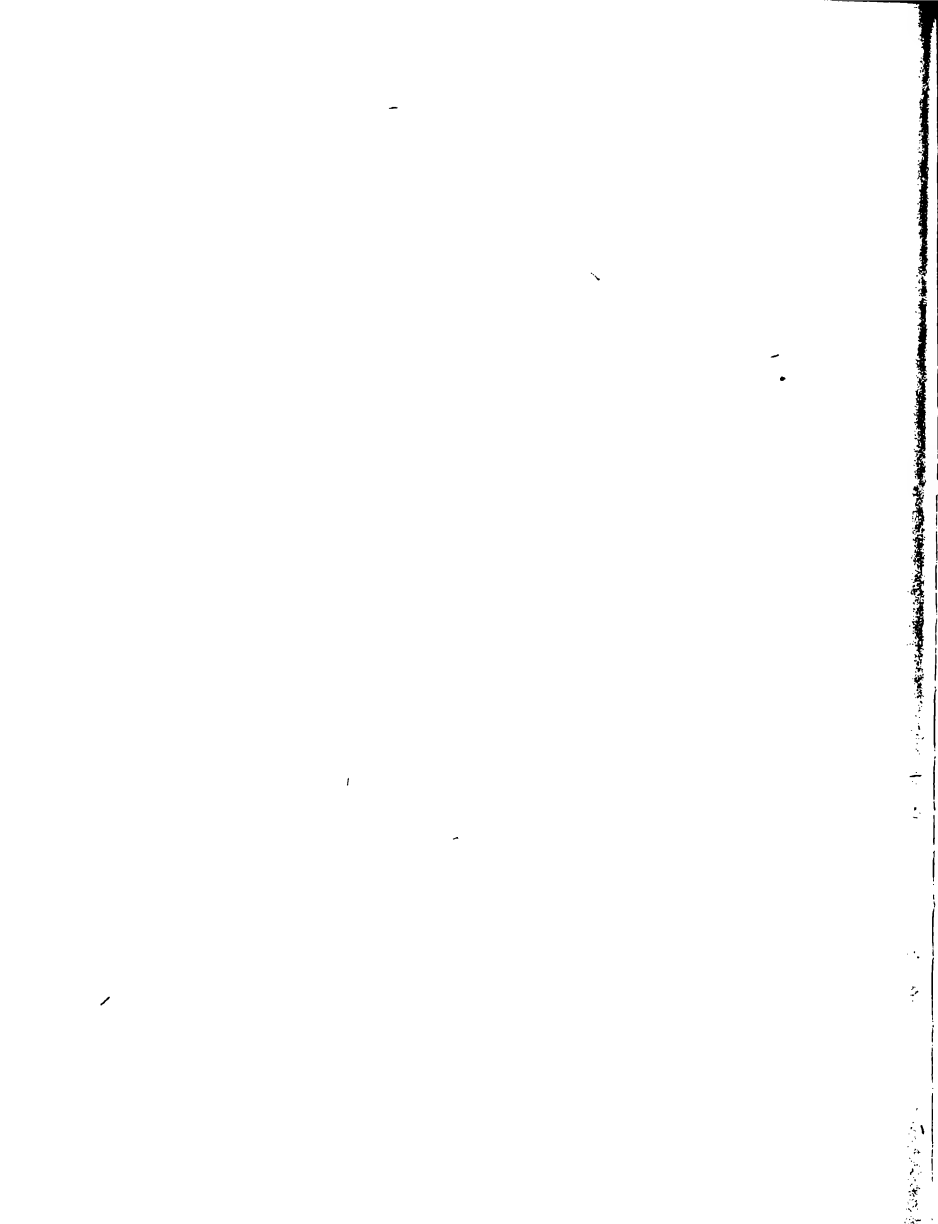
Uşaklı, Ömer Bedrettin : 134
Uyar, Turgut : 313

V

Veysel : 72

Y

Yaşar, Nabi Nayır : 146

CUPRINS

<i>Prefață</i>	V
<i>Notă asupra antologiei</i>	XVII

Yunus Emre

Adevărul încrustat în voce	1
Pe față-mi stăruie ape tulburi	2
Tu ai sucit și gândul neprihăniților	3
*** (Dragostea ta m-a înstrăinat de mine...)	3
*** (Nouă ne trebuie iubite și nu lumea)	4
*** (Din nou te-ai revărsat, inimă, nebună, viaștii...)	5
*** (Duhul și ochii mei sînt plini de dragoste)	5

POEZIA DIVANİ

Nesimî

*** (Ah, iubita, frumoasa, prietenul, sufletul meu)	9
---	---

Necatî

*** (Primăvara-i un anotimp ce tînguie după aur)	11
*** (Alături de tine, iubito, nu mai ai nici un rob)	11
*** (Inima din nou iubește în singurătate)	12
*** (Flacăra dărniciei tale urcă spre ceruri)	13

Fuzulî

*** (Vrăciul se zbate să mă vindece de iubire)	15
*** (Pentru durere, mi-am zis, gura iubitei e leac)	15
*** (Iubita nu mă lasă picioarele să-i sărut)	16

*** (Privește culoarea feței iubite ca soarele)	17
*** (Ey, nestatornicie ! Chinul întreg ți-l dau ție)	17
*** (Prietene pămîntu-ntreg mi-ar deveni dușman)	18
Gazel (Nici plăcerea unirii duhului cu trupul n-a rămas)	19
Gazel (Prietenul nerușinat, cerul fără milă)	20
Gazel (Și vinul ca un frate ți se închină ție)	21
Rubaiate	22
Kasida	22
Leylâ și Mecnun (fragmente)	24

Hayalî

*** (Am plecat, dar pe ulița ta a rămas)	26
*** (Să nu rămîi cu iubita pînă nu simți suflarea)	27

Bakî

*** (Inima se stinge ca focul între cazne)	28
*** (Vino în grădină, privește apa ce curge)	29
*** (Pentru cel lovit de boală buzele-ți rostiră ajutor)	29
*** (Buzele-ți roșii sînt însetate de apa vieții)	30
*** (În toate cîrciumile e un aer atît de plăcut)	31

Nef'i

*** (Îndurarea aceluia șah pentru sufletele noastre de am vedea)	32
*** (Vinul și femeia veselă și un paharnic stăpîn)	33
*** (De-ar veni primăvara, plimbîndu-te prin grădină de te-aș vedea)	34
*** (Curioasă fiind nu are nevoie de povește dragostea)	34
*** (Fără tine și trupul și mintea sînt pline de triseți)	35
*** (Ai plecat dar mi-ai lăsat sufletul arzînd în foc)	36

Nev'i

*** (Nu-i bine să iei paharul din mîna lumii de jos)	37
*** (Decît să fii vesel mai bine să fii tristețea ta)	38

Nailî

*** (Poștașul nu va fi ars scrisoarea către iubita)	39
*** (Priviri de mreje, pînă-n satul ei ne vom duce)	40
*** (La boiul și obrazii iubitei gîndești, gônul)	40

Nabî

- *** (Mereu cerşind în locul acesta am obosit) . . . 42
*** (Venind primăvara paharul nu-l putem uita ?) 43

Nedim

- Gazel (Priveşte copilul, cu timpul mai plăcut devine) . . . 44
Gazel (De eşti privighetoare îţi trebuie grădină de tran-
dafir ție) 45
Gazel (Pentru nimeni nu m-aş ridica, poalele tale de-aş fi) . 46
Gazel (*Ey*, suflete, cînd vîntul dimineţii bate în vin) . . 47

Esrar Dede

- *** (Ai plecat la drum, de sărmana inimă nu uita) . . . 48

POEZIA POPULARĂ

Köröğlu

- *** (Înainte ca zorii să treacă prin vămi) 53
*** (Cînd djighiţii se avîntă pe cai) 54
*** (Alergaţi, caii să crape pămîntul sub picioare) . . 55

Karacaoğlu

- *** (Măreţule Mevla, eu cer să mă așezi) 56
*** (Ninge zăpadă subţire) 57

Kâtibi

- *** (Pui de căprioară cu mers legănat) 59

Gevherî

- *** (Suflete, de ce zaci, a venit primăvara) 61

Mecnunî

- *** (Acei ce rămîn înstrăinaţi de dor) 63

Tokatlı Nuri

- *** (*Ey*, *Felek*, m-ai dus la nenorocire) 64

Dadaloğlu

- *** (S-au sculat şi au pornit cei din Avşar) 66
Koşma 67

Deli Boran

*** (Mărețul Allah, măreț) 68

Minhaci

*** (Vîntul în zori, voalul la tine-a rămas) 70

Veysel

Pămîntul negru 72

POEZIA MODERNĂ

Namık Kemal

Odă patriei 78

Abdulhak Hâmit Tarhan

Trecătoarele 79

Tevfik Fikret

Ospățul pradei 83

De la nimeni 85

Apa mării 85

Sabia 86

Cenap Şahabettin

Insomniile nopților 87

Bătrînul platan 88

Mehmet Akif Ersoy

Epitaf 90

Yahya Kemal Beyatlı

Noaptea 91

Versuri pentru un prieten 92

Carnavalul și amintirea 92

Ahmêt Haşim

Păsări albe în întuneric 94

Păsări negre 95

Amiaza 95

După-amiază 95

Drumurile 95

Faruk Nafiz Çamlıbel

Plete roșii 97

Ahmet Hamdi Tanpınar

Amintire 99

Ploaia 100

Oglinda 100

Toată vara 101

Ahmet Kutsi Tecer

Gînduri de iarnă 102

Nâzım Hikmet

Altoiul 105

Toamna 106

Cîntec de leagăn 107

Rubaiate 108

Univers 109

Adio 109

Bine ai venit 111

Tu 111

*** (De-aș putea să mă închid într-o cămașă întunecată) 112

*** (Călătorii în nava astrală care merg spre Marte) 112

*** (Muntele e străfulgerat de norul discret) 112

Fîntîna 113

Epopeea Şeyhului Bedreddîn (fragment) 113

Despre moarte 118

Trei chiparoși 121

Din nou despre țara mea 122

Canibalii 123

*** (Cîntecele oamenilor sînt mai frumoase decît ei...) 123

*** (Îmi vine și mie rîndul) 124

Scrisoare soției 125

Scrisoarea unui om izolat într-o închisoare 127

*** (Tu ești beția mea fără margini) 127

Dor 128

Poate eu 128

Salcia plîngătoare 129

<i>Ercument Behzat Lâv</i>	
Toiagul fermecat	132
Scamatorul	133
<i>Ömer Bedrettin Uşaklı</i>	
Îmbătații mărilor	134
Dor de mare	135
<i>Selahattin Batu</i>	
Vîrsta unui vis	136
<i>Necip Fazıl Kısakürek</i>	
Această ploaie	137
Caldarîmurile (fragment)	138
<i>Sait Faik-Abasiyanik</i>	
Scrisoarea întii	140
Scrisoarea a doua	141
<i>Behcet Kemal Çağlar</i>	
La căpătiul mormintului	142
Vreau	143
Adio	144
<i>Yaşar Nabi Nayır</i>	
Cîte zece versuri	146
<i>Ahmet Muhip Dranas</i>	
Paşii	148
*** (Atunci cînd ei aruncă un trandafir din fereastra ta)	149
Serenadă	149
<i>Ziya Osman Saba</i>	
Despre moarte	151
Tabloul fermecat	152
Odaia și un mers de ceas	153

Cahit Sıtkı Tarancı

În căutarea lui Allah	154
După sfârșit	156
Prietenie imposibilă .	156
La treizeci și cinci de ani	156
Robinson	158

Rifat Ilgaz

Dacă am ști	159
Nu-i departe	160
A ieșit din peștera nașterii	162

Bedri Rahmi Eyüboğlu

Scrisoare către Creatorul (Scrisoarea întâi)	164
Ceea ce mă duce	165

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Mortul	168
Padișahul fiarelor	168
Muribundul	169
Satul fără ploaie	170
A cheltui	170
Ospăț murdar	171
Judecătorul	173
Furnica din Sivas	173
Întrebarea-piatră	175
Mortul vrea să se îmbrace	175
Încercarea dispariției . . .	176
Muncitor departe	179
Somnul plopilor	180
Dureros de vechi	181
Bucuria trudei	181
Întrebări fără răspuns . .	182
Allah și eu	182
Pasărea cu patru aripi . .	182
Plimbare	183

Orhan Veli Kanık

Poveste . . .	184
Sărbătoare . . .	185
Barba . . .	185
Nu pot să spun . . .	186
Ascult Istanbul . . .	186
Pentru voi . . .	188
Spre libertate . . .	189

Oktay Rifat

Cheia . . .	190
A răsărit soarele . . .	191
Pentru Türkân . . .	193
Libertatea are brațe . . .	194
Păsările . . .	195

Melih Cevded Anday

Copacul care și-a pierdut liniștea . . .	197
Începutul unui poem despre primăvară . . .	197
Asemenea miinilor noastre . . .	198
Alătura . . .	198
Cimitirul nomazilor . . .	199
N-am putut să mă obișnuiesc . . .	200
Cimitirul . . .	200
Harta cerului . . .	201
Cale nouă . . .	202
Călăreții în fața Troiei . . .	202
I. Călăreții în fața Troiei . . .	202
II. Otravă . . .	204
IV. Întoarcere . . .	205
V. Prezicere . . .	205
VI. Iubire . . .	206
A scrie versuri . . .	206
Masa noastră . . .	207
Aceste rîndunele nu plecaseră ? . . .	207
Ulisse cu miinile legate . . .	208

<i>Ilhan Berk</i>	
Garoafa	222
Nu am văzut astfel iubiri și nici despărțiri	223
Poveste	223
<i>Cahit Saffet Irgat</i>	
De-a lungul vînturilor	225
Strada	226
Norul	226
<i>Behcet Necatigil</i>	
Lacul cu lebede	228
Cîntec de stepă	230
Dorință fără putere	230
Geamul aburit	231
<i>Orhan Murat Arıburnu</i>	
Pe el trebuie să-l cunoaștem	232
Pi raza la pătrat	233
<i>Faik Baysal</i>	
Copilăria mea	234
<i>Hasan Şimşek</i>	
Adaosul	236
Zodiacul	236
Căruțașul	238
Captivul	239
*** (demult m-a luat un tren vechi...)	240
<i>Ceyhun Atuf Kansu</i>	
Povestea unei miriști	241
Vremea zăpezii	243
Bocet pentru Kizamuk	244
Anatolia (fragment)	247
<i>Suat Taşer</i>	
Hanim Şahavet	248
Un om singuratic	249

Sabahattin Kudret Aksal

Dincolo de moarte	251
Fereastra	252
A fi singur	253
Clipele plictiselii	254
Ascultarea întunericului	254
Un mort și-a amintit ultima zi din această lume	255
Pasăre de ceair	255
Iepure...	256
Ă vorbi	256
Împreună	256

Mehmet Kemal

Cuvinte despre soarele care a răsărit azi-dimineață (fragment)	258
--	-----

Rüştü Onur

Serenada mării	260
Zori	261
Primăvara	261

Ömer Faruk Toprak

Arzînd	262
Iarbă uscată	263
Să se deschidă inimile noastre	264
Convertit în foc	266
Ochii noștri	267
Tăcuta Anatolie	267

Necati Cumali

Lupta	270
Cel care se întoarce acasă	270
Soarele flămînd	270
Aduceri aminte	274
Oaspetele	275
Invitație	276

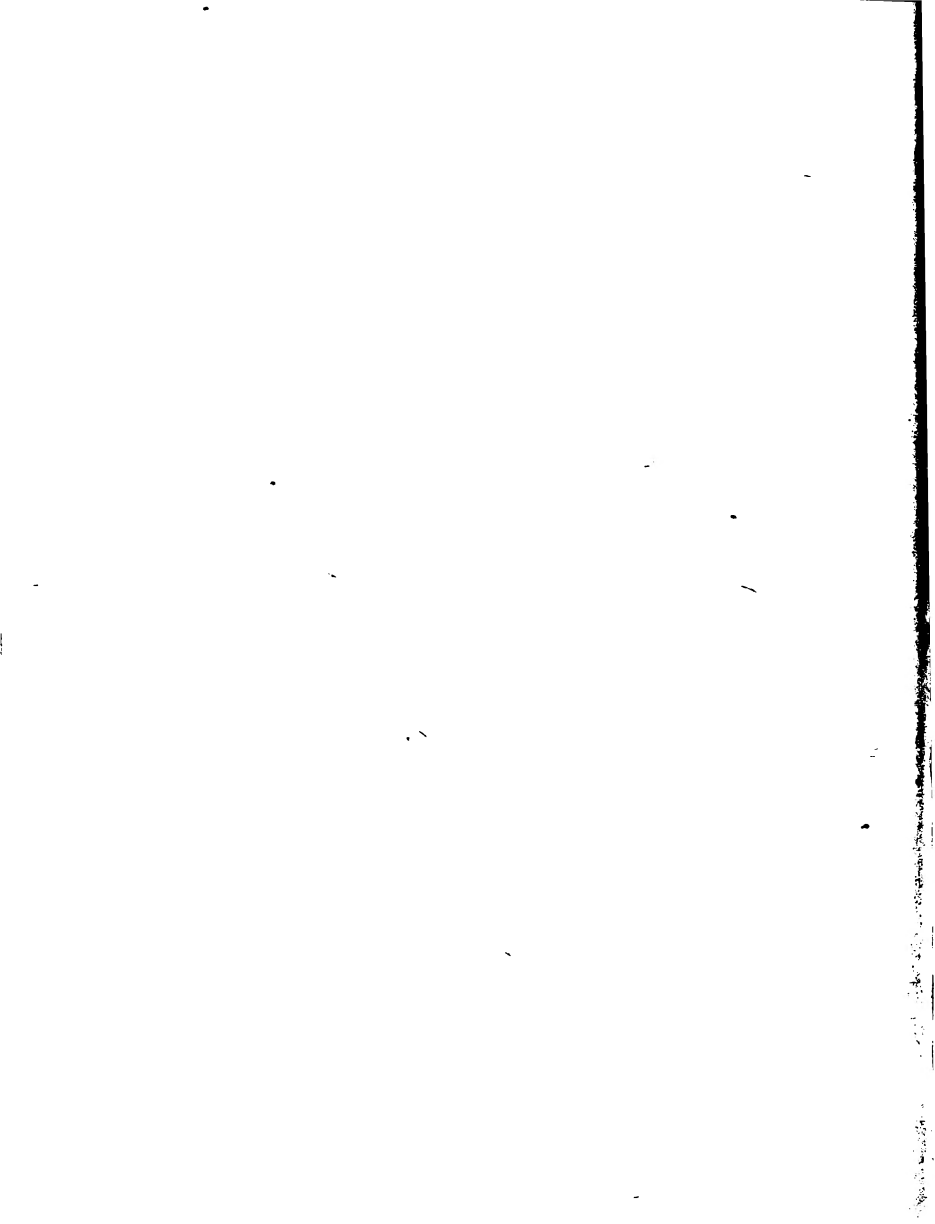
Ahmed Arif

Salut	277
-----------------	-----

Anatolia	278
La închisoare seara coboară devreme .	281
Temniță	282
<i>Yahya Benekay</i>	
Impas .	283
<i>Arif Damar</i>	
Ruine cu vulturi .	285
<i>Bülent Ecevit</i>	
Grota	287
Prometeu în cetate	288
Rochia de mireasă	288
Vinătoare	288
Geologul	288
*** (Miine că se va întâmpla ceva) .	289
<i>Attilâ İlhan</i>	
Cafeneaua marinarilor din Hasköy	291
1. Gazel cafenelei marinarilor din Hasköy .	291
2. Beiul Hüseyin Avni	292
7. Gazelul de adio din cafeneaua marinarilor .	294
Aventurierul obosit	294
Zidul	296
Trandafirul furtunii	299
<i>Metin Eloğlu</i>	
Existînd	301
Gratii	302
<i>Hasan Hüseyin</i>	
A treia căldură	304
<i>Şükran Kurdakul</i>	
Jertfa	306
Întrebarea	307
<i>Ümit Yaşar Oğuzcan</i>	
Cu tine nu sîntem frați	310

Nisipul	310
Moartea speranțelor	311
<i>Turgut Uyar</i>	
Pentru Federico Garcia Lorca	313
La ora cinci după-amiază	314
<i>Edip Cansever</i>	
După o pierdere	316
<i>Tahsin Saraç</i>	
Păstor la stele	322
Nebunul	322
O noapte pe Sena	323
Eu sînt rapsod	324
Și despărțirea e o poveste...	325
Pentru moartea nemeritată a celui cu gîtul cît un fir de păr	326
Tunetul mîniilor din vremuri	328
O poveste cu o amintire frumoasă	329
Din vina ta, întunericule	331
Dragostea care s-a ascuns în întunericul florilor	332
Turma tiritoarelor	332
Victorie aleasă	333
De-a lungul timpului	334
A umbla după cîntece cu Ruhi Su...	335
Străluciri din adîncuri	336
Cei trei trandafiri din Karşıyaka	337
Numai cu tine viața are rost	338
Împărătese cu sîinii albi	339
<i>Cemal Süreya</i>	
Lupul	340
A murit vreodată tatăl vostru	342
Am văzut femei de-a lungul fluviilor	342
<i>Gülten Akin</i>	
Toamna	344
La mal	346

Lupul	347
<i>Cengiz Bektaş</i>	
La Yatağan se ascut cuțitele	348
Adresa țiganilor	349
Vocea-mi va rămîne singură	349
Maci	350
Într-o zi	351
<i>Ülkü Tamer</i>	
Inelul	352
Duminică în cîmpie	353
Anotimp	353
Fața tilharului	354
Omorînd la lecție	357
Copilul care alege moartea	358
<i>Aydin Hatipoğlu</i>	
Inscripții pe pietre funerare	359
Nodul	360
A doua scrisoare	360
Indicele alfabetic al poeziilor cuprinși în antologie	363

Lector : RODICA IOAN
Tehnoredactor : AURELIA ANTON

*Bun de tipar 26.IX.979. Tiraj 15 610 broșate.
Coli ed. 11,88. Coli tipar 12,50.*

Tiparul executat sub comanda
5158/979, la întreprinderea
poligrafică Bacău, str. Eliberării
nr. 63.

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Lucrarea este tipărită pe hîrtie
fabricată de I. H. BUȘTENI

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

